

ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ Γ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1926

ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ & ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ
ΙΔΡΥΤΗΣ Ο ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΦΙΛΟΤΕΧΝΩΝ ΒΟΛΟΥ

ΤΕΥΧΟΣ 21
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1928

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ :

Ιστορικοί Γόροι :		
Η ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΣΤΟ ΒΟΛΟ		Σελ. 65
Λυρικές Πρόζες :		
ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ Ο ΚΗΠΟΥΡΟΣ	Του Τάκη Σαρακινού Του Habibtanah Tagore μεταφρ. Εύφ. Λαγοπ. — Αποστολίδου	70 73
Ποιήματα :		
Ο ΤΡΙΒΟΥΛΑΕΤΟΣ	του Όμηρου Μπακί	68
ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ	> Κ. Ν. Κωνσταντινίδη	69
ΒΑΛΤΙΚΗ	της Σίτσας Καραϊσκάκη	72
ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΣΕΜΗΣ	του Ηέτοου Μάγγη	73
Δοκασφικά — Γλωσσικά :		
ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ	ἀπ' τῆ Συλλογῆ Γ. Σαρμαρέλλου	77
ΓΡΑΜΜΑΤΑ-ΤΕΧΝΕΣ-ΚΡΙΤΙΚΗ :		
Επιθεώρηση - Ανταποκρίσεις :		
Η ΠΟΙΗΣΗ :	του Τάκη Σαρακινού	79
ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ :	> Ηέτρου Χάση	81
ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ:	Το θέατρο στὴν Ἀθήνα: Π. Καλογερικου	82
Τὸ ξένο θέατρο σὲ Παρίσι :	του Ἄλκη Θρύλου	83
Τὸ Ἀγγλικὸ θέατρο	του Ἄλκη Θρύλου	84
Η ΜΟΥΣΙΚΗ		
Ἡ τέχνη στῆ Σοβιετικῆ Ρωσσία :	του Β. Β. Μαρσάλ	86
Ἡ Μουσικὴ μας κίνηση :	του Β. Κωνσταντινίδη	89
Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ :		90
Κ. ΑΘΑΝΑΣΑΚΗΣ :	> Α. Βασιλαράκη	91
ΑΠΟ ΜΗΝΑ ΣΕ ΜΗΝΑ :		
Τὸ Βραβεῖο Νόμπελ. — Ὁμιλεὶ ὁ Ταγκόρ. — Ἐξ Ἀνατολῶν τὸ Φῶς. — Γιά τὸν Ὅμηρο Μπακί. — Ἡ Σχολὴ Ζωγραφικῆς. — Τὸ ἀνεκδῶτο ἔργο τοῦ Κ. Θ. Οττίκη.		
93		
ΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΜΑΣ : Κ. Ν. Κωνσταντινίδης — Σπυρ. Βυτιρωποπούλου.		
94		
ΤΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ : «Ἡ ἀρρώστια τῆς Ὑβρας» τοῦ Β. Φέρερι. — «Σονέττα» τοῦ Δ. Ἀλεξίου		
94		
ΟΔΙΓΟΣΤΙΚΑ—ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΠ.		
95		
ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ & ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ		
97		
ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΠ		
98		
ΕΙΚΟΝΕΣ :		

Προσωπογραφία (όλοσέλιδη) Σπύρου Βυτιρωποπούλου. — Πηλίου (τρίπτυχο) Α. Βαλιάν. — Βιολετίνες: Σπ. Βυτιρωποπούλου. — Αγιοτόρος: Σπ. Βυτιρωποπούλου. — Κώδικας Ἀθανασάκης (φωτογραφία Ζητέρη). — Ἐξώφυλλο μεταλλ. Ἐπιγραφίδες, κοσμητήρια, βιβλιόδετες: Σπ. Βυτιρωποπούλου.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΟ 1841

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ & ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΔΡΧ. 330.000.000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ :

Ἄγ. Νικόλαος (Κρήτης)	Βόλος	Καλάβρυτα	Λεβάδεα	Πύλος
Ἀργίνοιον	Γρεβένα	Καλάμι	Λευκάς	Πύργος
Ἀθήναι :	Γύθειον	Καρδίτσα	Μεγαλόπολις	Ρέθυμνος
Ἦμα Μητροπόλεως 11	Διδυμότειχον	Καρπενησίον	Μεσολόγγιον	Σάμος
Πρακτορεῖον Καλιθέας	Δημητσάνα	Καστορία	Μεσσήνη	Σέρφια
Πρακτορεῖον Παγγρατίου	Δράμα	Κατερίνη	Μυτιλήνη	Σητεία
Αἴγιον	Ἐδεσσα	Κέρκυρα	Ναύπλιον	Σόφοβις
Ἀλεξανδρούπολις	Ἐλασσών	Κιλκίς	Ναύπλιον	Σουφλίον
Ἄλυρος	Ζάκυνθος	Κοζάνη	Νιγρίτα	Σπάρτη
Ἀρκαλίς	Ἡράκλειον	Κομοτηνὴ	Ξάνθη	Σύρος
Ἀμφισσα	Θεσσαλονίκη	Κόρινθος	Πάφοι	Τρίκαλα
Ἀργυροτόλιον	Θήβαι	Κύθηρα	Πάτρα	Φλώρινα
Ἄρτα	Θήρα	Κύμη	Πειραιεὺς	Τρίπολις
Ἀταλάντη	Ἰθάκη	Κυπαρισσία	Πόρος	Χαλκίς
Βάμος	Ἰωάννινα	Λαμία	Πράβιον	Χανιά
Βέροια	Καβάλλα	Λάρισσα	Πρέβεζα	Χίος

Πρακτορεῖον ἐν Ν. Ὑόρκη 7 Wall Street

ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Ἀποκλειστικὸν προνόμιον ἐκδόσεως τραπεζικῶν γραμματίων. — Ἐκδοσις τοκοφόρον ὁμολογιῶν. — Καταθέσεις ἐν ὄψει ἀπλαῖ καὶ εἰς ἀνοικτὸν λογαριασμὸν. — Καταθέσεις διαρκεῖς καὶ ἐπὶ προθεσμίᾳ. — Καταθέσεις Ταμιευτηρίων. — Προεξοφλήσεις. — Δάνεια καὶ ἀνοικτοὶ λογαριασμοὶ ἐπὶ υποθήκῃ. — Δάνεια καὶ ἀνοικτοὶ λογαριασμοὶ ἐπ' ἐνεχύρῳ ἑλληνικῶν τίτλων. — Δάνεια καὶ ἀνοικτοὶ λογαριασμοὶ ἐπ' ἐνεχύρῳ πολυτίμων μετάλλων. — Δάνεια ἐπ' ἐνεχύρῳ ἐμπορευμάτων, καὶ ἐνεχυρογράφων. — Πιστώσεις ἐναντι φοροπαικῶν. — Δάνεια πρὸς Δήμους, λιμένας καὶ ἕτερα νομικὰ πρόσωπα. — Συμμετοχὴ εἰς Ἀνωνύμους Ἑλληνικὰς Ἐταιρίας. — Χρηρηγήσεις εἰς γεωργικημάτων καὶ συνεταιρισμῶν. — Δάνεια πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον. — Ὑπηρεσία Ἐθνικῶν δανείων. — Ὑπηρεσία ἐντόκων Γραμματίων Ἐθνικῆς Ἀμύνης. — Προμήθειαι διὰ λογαριασμὸν τοῦ Δημοσίου. — Ἄγορά καὶ πώλησις διαφόρων εἰδῶν διὰ λογαριασμὸν τοῦ Δημοσίου. — Εἴσπραξις δημοσίων προσόδων καὶ πληρωμὴ δημοσίων δαπανῶν. — Ὑπηρεσία Δανείων καὶ Μετοχῶν διαφόρων Ἐταιριῶν. — Ἄγορά καὶ πώλησις ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος, χρυσῶν νομισμάτων καὶ ξένων τραπεζικῶν γραμματίων. — Ἐκδοσις καὶ πληρωμὴ πιστωτικῶν ἐπιστολῶν, ἐπιταγῶν καὶ ἐντολῶν πληρωμῆς. — Ἐκτέλεσις ἐντολῶν Χρηματιστηρίου. — Εἴσπραξις ἀξίων. — Φύλαξις τίτλων, αὐτοσίου χρυσῶν καὶ ἀργύρου καὶ ἄλλων πολυτίμων ἀντικειμένων. — Φύλαξις Κιβωτίων ἀδήλου περιεχόμενων. — Ἐνοικίασις Χρηματοκιβωτίων.

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΔΡ. 100

Ἐξώτερ. L. 1—ἢ ἀναλογία
ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡ. 12,50

ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑ

ΣΤ. ΒΥΤΩΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ Γ'

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1926

ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΓΥΡΟΙ

Η ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ 'ΣΤΟ ΒΟΛΟ

(1827)

[Ο κ. Γιάννης Βλαχογιάννης, ο γνωστός λόγιος και ιστορικός, με κόπους και χροήματά του έχει συγκεντρώσει πολύτιμα στοιχεία σχετικά με την νεώτερή μας ιστορία, από έγγραφα που μόνο χάρη σ' αυτόν διασωθήκανε. Το σπουδαίο έγγραφο, που δημοσιεύουμε παρακάτω, παρμένο από την έκδοση του κ. Βλαχογιάννη «Προτύλαια» (1900), αποτελεί μέρους του επίσημου Κρητικού Αρχείου του 1821, που ήρθε πεταμένο στην Αθήνα σ' ένα μπακάλικο όπλο τ'όχι πουλήσει κάποιο παιδί για λίγες δεκάρες. Ο κ. Βλαχογιάννης αγόρασε από τον μπακάλη το πολύτιμο αυτό Αρχείο και το παραδίδωσεν οτήν τότε Κρητική Κυβέρνηση. Το έγγραφο που αφορά την ναυτική εκστρατεία του Βόλου, ως όχι σχετικό με την ιστορία της Κρήτης, το κράτησε και τόβαλε στη σειρά των άλλων εγγράφων που ελχεν ο ακαταπόνητος ιστορικός, που τώρα διευδύνει άξια τ' Επίσημα Αρχεία του Κράτους.

Η ναυτική εκστρατεία του Βόλου έγινε μ' αρχηγό τον φιλέλληνα Άστιγγα τον Απρίλη του 1827 και σ' αυτήν έλαβε μέρος το πρώτο Άτμοκίνητο «Καρτερία» που τόσο φόβισε τους Τούρκους. Την έπιχειρήση αυτή την περιγράφει με λίγα λόγια ο Σ. Τρικούπης, ενώ το δημοσιευόμενον έγγραφο έχει λεπτομέρειες γραμμένες από άνθρωπο που έλαβε μέρος κ' είδε με τά μάτια του ό,τι διηγείται. Ο Ά. Κριτοβουλίδης, που γράφει, ήταν νομίζει ο κ. Βλαχογιάννης, αδερφός του Καλλίνικου Κριτοβουλίδη, του ιστορικού τής Κρήτης και φαίνεται πως σ' αυτόν στέλνεται το γράμμα].

Αυτάδελφε !

Η εκστρατεία ήτις έγινε κατά τον Κόλπον του Βόλου εστάθηώς ακόλουθως.

Τῆ 29 Μαρτίου 1827, αφού ο Λόρδ Κοχράν έδωκε την απόφασίν του διά την δούλευσιν τής Ελλάδος και παρ' αυτής έλαβε τον τίτλον αρχιναύαρχος του Έλλ. στόλου, καθ' ήν και ή Έθνική Γ' των Έλλήνων Συνέλευσις έλαβε τά αναγκαία μέτρα προς σωτηρίαν όλης τής Έπικρατείας, κατ' αυτήν έλαβε και ο Κ. Άστυγξ Διοικ. του Άτμοκινήτου¹⁾ διαταγήν παρὰ του αρχιναύαρχου να εκστρατεύση με μίαν Γουλέταν «Άσπασίαν» υπό την όδηγίαν του εις τον ρηθέντα τόπον, όπου μέλλει να ανταμώση και το Κουρβέτο του Κ. Τομπάζη «Θεμιστοκλής» και το Βρίκι του Κ. Μιαούλη «Άρης». Τῆ Μεγάλη Δ' 30 ίδιου, ανήχθημεν εκ του Πόρου διευνόμενοι προς τον διορισθέντα τόπον όλην την Μεγάλην εβδομάδα και τῆ Κυριακή και Δευτέρα του Πάσχα διετρίψαμεν εις το πέλαγος και τῆ Γ' τής Διακαινησίμου εφθάσαμεν εις Σκόπελον, όπου εκάμαμεν την Ανάστασιν και οί εν τῆ νήσῳ μᾶς εδέχθησαν άσιμένως εκεί εστάθημεν 3 ήμέρας, επειδι ήμβάσαμεν μερι-

¹⁾ Τῆς «Καρτερίας»

κά ξύλα ἀναγκαῖα διὰ τὴν φωτιὰν τοῦ πλοίου μας. Τῇ 6 Ἀπριλίῳ ἐσηκώθημεν ἐντεῦθεν διευθυνόμενοι πρὸς τὸν Κόλφον· τῇ ἰδίᾳ νυκτὶ ἀνταμώθημεν μέσα εἰς τὸν Κόλφον μὲ τὰ λοιπὰ πλοῖα καὶ τὸ πρωί, ἀφοῦ ἔγινεν ἡ σκέψις καὶ ὁ Κ. Ἀστυγῆ Διοικητῆς τῆς ἐκστρατείας ἔδωκε τὰς ὁρδινίας, παρασκευασθέντες εἰς τὰς 3 ὥρας τῆς ἡμέρας ἐκινήσαμεν εἰς τὴν ἐκτέλεισιν τοῦ σκοποῦ μας. Μετὰ μισὴν ὥραν ἐπαρησιάζημεν ἔμπροσθεν τῶν Τρικέρων, ὅπου ἦτο ἀραγμένα 4 πλοῖα ἀπὸ Γουλέτας καὶ 1 Βρίκι πολεμικὸν μέγαν 18 κανονίων καὶ μίαν βόμβαν· ὁ σκοπὸς μας ἦτο νὰ κτυπήσωμεν πρῶτον ἐκεῖνα τὰ πλοῖα, ἀλλ' εὐρόντες οὖρον ἄνεμον καὶ ἀνασκεψίμενοι ἐκρίναμεν συμφερότερον νὰ υπάγωμεν πρῶτον εἰς τὸν λιμένα τοῦ Βόλου. Εἰς τὰς 8 ὥρας τῆς ἡμέρας καὶ 8 τοῦ μηνὸς ἐφθάσαμεν εἰς τὸν προσδιορισθέντα τόπον καὶ ἀφοῦ ἐμβήκαμεν εἰς τὰξιν καὶ ἐσχεδιάσαμεν περὶ τῆς μάχης, εἰς τὰς 9 ὥρας ἄρχισεν ὁ ἀκροβολισμός.

Ἡ θέσις τοῦ Βόλου εἶναι πεδιάς καὶ φρούριον πρὸς βορρᾶν ἐπὶ τοῦ παραθαλασίου, ἔχον ὑπὲρ τὰ 12 κανόνια· ὁ λιμὴν του κλείει ἀπὸ ἕν μικρὸν ἀκρωτήριο πρὸς μεσημβρίαν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶναι καὶ κανονοστάσιον ἀπὸ 4 κανονίων· τὸ φρούριον λοιπὸν μὲ τὸ ἀκρωτήριο συνδέουν τὴν εἴσοδον εἰς τὸν λιμένα, ὅπου εἶναι 8 ἐχθρικά πλοῖα.

Ὁ Κ. Ἀστυγῆ διώρισεν τὸ μὲν Κουρβέτο καὶ τὸ Βρίκι νὰ σταθοῦν ἔξωθεν τοῦ λιμένος πρὸς τὸ ἀκρωτήριο καὶ νὰ κανονοβολοῦν τὸ ἐχθρικὸν κανονοστάσιον, τὸ δὲ Ἀτμοκίνητον μὲ αὐτὸν νὰ ἐμβῆ μέσα εἰς τὸν λιμένα, ἡ δὲ Γουλέτα ὁμοῦ μὲ ἄλλην Γουλέταν ὁποῦ εὔρομεν εἰς τὸν Κόλφον νὰ στέκωνται εἰς τὰ πανία καὶ νὰ κανονοβολοῦν ἐνίοτε εἰς τὸ φρούριον ἢ εἰς τὸ ἀκρωτήριο. Οἱ ἐχθροὶ καὶ πρότερον βλέποντες Ἑλληνικὰ πλοῖα πλησιάζοντα εἰς τὸν λιμένα δὲν ἠλπίζον ποτὲ ὅτι θέλουσιν εἰσεβῆναι καὶ τώρα ἔμενον ὑπερασπιζόμενοι αὐτὰ, ἀλλ' ἔχοντες ἐκ φήμης τὸ Ἀτμοκίνητον, εὐθὺς ὡς τὸ εἶδον ἐτράπησαν φεύγοντες, γνωρίζοντες τὴν ἀδυναμίαν των καὶ προτιμῶντες τὴν ζωὴν μᾶλλον τῆς ἰδιοκτησίας· μερικοὶ ἐπαιρόμενοι ἀνοήτως ἐπέμενον, ἀλλ' ἰδόντες ὅ οὐκ ἠλπίζον, τὸ Ἀτμοκίνητον νὰ

εἰσέρχεται μέσα, ἄρχισαν νὰ μιμῶνται τοὺς πρότερον φεύγοντας ὁμογενεῖς των καὶ βιαζόμενοι ἐρρίπτοντο εἰς τὴν θάλασσαν, ἔξ ὧν δύο ἐζωγρήσαμεν καὶ ἕνα νέον Ἀραβὰ καὶ τινὰς Γραικοὺς ἐλευθερώσαμεν. Ἡμεῖς εἰς τὴν διόδον μας μεταξὺ ἀκρωτηρίου καὶ φρουρίου 2 σφαίρας ἐστείλαμεν εἰς τὸν ἐχθρὸν καὶ τὰς δύο εὐτυχῶς. Ἀφοῦ ἔμφομεν μέσα καὶ ἰδόντες ὅτι τὰ ἐχθρικά πλοῖα δὲν ἀντιστάνονται εἰς πόλεμον, ἐστείλαν τὸ κάθε πλοῖον ἀπὸ μίαν βάρκαν εἰς ἄλωσιν αὐτῶν. Ἀπὸ τὰ 8 πλοῖα τὰ ἐχθρικά τὰ μὲν 3 ἦσαν φορτωμένα ζωοτροφίας καὶ πολεμοφόδια, τὰ δ' ἄλλα 5 εὐκαιρα καὶ τὸ ἕν ἔξ αὐτῶν ἦτο καθησμένον πλησίον πρὸς τὸ φρούριον· ἀφοῦ δὲ ἐκυριεύσαμεν εἰς ἑπτὰ, τὰ πέντε ἔξ αὐτῶν ἐσηκώσαμεν τὰ πανία τὰ δὲ ἄλλα καθησμένα ὄντα, ὀλίγοι οἱ ναῦται μας καὶ καιρὸς δὲν ἐσυγχῶρει ἀγορορίαν, τὰ ἐπυρπολήσαμεν, ἀφήνοντες εἰς τοὺς ἐχθροὺς μεγάλην πυρὰν νὰ θεομαίνωνται κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα τοῦ ρεμεζανίου των καὶ τὸν φόβον νὰ ἔχωσιν εἰς μνημόσυνον αἰώνιον, τὸ δὲ ὄγδοον βρίκιον πρὸς τὸ φρούριον καθησμένον, πρὸς τὸ βράδυ τοῦ ἐστείλαμεν μερικὰς βόμβας τὸ διεφθείραμεν καὶ τοῦ ἐκρημνίσσαμεν τὰ ἱστία του, καὶ τὴν σωτηρίαν του ἄς γνωρίζῃ ἀπὸ τὴν νύκτα ἣτις διέκοψε τὸν πόλεμον. Ἀφοῦ ἐνύκτωσεν καὶ τὰς λείας ἀποστείλαμεν ἔξω τοῦ λιμένος, ἐσηκώθημεν καὶ ἡμεῖς καὶ ἐκβαίνομεντες ἀράξαμεν ἔξωθεν. Ἡμεῖς ἐστείλαμεν ἀρεκτὰς βόμβας εἰς τὸ φρούριον, τὸ δὲ φρούριον ὄσας σφαίρας μᾶς ἔρριψεν, καμμίαν ζημίαν δὲν μᾶς ἀκολούθησε καὶ μ' ὄλον ἵτι πολλὰ ἐκόλλησαν εἰς τὸ πλοῖον μας· παρομοίως καὶ τὸ Κουρβέτο καὶ τὸ Βρίκι ἐπολέμησαν ἔξωθεν κατὰ τοῦ κανονοστασίου ἀρεκτὰ, χωρὶς νὰ λάβωσιν καμμίαν βλάβην. Καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐστάθη αἰτία τὸ Ἀτμοκίνητον νὰ λειηθῶσιν τὰ πλοῖα, τὰ ὁποῖα ἂν ὁ καιρὸς ἐσυγχωροῦσε νὰ κερτηρήσωμεν ἀκόμη 3 ἡμέρας ἔπειτα, ἠθέλαμεν τὰ εὔρειν ὅλα φορτωμένα. Τῇ ἐπαύριον δὲ μαζὴ μὲ ὅλα καὶ μὲ τὴν νίκην ἐπεστρέψαμεν, διευθυνόμενοι πρὸς ἐκεῖνα ὁποῦ ἀφήσαμεν εἰς Τρίκερα.

Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ ὁ ἄνεμος δὲν ἐβοήθησεν νὰ φθάσωμεν τὴν ἰδίαν ἡμέραν, ὁ Κ. Ἀστυγῆ ἐδιώρισεν νὰ ἀράξωμεν εἰς Πα-

λαιὰ Τρίκερα καὶ νὰ βάλωμεν εἰς τάξιν τὰ πράγματα. Τῇ 10 ἐνεστῶτος ἐδιώρισεν μίαν ὥραν πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου νὰ σηκωθῶσιν ὅλα τὰ πλοῖα εἰς τὰ πανία διὰ νὰ ἀρχίσωμεν τὴν νύκτα τὴν μάχην εἰς Τρίκερα κατὰ τῶν ἐκεῖ ἐχθρικῶν πλοίων. Εἰς τὰς 3 ὥρας μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ἀφοῦ ὅλα τὰ ἑλληνικὰ πολεμικὰ πλοῖα ἐστείλαν ἀπὸ μίαν βάρκαν μὲ ναύτας εἰς τὸ Ἀτμοκίνητον μὲ σκοπὸν νὰ κάμωμεν ἔφοδον, ἐπήγαμεν μέσα εἰς τὸν λιμένα, ὅπου ἦσαν ἀραγμένα τὰ ἐχθρικά πλοῖα καὶ καθὼς ἐπλησιάζαμεν εἰς τὸ βρίκι μᾶς ἐνόησαν οἱ ἐχθροὶ καὶ ἔρριψαν κατ' ἡμῶν καὶ ξηρὰς καὶ θαλάσσης ἕλην των τὴν παταρίαν. Ἡμεῖς βλέποντες ὅτι εἶνε ἀδύνατον νὰ ναυμαχήσωμεν τὴν νύκτα, ἐπειδὴ οἱ μὲν ἐχθροὶ μᾶς ἔβλεπον μὲ τὸ νὰ ἡμεθα ἔξω ἀπὸ τὸν ἴσκιον τῆς ξηρᾶς, ἡμεῖς δὲ μὲ τὸ νὰ ἐπεσκίαζεν αὐτοὺς τὸ σκότος, δὲν τοὺς ἐβλέπομεν, καὶ ἐπομένως ἠθέλαμεν λάβειν ζημίαν, διὰ τοῦτο ἐκρίναμεν καλῆτερον νὰ ἀφήσωμεν τὸ πρᾶγμα διὰ τὴν αὔριον καὶ ἀπεμακρύνθημεν ὑστερον ἀπὸ τρεῖς βόμβας ὁποῦ τοὺς ἐρρίψαμεν. Ἀφοῦ ἐξημέρωσεν, 11 Ἀπριλίου, καὶ ἔγεινε σκέψις περὶ τοῦ πρακτέου καὶ εἶδομεν ὅτι εἶναι δύσκολον νὰ κυριευθῶσι ζῶντα, ἐκρίναμεν καλῆτερον νὰ τὰ καταποντίσωμεν διὰ τῶν σφαιρῶν· ἵθεν τῇ ἰδίᾳ ἡμέρᾳ εἰς τὰς 2 ὥρας ἄρχισεν ὁ ἀκροβολισμός. Οἱ ἐχθροὶ ἀπὸ τὰ πλοῖα καὶ ἀπὸ τὴν ξηρὰν ἔρριπταν ἀνωφελῶς τὰς σφαίρας των κατ' ἡμῶν· τὸ Ἀτμοκίνητον ξερῶν πῦρ εἰσεχώρησεν εἰς τὸν λιμένα, καὶ τίποτε ἄλλο δὲν ἐκῦταξε εἰμὴ τὸ ἐχθρικὸν πολεμικὸν βρίκιον ἀνταποκρινόμενον καὶ αὐτὸ ἐξίσου μὲ τὸ πῦρ. Ἀφοῦ μετ' ὀλίγην ὥραν ἀμφοτέρα ἐναμάχησαν, τὸ μὲν Ἀτμοκίνητον στέλλει δύο μπαλαφογάδες κατὰ τοῦ βρικίου καὶ ἀμέσως γίνεται ὀλοκάτωμα καὶ εἰς τὸν Ποσειδῶνα στέλλεται δῶρον· πρότερον ἔχον μίαν σημαίαν κόκκινην, ἔπειτα ἐξερευγόμενον ἀπὸ διάφορα μέρη τὸ πῦρ, ἐσηκώτιζεν πολλὰς σημαίας καὶ τὰ ἱστία του ὡς λαμπάδες ἀναμμένα. Παρομοίως ὁμοῦ ἐπολέμησαν καὶ τὰ λοιπὰ πλοῖα τῶν Ἑλλήνων κατ' αὐτὴν τὴν μάχην. Ἀφοῦ δὲ ἐτελειώσαμεν καὶ τοῦτον τὸν σκοπὸν μας ἀφήνοντες εἰς τοὺς ἐχθροὺς καὶ δεύτερον

τρόμον ἀπὸ μέρους τοῦ Ἀτμοκινήτου, ἀνεχωρήσαμεν ἐκεῖθεν. Πόσοι ἐχθροὶ εἶναι φονευμένοι καὶ πληγωμένοι κατ' αὐτὰς τὰς μάχας δὲν ἠξεύρομεν, ἔξ εἰκασίας δὲ ἠμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν ὅτι εἶναι πολλότατοι ἐπειδὴ εἶδομεν πολλοὺς ἐπ' ὤμους φερομένους· ἡ δὲ ἀπὸ μέρους ἡμῶν ζημία εἶναι εἰς Ἀγγλος ἀπὸ τὸ Ἀτμοκίνητον καὶ εἰς Γραικοὺς ἀπὸ τὸ Βρίκι φονευμένοι καὶ ὄχι ἄλλοι. Καὶ τοιαύτη ἐστάθη ἡ κατὰ τὸν Κόλφον τοῦ Βόλου ἐκστρατεία.

Ἡκολούθησεν ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἀπὸ τοῦ Βόλου φυγὴν μας καὶ ἄλλο συμβεβηκὸς εἰς τοὺς ἐχθροὺς, ἀγνωστοῦμεν δὲ πόθεν, καὶ δὲν ἐμάθομεν πῶς ἐστάθη. Ἀφοῦ ἀπεμακρύνθημεν ἀπὸ τὸν Βόλον καὶ ἡμεθα πλησίον εἰς τὰ Παλαιὰ Τρίκερα, μετὰ μεσημβρίαν τῇ 9ῃ Ἀπριλίου εἶδομεν μέσα εἰς τὴν πόλιν μέγαν καπνόν, ὅστις ὀλίγην ὥραν ἐβάσταξεν· ὅθεν συμπεράνομεν ὅτι νὰ ἐμεινε καμμία βόμβα ἰδικὴ μας εἰς τὴν τῶν ἐχθρῶν πυριτοθήκην, τὴν ὁποῖαν ἴσως οἱ ἐχθροὶ δὲν εἶδον, καὶ τότε ἀφοῦ ἔσπασε νὰ ἐκάη καὶ ἡ πυριτοθήκη, νὰ ἀναποδογύρισε καὶ οἰκίας καὶ ἀνθρώπους. Πλὴν μέγα θαῦμα καὶ τοῦτο, ὅπως καὶ ἂν ἠκολούθησε.

Ἀφοῦ ἠλθομεν ἐδῶ εἰς Πόρον ἐμάθαμεν τὰς καλὰς εἰδήσεις ὅτι ὁ Πειραιεὺς ἐκυριεύθη ἀπὸ τῶν ἡμετέρων καὶ μὲ μεγάλην φθορὰν τῶν ἐχθρῶν· ἐντὸς ὀλίγου ἐλπίζεται νὰ ἐλευθερωθῇ καὶ τὸ ἱερὸν ἔδαφος τῶν Ἀθηνῶν καὶ νὰ καθαρισθῇ ἀπὸ τὰ ἐχθρικά στρατόπεδα. Τὸ Ἀτμοκίνητον ἐτοιμάζεται νὰ ἐκπλεύσῃ ὀγλήγωρα μὲ τὸν Ἑλληνικὸν στόλον κατὰ τοῦ ἐχθρικοῦ· ἐλπίζομεν ὅτι καὶ ἐκεῖ θεῖα βοήθεια θέλομεν κάμειν τὸ χρέος μας· ἐπειδὴ καὶ ὁ Διοικητῆς αὐτοῦ μὲ γενναίαν ἀπόφασιν καὶ πνέων κατὰ τῶν ἐχθρῶν τρόπον, εἶναι ἀποφασισμένος τοὺς ἐχθροὺς νὰ κάμῃ πρῶτον νὰ τὸν τρομάξωσι καὶ ἔπειτα νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὴν ναυμαχίαν· καὶ ἡ ἀπόφασίς του βεβαιώνεται ἀπὸ τῶν παρελθόντων πολέμων.

Τῇ 18 Ἀπριλίου 1827

Ἐκ τοῦ Ἀτμοκινήτου ἐν τῇ νήσῳ Πόρω.

Ὁ ἀυτάδελφός Σας
Ἄ. Κριτοβουλίδης

Ο ΤΡΙΒΟΥΛΕΤΟΣ (*)

Ἄποψε εἶναι τὸ κέφι μου τρελλό
 κι' ὄλο γελῶ μαζ'ὸ σου καὶ μιῶ
 καὶ λέγω λόγια,
 πὸν μοιᾶζουν — τί παράξενη βραδυά!
 μὲ τοῦ βοριά πὸν δέρνει τὰ κλαδιά
 τὰ μοιρολόγια.

Ἔλα κοντὰ στὸ τζάκι τὸ σβυστό.
 Τὸ μάτι σου θ' ἀνοίξει γελαστό
 μὲ τὸν πανσέ του.
 Ἄποψε δὲ θὰ πῶ πιὰ πὼς πεινῶ,
 στὸ χέρι τῆ μαρόττα θὰ κουνῶ
 τοῦ Τριβουλέτου.

Στὰ μάγουλά μου βάλε τὰ λιγνά
 τὸ κοκκινάδι. Ἐέρεις; δὲ γερνᾶ
 ὁ Πιερρότος!
 Μὴν κλαῖς, κι' ἂν εἶναι ὁ δρόμος σκοτεινός,
 δὲν εἶμ' ἐγὼ ὁ ζητιάνος ὁ στερνός
 οὔτε εἶμαι ὁ πρῶτος.

Κι' ἂν σοῦ θυμίζει τὸ αἶμα — ἐγὼ γελῶ!
 Μὴ βάζεις μαῦρες σκέφες στὸ μυαλό,
 γιὰτὶ δὲν κάνει.
 Σκέψου πὼς αὔριο πάλι τὸ πουρνὸ
 ὁ γήλιος θὰ φανεῖ στὸν οὐρανὸ
 νὰ μᾶς ζεστάνει.

Θυμᾶσαι; ὅταν μὲ βροῆκες μιὰ φορὰ,
 τὰ γέλια μου εἶταν τότε σὰ νερά
 μέσα σ' ἀλλάκι.
 Καὶ σοῦπα, σοῦπα λόγια καὶ κακὸ
 κ' ἐσὺ μὲ πῆρες σὰ διαμαντικὸ
 ἀπ' τὸ σοκάκι.

Καὶ μοῦπες πὼς σοῦ ἀρέσει ὁ οὐρανός
 καὶ σοῦπα : εἶμαι ὁ Σεβᾶχ Θαλασσινός
 καὶ πᾶω στὰ πλάτια !

Καὶ σοῦπα : εἶταν ἡ μάνα μου ξωθιά
 καὶ μοῦπες : μὴν κοιτᾶς ἔτσι βαθιὰ
 μέσα στὰ μάτια !

(*) Κοίταξε στὰ « Ἀπὸ Μῆνα σὲ Μῆνα » αὐτοῦ τοῦ τεύχους σχετικὰ.

Καὶ σοῦπα : εἶμαι τοῦ Μάγου τὸ παιδί
 καὶ κάνω τὴν καρδιά νὸ κελαιδεῖ
 μέσα στὰ στήθια.

Καὶ μοῦπες πὼς ἂν δοῦν τί πολεμιᾶς,
 θὰ γίνεις βασιλιᾶς στῆς Χαλιμᾶς
 τὰ παραμῦθια !

Τὰ χρόνια — πὼς διαβήκατε πικρά....
 Νεκρά τὰ κρίνα πέσαν τὰ νευρά
 πὸν σοῦχω ράνει,
 τραγούθια ἀπελπισιᾶς — μὴ ἐγὼ γελῶ !
 μὴ βάζεις μαῦρες σκέφες στὸ μυαλό
 γιὰτὶ δὲν κάνει.

Καὶ μ' ὅσα λόγια βροῆκα λυρικὰ
 π' ὡς καὶ τὸ Βέδα τὸ γλυκὸ τόσο γλυκὰ
 δὲ λέει ποτέ του,
 ποιὸς ἴδλιπζε πὼς τώρα πὸν πεινῶ
 στὸ χέρι τῆ μαρόττα θὰ κουνῶ
 τοῦ τριβουλέτου...

ΟΜΗΡΟΣ ΜΠΕΚΨ

ΑΠ' ΤΗΝ «ΚΡΗΝΗ»,

ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ

Ὁ λόφος χαμηλός, μὰ τὸν ὑψώνει
 μεσοῦρανα τρανὴ δικαιοσύνη
 μνημείων καὶ ναῶν τὸν περιζώνει
 ἀπ' τὸν καιρὸν ἀχάλαστη ἀγιοσύνη.

Ἀμελιχτα δικάζονταν οἱ φόνοι,
 μὰ πάντα τῆς Θεᾶς ἡ καλωσύνη
 σ' ἰσοψηφία ἐρχόταν, νὰ λυτρῶνη
 τὸν καταδικασμένο ἀπ' τὴν ὀδύνη

σκληροῦ θανάτου. Κ' ὕστερ' ἀπὸ χρόνια,
 στὸν ἴδιο τόπο κήρυχνε τὴ λήθη
 τοῦ φθόνου, τὴν εἰρήνη, τὴν ὁμόνοια

ὁ χριστιανὸς ἀπόστολος στὰ πλήθη
 ποὺ κάτω ἀπ' τῆς Ἀκρόπολης τοὺς στύλους
 ἀναγαλλιάζαν στὸ «ἀγαπατε ἀλλήλους».

ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ

Νά τὸ θυμηθῶ δὲν μπορῶ. Οὔτε ἔνοιωσα ποτὲ πῶς μοῦ ἦρθε. Σιγὰ σιγὰ σὰν μίαν ἀπροσδιώριστην ἀνησυχία ἀρχισε νὰ σκορπίζη τοὺς ἀτμούς της μὲς στὴν ψυχῆ μου ὡς ποῦ πύκνωσαν τόσο πολὺ ποῦ ἔγιναν σὰν κάποιον βαρὺ πυκνότητα σύννεφο. Ἔτσι, χωρὶς νὰ τὸ νοιώσω μοῦ ἔγινεν ἀνάγκη. Κι' ἀνάγκη σιδερένια ποῦ ἔχει ἀδράξει μὲ τὰ σύντριφτα πλοκάμια της τὴ δόλια μου ψυχῆ. Καὶ λαχτρῶα κάθεμέρα καὶ προσμένω κάθε στιγμή, καὶ γέρον ὀλόκληρος στὴ προσδοκίαι του. Καὶ περιμένω καὶ περιμένω τὸ γράμμα.

Κάθε μέρα μὲ τὴν ἀνατολὴ της, ἔρχεται νὰ χτυπήσῃ στὴν πόρτα τῆς ψυχῆς μου τὴ διάνα τῆς προσδοκίας. Σήμερα θάνα. Καὶ τὸ σήμερα δὲν εἶνε τὸ σήμερα τῆς προσδοκίας μου, καὶ περᾶν ἡ μέρες κι' ἡ νύχτες, καὶ περᾶν τὰ καλοκαίρια κι' ἡ χιονοπορινὴ κούραση, κι' ἡ ἀνοιξιὰτικὴ χαρὰ, κι' ἡ θλίψη τοῦ χειμῶνα. Καὶ τὸ γράμμα δὲν ἔρχεται, καὶ τὸ γράμμα δὲν φτάνει.

Τὸ περιμένω μὲ στοργὴ καὶ τὸ ξέρω καλά, πολὺ καλά, πῶς θάρθη, πῶς πρέπει νάρθη. Καὶ νάρθη σ' ὦραν ἀνυπόπτη. Ἔτσι ἔχει ποῦ κοιμάται ὁ λογισμὸς καὶ τῶν συνειθισμένων ἢ καθημερινῆ πλήξη μὲ κυκλώνει, εὐγενικά, ἀθόρυβα νὰ μὲ συναπαντήσῃ. Θὰ σχίσω τὸ φάκελλο καὶ τὰ μάτια μου μόλις καρφωθοῦν στὸ ξεδιπλωμένο χαρτὶ θ' ἀντικρύσουν ἀμέσως τὸ φῶς. Καὶ τότε μίαν ἀθάνατη ἀνοιξὴ θὰ φουντώσῃ τριγύρω μου κι' ὅλα θὰ κελαῖδουν τῆς εὐτυχίας τῆ δόξα. Κι' ἡ Ζωὴ θὰ τραγουδήσῃ τὸ ὑπέροχό της τραγοῦδι, κι' ὅλα θὰ τὰ τυλίξῃ ἕνα φῶς ἰλαρὸ ποῦ στὸ χρῶμα του θὰ παλεύουν μενεξέδες μὲ τριαντάφυλλα. Ἔτσι φαντάζομαι τὴν ὥραϊαν ἐκείνη στιγμή. Ποῦ πρέπει νάρθη. Ποῦ ὡς τώρα δὲν ἔρχεται.

Γιατὶ ἀργεῖ; Γιατὶ ἀφίνει τῆς ζωῆς νὰ κυλάη τὸ ρέμμα ἄχαρο, μονότονο καὶ θλιβερό; Εἶνε ἀνάγκη ἢ δοκιμασία τὸ δρόμο του ν' ἀνοίξῃ; Κι' ὕστερα ὁ πόνος νὰ διαβῇ; Ἡ νύχτα τῆς ἀπελπισίας ν' ἀκολουθήσῃ γιὰ νὰ εἶνε ἡ χάρη τῆς αὐγῆς πὺρ δοξασμένη καὶ πὺρ λαμπρῆ; Κι' αὐτὸ μπορεῖ νάνε. Ὅμως πρέπει νὰ ροδίση ἢ αὐγῆ. Πρέπει νὰ μοσχοβολήσῃ

ἢ ἀνοίξῃ. Πρέπει νάρθη τὸ γράμμα ποῦ τὸ προσμένω.

Καὶ νάρθη εὐγενικὸ καὶ ὑπέροχο. Θὰ σκύψουν ἀπάνω του ματάκια γλαρὰ καὶ χέρια κρινοδάκτυλα μιᾶς ψυχῆς θὰ σκορπίσουν τὸ υἱρο. Καὶ ξαφνικά ὁ ἥλιος θὰ κατεβῇ μὲ τὴ ἀγλαότερή του νὰ τὸ χυρῶσῃ ἀχτίδα. Ἔτσι τὸ φῶς θὰ δροσίση τὴ σκοτεινιασμένη ψυχῆ ποῦ περιμένει καὶ τίποτε πιά δὲ θάνε στὸν κόσμο, ποῦ νὰ μὴ φαντάξῃ ἐμπρός της σὰν ὕμνος στὴν ὀμορφίαν καὶ στὴν Εὐτυχία δόξα.

Νὰ μὴν ἀγῆσῃ μονάχα. Καὶ μαραθῆ τῆς προσδοκίας τὸ λουλουδο, καὶ σβύση τῆς ἀνάγκης τὸ λυχνάρι. Ἔτσι σὰν τις μωρὲς παρθένες νὰ μὴ κοιμηθῇ ἢ ψυχῆ στὸ ἐρχομὸ τοῦ Νυμφίου της. Καὶ μὴν ἀρχίσουν σημαίνοντας γύρω της τὰ θλιβερὰ τῆς ἀπαισιοδοξίας σήμαντρα καὶ τοῦ μαρασμοῦ τὸ σκουλήκι νὰ μὴ βοῦ τροφή. Θὰ εἶναι τότες ἢ θλίψη τρομερῆ καὶ καλύτερα νὰ μὴ φανῆ ποτέ του. Στῆς λήθης τὴν πηγὴ ἄς λουσοῦν πρῶτίτερα ἢ ψυχῆ γιὰ νὰ ξεχάσῃ μαζί μὲ κάθε περασμένο καὶ τὴν ἀνάγκη της.

Θάρθη ὄμως. Τὸ ξέρω πῶς θάρθη. Μὲς στὸν ἀέρα τὸ μήνυμά του σκορπίζει ἕνα λεπτότατον ἄρωμα κι' ὅλα γύρω μου μὲ πεποιθήσῃ τὸν ἐρχομὸ του μοῦ διαλαλοῦν. Γιατὶ ν' ἀνθίζουν ἢ ὀμορφιὲς σὰν εἶνε γραφτὸ νὰ μὴν ἐρθῇ νὰ τις φωτίσῃ; Γιατὶ τις ἀσχήμιας τ' ἀγκάθια νὰ φυτρώνουν κάτω ἀπ' τὰ πόδια μας ἂν δὲν μπορεῖ ἔπάνω ἀπὸ τοὺς πόνους της νὰ μᾶς σηκώσῃ; ἔχει κάποιον σκοτὸ ἢ Ζωή. Κι' αὐτὸς δὲν εἶνε ἢ θλίψη κι' ὁ πόνος. Οὔτε κι' ἢ πλήξη κι' ὁ μαρasmus. Οὔτε τὸ ψέμμα κι' ἢ ἀπάτη. Κάπου λαχταρίζει κρυμμένο καὶ τὸ δικό της μυστήριον ποῦ σὰν σκλαβωμένη βασιλοπούλα τοῦ παραμυθιοῦ προσμένει τᾶξιο παλληκάρι νὰ τὴ λυτρώσῃ καὶ νὰ τὴ χαρῇ. Ἄν δὲν ἦταν ἔτσι δὲ θάταν τὸ φέρετρο θλιβερό κι' ὁ τάφος κρῦος. Δὲ θάχε νὰ χάσῃ κανεὶς τίποτε γιὰ νὰ θρηνησῇ σ' ἀντίκρουσμά τους. Κάποιον, βαθεῖα κρυμμένο μυστικό, σὰν τὸ διαμάντι μέσα στὴ γῆς, περιμένει τὸν ἄξιον κυνηγὸ ποῦ θὰ τὸ καταχτήσῃ. Καὶ τὸ διαμάντι αὐτὸ καὶ τὸ μεγάλο μυστικό, οὔτε ὁ λογισμὸς, οὔτε

κι' οἱ κόποι νὰ τῶβρουν μποροῦν. Τὸ γράμμα, μονάχα τὸ γράμμα ποῦ τὸ προσμένει μὲ λαχτῶρα ἢ ψυχῆ, αὐτὸ μονάχα μπορεῖ νὰ τὸ προσφέρῃ.

Καὶ θάρθη τὸ γράμμα αὐτό. Μὴν τινάζεις τοὺς μαύρους φριχτοὺς πέπλους σου στὴν προσδοκίαν μου ἔπάνω, ἀμφιβολία ἀνυπόφορη. Μὴ ζητᾶς σκλαβώνοντας τὸ λογισμὸ καὶ τὴ ψυχῆ νὰ σκλαβώσῃς. Ἄσε τὴν νὰ προσμένῃ καὶ νὰ χαίρεται. Καὶ νὰ ἐλπίζῃ καρτερῶντας. Καὶ νὰ ζῇ ἀπὸ τώρα μέσα στὸ μαγικὸ παράδεισο, ποῦ τὸ λαχταρισμένο γράμμα τὴν πόρτα του θὰ τῆς ἀνοίξῃ. Δὲν ἔχεις καμμιὰ θέση στῆς χαρᾶς της τὸ συμπόσιο σὺ καὶ στῆς εὐτυχίας της τὸ μεθύσι. Δὲν ἔχεις καμμιὰ θέση στὴ ζωὴ της.

Γιατὶ ν' ἀργῇ; Μὴν τὸ ξετάξεις λογισμὸ καὶ στὴν ἀνησυχία τὴν πόρτα μὴν ἀνοίγεις. Στριγγλα κι' αὐτὴ κακιά καὶ τερατόμορφη. Ποῦ ζῇ γιὰ νὰ βασανίξῃ καὶ τὴν ἀγωνία καὶ τὸν πόνον νὰ σκορπᾷ. Ποῦ σβύνεται καὶ χάνεται σὰν καπνὸς, μόλις τῆς προσδοκίας τὴν ἐκπλήρωσῃ ἀντικρύσῃ. Διῶξε τὴν μακρὰ ἀπὸ τὸν κύκλο τοῦ ἱεροῦ τῆς ψυχῆς, καὶ σ' ἄλλους ταπεινοὺς σπρῶξε τὴν κύκλους. Ἄσε ῥημάξῃ ὅσο θέλει αὐτὴ τὰ ταπεινὰ καὶ τὰ συνειθισμένα, φαρμακῶντας τῆς βιοπάλης τὸ λαγνίασμα μὲ τὸ φριχτὸ καὶ τὸ θανατερό δηλητήριο· ἐκεῖ μέσα σ' αὐτὰ ἄς χορεύῃ τὸ μακάβριο χορὸ της. Μὴν τὴν ἀφίσης ποτέ ὡς τὴν ψυχῆ νὰ φτάσῃ, κι' ἔπάνω στὴν πόρτα της νὰ χτυπήσῃ τὸ μπρούτζινο ρόπτρο τοῦ γιαι. Μὴν τὴν ἀφίσης νὰ σκοτώσῃ ἐκεῖνο ποῦ νὰ ἔναζωντανέψῃ δὲν μπορεῖς. Ἄφῃσε τὴν ψυχῆ στὴν πίστη της καὶ στῆς μελωδικῆς φωνῆς τὸ νανοῦρισμα ποῦ ἀδιάκοπα κάθε ὥρα καὶ στιγμή τῆς κελαίρει τὸ μαγευτικὸ τραγοῦδι τοῦ Θ' ἄ ρ θ η.

Καὶ θάρθη. Κι' ὅταν ἔρθῃ θὰ ἰδῆς πῶς ντύνονται τὰ ὄνειρα μὲ τῆς πραγματικότητος τὴ σάρκα. Καὶ πῶς ἐξωραίζεται τὸ κάθε τι καὶ τὸ ταπεινὸ καὶ τὸ χυδαῖο. Καὶ πῶς ἢ εὐλογία κι' ἢ χάρη χορεύουν τὸν ἀνοιξιὰτικὸ τους χορὸ. Θάρθη, νὰ θάρθη. Τὸ πότε κι' ἂν δὲν δὲν ξέρομε δὲν ἔχει σημασία. Δὲν εἶνε καὶ στὸ χέρι μας νὰ τὸ σκλαβώσουμε, δὲν εἶνε κἂν ἐπιθυμητό, γιατί δὲν εἶνε ὥραϊο. Κοιμάτι ἀπ' τὸ Χρόνον ἀχώριστο τὸ πότε

δὲν μπορεῖ παρὰ σὰν τὸ Χρόνον νὰ μοιράξῃ. Κι' ὁ Χρόνος δὲν εἶνε ὀμορφος ποτέ γιατί εἶνε φθονερός καὶ ζηλιάρης. Μαθαίνει τὴν ὀμορφίαν, τσακίζει τὴ χαρὰ, γονατίζει τὴν καλωσύνη καὶ στίς ἀδύνατες ψυχῆς σκορπίζει τὴν πίκρα καὶ τὸ μαρasmus, καθὼς σκορπίζει τὰ χιόνια στὰ μαλλιά καὶ μὲ ζαρωματιὲς ἀδλακώνει τὸ πρόσωπο. Ποτέ σου γιὰ τὸ πότε μὴ ρωτήσης γιατί χάθηκες. Στὸ ἐρωτηματικὸ σου αὐτὸ γι' ἀπάντηση θὰ δῆς νὰ χυμῆξουν ἔπάνω σου γαυγίζοντας ἢ ἀγωνία μπροστά, ἢ ἀνησυχία ὕστερα, ἢ ἀμφιβολία κοντὰ καὶ τὸ κατόπι ἢ πίκρα. Χάνεις τότε τὸ πᾶν καὶ ξεσκίτῃσαι ἄγρια κάτω ἀπὸ τὰ δόντια τοῦ μαρasmus, τοῦ στερονοῦ τῶν λυσσασμένων σκυλλίων ποῦ ἀπάνω στοῦ ἀνθρώπου τὴν ψυχῆ ζηταίει νὰ τὰ χυμῆξῃ ὁ Χρόνος. Κι' ἂν πέσης στὰ δόντια τους εἶσαι χαμένους πιά. Μὴν προσμένεις τὸ φῶς τῆς χαρᾶς ποτέ σου ὡς τὸ τέλος. Τῆς νεκρικῆς σου λαμπάδας θ' ἀντικρύσης τὸ φῶς ποῦ αὐτὸ μονάχα θὰ σοῦ χαρίσῃ τὴν ἀνάπαυση.

Φεύγα λοιπὸν ὅσο μπορεῖς ἀπὸ τοῦ φθονεροῦ Χρόνου τὰ βρόχια. Ἡ κοῦφα του πνοῆ γυρεύει ὀλοένα νὰ σοῦ παγώσῃ τὴν καρδιά καὶ νὰ τὴν κἀνὴ πέτρα. Γιναξὲ τὴ θέρη τῆς προσδοκίας σου γι' ἀπάντηση καὶ λυῶσε τὸν πάγο. ποῦ ζηταίει νὰ σὲ ζώσῃ, μὲ τὴ φλόγα τῆς πίστεως σου. Ἄν τὸ κατορθώσῃς αὐτὸ μὴ φοβάσαι ποτέ, ποτέ σου πιά τὸ χειμῶνα. Τὰ πονηρὰ τῆς Ζωῆς θὰ κελαῖδουν πάντα στὴν ἀλήθειαν σου καὶ τῆς νιότης ὁ ἥλιος θὰ σὲ φωτίξῃ ζωογόνος. Κι' ἢ εὐλογία τῆς εὐτυχίας θὰ σοῦ χαρίξῃ τὸν παράδεισό της κι' αὐτὸς ἀκόμα ὁ θάνατος, σὰν ἢ σειρά του φτάσῃ θάρθη μπροστά σου μὲ χαμόγελο καὶ θὰ σοῦ φανῇ σὰν φῶς. Θὰ μπορῆς τότε νὰ πῆς πῶς κάθε τι ποῦ πέρασες δὲν ἦταν παρὰ εὐτυχία καὶ κλείνοντας τὰ μάτια σου γιὰ πάντα, θὰ εἶσαι βέβαιος πῶς τῆς εὐδαιμονίας τὸ φῶς τὰ συνοδεύει πιστὰ καὶ στὸ μεγάλο σου ταξεῖδι πρὸς τὸ Ἄγνωστο.

Μὴ ρωτᾶς λοιπὸν ποτέ σου νὰ μάθης τὸ πότε. Τῆς ψυχῆς σου μονάχα τὴν ἀνάγκη νὰ ρωτᾶς. Κι' αὐτὴ σοῦ τραγοῦδαίει μεγαλόφωνα τῆς προσδοκίας τὸ τραγοῦδι.

Θάρθη λοιπὸν! Θάρθη.
ΒΟΛΟΣ ΤΑΚΗΣ ΣΑΡΑΚΙΝΟΣ

ΒΑΛΤΙΚΗ

Θὰ σὰς θυμᾶμαι πάντα ἀχτὲς τῆς Βαλτικῆς
Καὶ σὰς νησιὰ σπαρμένα
Οὕζεντομ καὶ Ρύγκεν δασωμένο,
μὲ τῆ ξανθὴ σὰς ἀμμουδιὰ καὶ τὶς ξανθὲς κοπέλλες,
μὲ τὰ ψηλά σὰς ἔλατα
ποῦ παραπιάνονται στὴ λιγεράδα
μὲ τοὺς γαλαζομάτες σὰς λεβέντες.

Μὲ τὶς ψαρόβαρκες
ποῦ κινυνέβουν μακρὰ στὰ γκριζὰ κύματα
γιὰ τὴ χρυσὴ τὴ φλοῦντα
καὶ μοιάζουν ἀπ' ἀλλογα μὲ τὰ κόκκινα πανιὰ
στὸ σκοῦρο φόντο τ' οὐρανοῦ
σὰν τὸ καρᾶβι
ποῦ ἀρμάτωσε ὁ Βάγκνερ
μὲ ματωμένο τὸ πανὶ καὶ μάβρο τὸ κατάρι,
τὸν «Ὀλλανδέζο» του, π' ἀδιάκοπα
καὶ αἰώνια πετάει στὸν ἀφρὸ καταραμένους,
ὡς ποῦ νὰ λάχει νὰ βρεθῆ
μιὰ νέη γυναῖκα,
πιστὴ νὰ τοῦ σιαθεῖ ὡς τὸ θάνατο,
τὴν ἀπολύτρωση γιὰ νᾶβρει.

Θὰ σὰς θυμᾶμαι πάντα ἐσὰς νησιὰ τῆς Βαλτικῆς·
ὅσο κι ἂν εἶστε ἀγριωπὰ καὶ γκριζὰ
τόσο καὶ πιότερο στὸ νοῦ μοῦ φέρνετε
τὰ φωτοπλούμισα νησιάκια τοῦ Αἰγαίου.
Δυὸ κόσμοι μέσα μου ἀνταμώνονται
ἀλλιώτικοι κι' ἀντίθετοι μὲ μόλα ταῦτα φιλικοί :
Τὸ φῶς καὶ τὸ γαλάζιο κι' ἡ χαρὰ
τὸ σκοτεινὸ τὸ γκριζο καὶ ὁ πόνος.
Τόσο γειτονικὰ καὶ φιλικὰ
ποῦ δὲν μπορῶ καμμιά φορὰ νὰ ξεδιαλύνω
πὺδ ἀπ' τὰ δυὸ ζυγιάζει πὺδ βαριά.

ΣΗΜ.— Ὁ Βάγκνερ ἔγραψε τὴν ὄπερά του «*Der Fliegende Holländer*» στερνά ἀπὸ μιὰ τρικυμία ποῦ πέρασε ταξιδέβοντας στὸ Ρύγκεν.

Θὰ σὰς θυμᾶμαι πάντα ἀχτὲς τῆς Βαλτικῆς
ποῦ μοῦ λικνίσσατε τὴ νοσταλγία τοῦ Αἰγαίου
ποῦ μὲ τὰ κύματά σας τὰ μουντὰ
— ἀγριωπὰ θεριὰ ποῦ ὄλο οὐρλιάζουν—
μὲ δασκαλέγιατε γλυκὰ νὰ τραγουδῶ
καὶ πὺδ βαθιὰ ἀκόμα ν' ἀγαπῶ
τὸ κῦμα τῆς πατρίδας μου
τὸ διάφανο ἀπ' τὸ φῶς
ποῦ ψέλνει σιγανὰ μελωδικὰ
τῶν Ὀλυμπίωνε Θεῶν τὸν πόνο καὶ χαρὰ.

Οὕζεντομ—Βαλτικὴ

ΣΙΤΣΑ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ

RABINDRANATH TAGORE

Ο ΚΗΠΟΥΡΟΣ

[. . . Εἶνε μοιραῖο τὸ φῶς νᾶρχεται πάντ' ἀπ' τὴν Ἀνατολή.

Ἡ ἀπὸ τὰ παλιὰ χρόνια ξακουσμένη τοῦ Γάγγου χώρα, ὅχι μονάχα γιὰ τὸν πλοῦτο καὶ τὴν ἀκμὴ τῆς, ἀλλὰ καὶ γιὰ τοὺς μεγάλους ποιητῆς, καθὼς καὶ τὰ διάφορα φιλοσοφικὰ καὶ θρησκευτικὰ συστήματα, ἔρχεται καὶ πάλιν μὲ τὸν βιβλικὸν τῆς Ταγγὸρ νὰ καθοδηγήσῃ τὴν πνευματικὰ ἑξτροχιασμένη Δύσι, στὸν ἀληθινὸ τῆς ποίησης δρόμο.

Τὸ ἔργο τοῦ Ταγγὸρ πολυσχιδῆς κι' ἀπεραντο, δυστυχῶς δὲν μᾶς εἶνε ὀλόκληρο γνωστὸ παρὰ ἐλάχιστο κι' αὐτὸ χάρις στὶς ἀπὸ τὸν ἴδιο στ' Ἀγγλικὸ μαιφράσεις.

Κι' ἀπὸ τὸ ὀλίγον ὅμως αὐτό, διακρίνομε τὸ θεοσοφιστὴ, ποῦ μὲ πολλὴ αἰσιοδοξία προσδοκᾷ κι' ἀποβλέπει σὲ μιὰ μακαριώτερη ψυχικὴ κατάστασι μὲ τὸ νὰ θέτῃ σ' ἐφαρμογὴ τὶς ἀνθρωπιστικὲς τοῦ Σακναμὸν διατάξεις, δηλαδὴ μὲ τὸ νὰ εἶνε δίκαιος, ταπεινός, χρησιμὸς στὸν πλησίον, καὶ πρὸ παντός ν' ἀγαπᾷ.

Εἶνε αὐτὸ τὸ ἴδιο φιλοσοφικὸ σύστημα ποῦ διδάχτηκε στὶς Ἰνδίας κι' ὁ Χριστός, κι' ἀργότερα μὲ τοὺς μαθητὰς του μετέδωκε σ' ὅλον τὸν κόσμον.

Ὁ Ταγγὸρ πιστεύει ἀκόμα στὴ τελειοποίησι τῆς ψυχῆς μὲ τὴ μετναρκαωσι, καθὼς καὶ σὲ μιὰν αὐλή, τελειότερη ζωὴ στὸ Ἰνδ-Πέραν.

Ἡ ποίησι τοῦ γλυκεῖα καὶ θαυπευτικῆ, ἔχει ὄλη τὴ φρεσκάδα τῆς Ἀλπειας τοῦ Ἰμάου ὀροσειρᾶς, μαζὺ μὲ τὸ ἄρωμα τῆς ὑπεργόνιμης πεδιάδας τοῦ Γάγγου. Μιὰ ἐλαφρὰ φιλοσοφικὴ πνοὴ διατρέχει τὸ ὅλον ἔργον κι' αὐτὸ κατὰ μὲγα μέρος ὀφείλεται στὸ ἤρημο τῆς Πενταῖβ γαωργικὸ περιβάλλον, ὅπου ἡ φύσι μὲ τὴ μονοτονία τῆς προικίζει τὴ Νόησι μὲ τὴν ὑπερτατὴ ἀρμονία τῆς φιλοσοφικῆς ἀπλότητας.

Ὁ Ταγγὸρ μὲ μιὰν ἀσυνήθιστη δεξιοτεχνία παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ τ' ἀπλούστερα πράγματα, μᾶς χαρίζει γλυκεῖες συγκινήσεις, καὶ μᾶς διδάσκει συγχρόνως τὸν τρόπο ποῦ μπορούμε νὰ χαρίσομε εὐτυχισμένες στιγμὲς στὴ ζωὴ μας, μὲ τὴν ἴδια μας ζωὴ.

Ἡ ὀλιγάρκεια εἶνε τὸ βασικὸ στοιχεῖο τῆς διδασκαλίας του, καὶ ἡ ἀπλοποίησι τῆς ζωῆς τὸ τέρμα τῆς. Ὅλο τὸ φιλοσοφικὸ του σύστημα πάνω στὶς δυὸ αὐτὲς βάσεις στηρίζεται.

Ἡ Φύσι μὲ τὶς ἐναλλαγὲς τῆς καὶ ἡ δύναμι τῶν στοιχείων τῆς, τὸν συγκινοῦν πολύ. Ἐπίσης κι' ἡ Γυναῖκα.

Ὁ «Κηπουρὸς» δὲν εἶναι παρὰ ἓνας ὑπεροχος ὕμνος στὸν Ἐρωτα, τὴ Φύσι, καὶ τὴ Γυναῖκα.

Τὸ λεκτικὸ τοῦ Ταγγὸρ, ὅπως τοῦλάχιστο τ' ἀντιλαμβανόμεστε ἀπὸ τ' Ἀγγλικὸ, εἶναι πολὺ ἀπλό. μεταχειρίζεται λέξεις ποῦ μόνες τους νᾶνε ἱκανὲς γιὰ τὴν ἐξωτερικεὺσι ὀλόκληρων ἐσωτερικῶν παραστάσεων· πρᾶγμα ποῦ δυσκολεύει πολὺ στὴν κατανόησι τῶν διανοημάτων του.]

ΤΩΝΗΣ ΑΣΤΡΑΪΟΣ

LXXV

Κατὰ τὰ μεσάνυχτα ὁ δῆθεν ἀσκητὴς ἐδήλωσε :

« Νὰ ὁ καιρὸς νὰ ἐγκαταλείψω τὸ σπῆτι μου καὶ νὰ ζητήσω τὸ Θεό. Ἄ, ποῖός με κράτησε τόσο πολὺ ἐδῶ στὴν πλάνη ; »
Ὁ Θεὸς ψιθύρισε, « Ἐγώ » ἀλλὰ τὰ αὐτὰ τοῦ ἀνθρώπου ἦταν φραγμένα.

Μ' ἓνα μωρὸ κοιμισμένο στὴν ἀγκαλιά τῆς, κειώταν ἡ γυναῖκα του, ἡσυχὰ κοιμισμένη στὴ μιὰ μεριὰ τοῦ κρεββατιοῦ.

Ὁ ἄνθρωπος εἶπε, « Ποιοὶ εἶσι ἑσεῖς πού μ' ἀπομωραίνετε τόσο καιρό ; »

Ἡ φωνή ξανάπε, « Αὐτοὶ εἶνε ὁ Θεός » μ' αὐτὸς δὲν τᾶκουσε.

Τὸ μωρό ἔκλαψε στὸν ὕπνο του, πλησιάζοντας κοντὰ στὴ μητέρα του.

Ὁ Θεὸς διέταξε, « Σταμάτα, τρελλέ, μὴν ἀφίνεις τὸ σπῆτι σου », ἀλλ' αὐτὸς καὶ πάλι δὲν ἄκουσε.

Ὁ Θεὸς ἀναστέναξε καὶ παραπονέθηκε, « Γιατὶ ὁ δοῦλος μου πλανᾶται νὰ μὲ γυρεύη, διώχνοντάς με ; »

LII

Γιατὶ ἔσβυσε ἡ λάμπα ;

Τὴν ἴσκιωσα μὲ τὸ μανδύα μου νὰ τὴ γλυτώσω ἀπ' τὸν ἀγέρα, γι' αὐτὸ ἡ λάμπα ἔσβυσε.

Γιατὶ τὸ λουλοῦδι μαράθηκε ;

Τὸσφιξα στὴν καρδιά μου μ' ἀγάπη ἀνήσυχη, γι' αὐτὸ τὸ λουλοῦδι μαράθηκε.

Γιατὶ τὸ ρυάκι ἀποξηράθηκε ;

Ἐβала πρόχωμ' ἀνάμεσα νὰ τῶχω γιὰ τὴ χρῆσι μου, γι' αὐτὸ τὸ ρυάκι ξηράθηκε.

Γιατὶ ἡ χορδὴ τῆς ἄρπας ἔσπασε ;

Προσπάθησα νὰ βιάσω μὰ νότα πάνω ἀπ' τίς δυνάμεις τῆς, γι' αὐτὸ ἡ χορδὴ τῆς ἄρπας ἔσπασε.

LXXI

Ἡ μέρα δὲν τέλειωσε ἀκόμα, οὔτε ἡ ἀγορά, ἡ ἀγορὰ τοῦ ποταμοῦ τὴν ἄκρη.

Φοβήθηκε πῶς ὁ καιρὸς μου σπαταλήθηκε, κ' ἔχασα καὶ τὴν τελευταία μου δεκάρα.

Μὰ ὄχι, ἀδελφέ μου, ἔχω ἀκόμα κάτι πού μένει.

Ἡ τύχη μου δὲ μ' ἔκλεψε ἀπ' τὸ κάθε τι.

Τὸ πούλημα κ' ἀγόρασμα τελείωσαν.

Ὅλα ὅσα ἀνῆκαν καὶ στίς δυὸ μεριές τὰ μάζεψαν κ' εἶνε καιρὸς νὰ πηγαῖν σπῆτι.

Ὅμως, θυρωρέ, γυρεύεις τὴν πληρωμὴ γιὰ τὸ πέρασμα ;

Μὴ φοβᾶσαι μοῦ μένει κάτι ἀκόμα. Ἡ τύχη μου δὲ μ' ἔκλεψε ἀπ' τὸ κάθε τι.

Τὸ ψιθύρισμα τῶ ἀνέμου ἀπειλεῖ θύελ-

λα, καὶ τὰ σύννεφα πού χαμηλώνουν πρὸς τὴ δύσι δὲν προμηνύουν καλὸ.

Τὸ γαληνεμένο νερό περιμένει τὸν ἄνεμο.

Βιάζομαι νὰ περάσω ἰὸ ποτάμι πρὶν μὲ προπάρ' ἡ νύχτα.

Ὡ περματάρη, θέλεις τὴν ἀμοιβή σου !

Ναί, ἀδελφέ, μοῦ μένει ἀκόμα κάτι. Ἡ τύχη μου δὲ μ' ἔκλεψε ἀπ' τὸ κάθε τι.

Στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου κάτω ἀπὸ τὸ δένδρο κάθεται ὁ ζητιάνος. Ἀλλοίμονο, κντιάζει στὸ πρόσωπό μου μὲ ντροπαλὴ ἐλπίδα !

Θαρρεῖ πῶς εἶμαι πλούσιος ἀπ' τὸ κέρδος τῆς ἡμέρας.

Ναί, ἀδελφέ, μοῦ μένει ἀκόμα κάτι.

Ἡ τύχη μου δὲ μ' ἔκλεψε ἀπ' τὸ κάθε τι.

Ἡ νύχτα σκοτεινιάζει κ' ὁ δρόμος ἐρημώνεται. Πυγολαμπίδες λαμπυρίζουν ἀνάμεσ' ἀπ' τὰ φύλλα.

Ποιὸς εἶσαι σὺ πού μ' ἀκολουθεῖς μὲ κλέφτικα σιγανὰ βήματα ;

Ἄ, ξέρω, ἡ ἐπιθυμία σου εἶνε νὰ μοῦ κλέψης ἀπ' ὅλα μου τὰ κέρδη. Δὲ θὰ σ' ἀπογοητέψω !

Γιατὶ ἀκόμα μοῦ μένει κάτι, ἡ τύχη μου δὲ μ' ἔκλεψε ἀπ' τὸ κάθε τι.

Τὰ μεσάνυχτα φτάνω σπῆτι τὰ χέρια μου εἰν' ἄδεια.

Περιμένεις μ' ἀνήσυχα μάτια στὴν πόρτα μου, ἀγρυπνῆ καὶ σιωπηλή.

Σὰ δειλὸ πουλάκι πετᾶς στὸ στήθος μου μὲ θερμὴ ἀγάπη.

Ὡ, ὦ, Θεέ μου, πολὺ μένει ἀκόμα.

Ἡ τύχη μου δὲ μ' ἔκλεψε ἀπ' τὸ κάθε τι.

LVII

Ἐκοψα τὸ λουλοῦδι σου, ὦ κόσμε !

Τὸσφιξα στὴν καρδιά μου καὶ τ' ἀγκάθι του μὲ κέντρισε.

Ὅταν ἡ μέρα χλώμιασε καὶ σκοτεινίασε, βρῆκα πῶς τὸ λουλοῦδι εἶχε μαραθῆ μὰ ὁ πόνος ἔμεινε.

Κι' ἄλλα λουλοῦδια θάρθουν σὲ σένα μ' εὐωδιά καὶ περιφάνεια, ὦ κόσμε !

Μὰ ὁ καιρὸς μου γιὰ μάζεμμα λουλουδιῶν πέρασε, καὶ μέσα στὴ σκοτεινὴ νύχτα δὲν ἔχω τὸ ρόδο μου, μονάχα ὁ πόνος μένει.

B'.

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ Ε - Λ

(ἀπὸ τὴ Συλλογὴ κ. Γεωργ. Φ. Σαμσαρέλλου. Ἁγυιά - Βόλος)

Ἔμ !

1. Ἔμ σαλάτα, ἔμ μαλάτα, ἔμ τ' ἄρνι θυληγέ.

Ἐσμ. Γιὰ κείνους πού τὰ θέλουν ὅλα δικὰ τους.

Ἔνας

1. Ἔνας τσακόν' τὰ κούτσουρα κ' ἄλλος τὰ παραχώνει.

2. Ἔνας ξεῖδι ἄλλος σκόρδο.

Ἔξω

1. Τὰ ἔξω καὶν' ἐμένα καὶ τὰ μέσα καὶν' ἐσένα. 120

Ἐσμ. Τὰ ἐκτὸς τοῦ σπιτιοῦ εἶναι ἀσχολίες τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὰ τοῦ σπιτιοῦ τῆς γυναίκας.

Ζάνζα

1. Θὰ πνιγῆς παραβοκύρη. Ζάνζα μ' εἶναι !

Ἁγυιάς. — Ζάνζα, ἰδιοτροπία, κέφι.

Ζωντανὸς

1. Βγάτε ζωντανοὶ νὰ μπου'ν οἱ πεθαμένοι.

Θέλω

1. Δὲ θέλει ρίζι μὲ νερό, θέλει νερό μὲ ρίζι.

Θεὸς

1. Ἄρνι πού βλέπει ὁ Θεὸς ὁ λύκος δὲν τὸ τρώει.

2. Δὲν ἔχει ὁ φτωχὸς μὰ ἔχει ὁ Θεός.

3. Ὁ Θεὸς εἶναι ψηλὰ μὰ βλέπει χαμηλά.

4. Πίνει ἡ κότα τὸ νερό μὰ κοιτάει καὶ τὸ Θεό.

Καβαλλάρης

1. Κλάψε τὸν καβαλλάρη πού κρέμονται τὰ πόδια του.

Ἐσμ. Αὐτὸς πάει καβάλλα δὲν εἶναι γιὰ κλάψιμο. (Εἰρωνικά)

Κάθομαι

1. Ὅποιος περπατεῖ μυρίζει κ' ὅποιος κάθεται θρωμᾶ.

Καίω

1. Νὰ σὲ κάψω, Γιάννη καὶ νὰ σ' ἀλείψω μέλι νὰ ξαναγιάνη. 130

2. Ὅποιος καίεται στὸ κουρκούτι φυσάει καὶ τὸ γιαούρτι.

Κακὸ

1. Σὰν ἔρθῃ ἓνα κακὸ σέρνει μαζί του κ' ἄλλα.

Κάλλιο

1. Κάλλιο πέντε κάρβουνα παρά χίλια πρόβατα.
2. Κάλλιο ύπνο παρά δείπνο.

Καλλιτέρος

1. Μὲ τὸν καλλιτέρο σου φάε καὶ πιεὶ καὶ νηστικὸς σηκώσου. 135
- Βλ. Πολίτη Γνωστικός 2.

Καλὸ

1. Κάμε καλὸ κι' ἄς κότεται σὰ νὰ σπειρες σιτάρι:
ἐποὺ τὸ ρίχνεις εἰς τὴ γῆ κ' ὕστερα βρίσκεις χάρη.
2. Ὅποιος μὲ θέλει τὸ καλὸ μ', μὲ κάνει καὶ κλαίω
ὅποιος μὲ θέλει τὸ κακὸ μ', μὲ κάνει καὶ γελῶ.

Καλομαθημένος

1. Μὴν κλαῖς τὸν κακομαθημένο κλάψ' τὸν καλομαθημένο.

Κάλπικος

1. Δὲ χάνεται ὁ κάλπικος παράς ἔπου κι' ἂν πηγαίνῃ.

Καμάρι

1. Καμάρι σὰν τοῦ γύφτου τὸ γομάρι. 140
- Παραλλαγή: Καμαρώνει σὰ γύφτικο σκεπάρνι.

Καρδιά

1. Σὰν τὸ μπότι μ' βρήκα σὰν τὴν καρδιά μ' δὲ βρήκα.

Καρφί

1. Γιὰ τὸ καρφί χάνει καὶ τὸ πέταλο.

Κασιδιάρης

1. Τί τὸν μάρανε τὸν κασιδιάρη; Μαργαριταρένια σκούφια.

Κατὰ

1. Κατὰ τὸ ρούχο καὶ τὸ τσουπάνι.
Ἄγυιās.— Ἐρμ. Τσουπάνι, ἡ τζέπη τοῦ γελέκου (τσαμανιάνι), ποὺ πῦει
ἀνάλογη μὲ τὴν ἀξία τοῦ ρούχου.
2. Κατὰ τὸ σκοπὸ καὶ τὸ χορδὸ. 145

Κεφάλι

1. Ἄπ' τὸ κεφάλι βρωμάει τὸ ψάρι.

Κλαίω

1. Ἄμα δὲν κλάψῃ τὸ παιδί δὲν τοῦ δίν' ἡ μάνα γάλα.

Κλέφτης

1. Καὶ κλέφτης καὶ νταβατζής.
Ἄγυιās.— Νταβατζής, καταδότης. Ἐρμ. Γιὰ τοὺς διπρόσωπους.
2. Σφάλα τὸ σπῆτι σου νὰ μὴν κάνῃς κλέφτη τὸ γείτονά σου.

Κόβω

1. Μοῦ κοψες τὸ νερὸ ἀπ' τὰ πράσα καὶ μοῦ τό βαλες, στὰ κρεμίδια. 150

Κοιτάζω

1. Κοίτα με μὲ τὸ ἕνα νὰ σὲ κοιτάζω μὲ τὰ δύο.
Ἐρμ. Ἀνταπόδοσι αὐτῆς ἰδέας τὸν περὶ τοῦ ἕνα.

Κολλιγιά

1. Ὑόφησε τὸ θυδὸ μας πᾶσι ἢ κολλιγιά μας.

Κόμπος

1. Κόμπος ποὺ λύεται μὲ τὰ χέρια δὲν τὸν λύουσι μὲ τὰ δὲ πικ.

Κοπριά

1. Ψήλωσαν οἱ κοπριᾶς χαμηλῶσαι τὰ θουνά.

Κόρακας

1. Ἄσπρος γεννιέται ὁ κόρακας καὶ μαῦρος καταναίει. 155
2. Μαῦρος εἶν' ὁ κόρακας μ' ἄσπρα τὰ παιδιὰ του.
3. Πῶς πᾶν τὰ πουλιά σου, κόρακα; Ὅσο πᾶν καὶ μαυρίζου.
4. Τοῦ κόρακα τ' αὐγὸ δὲ θγάζει περιστέρια.

Κοροϊδέβω

1. Αὐτὰ ποὺ κοροϊδέθαμε μᾶς ἤρθαν στὸ κεφάλι. 160
2. Ὅλα τὰ κοροϊδέθε καὶ στὸ θυρῶνον ἔπεσε.

Κόσμος

1. Ἄς λήῃ ὁ κόσμος κι' ἄς μπαίνῃ ὁ κόμπος.
2. Φέγγ' ὁ Θεὸς τὴ μέρα γιὰ ὅλο τὸν κόσμο.

Κότα

1. Ὅ,τι ἀξίζει, μιὰ γερόκοτα δὲν ἀξίζουν σαράντα πουλάδες.

Κουμπάρος

1. Κουμπάρος μὲ τὸ λόγο, νουνὸς μὲ τὸ σακί.

Κούτιπας

1. Νὰ μὴν τῶχῃ ὁ κούτιπας νὰ κατεβάξῃ ψείρες. 165
- Ἄγυιās.— Κούτιπας, κούτρα, κεφάλι.

Κουτὸς

1. Κάθε κουτὸς ἔχει καὶ τὴν ἐξυπνάδα του.

Κουτσαίνω

1. Ἄπο τὸ ἕνα κούτσαينه κι' ἀπο τ' ἄλλο δὲν πατοῦσε.

Κουφὸς

1. Κουφοῦ καμπάνα κι' ἂν χτυπᾷς, τυφλὸ κι' ἂν θυματιζῆς
καὶ μεθυσμένο κι' ἂν κερνᾷς, ὅλα χαμένα τᾶχεις.

Κρίμα

1. Σὲ παντρέβω, γιέ μ' καὶ κρίμας τὰ φασόλια.

Κρύβω

1. Ἐαίρει νὰ κλέψῃ μὰ δὲν ξαίρει νὰ κρύψῃ. 170

ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΤΕΧΝΕΣ - ΚΡΙΤΙΚΗ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1926

ΤΟ ΕΘΝΟΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΜΑΘΗ ΝΑ ΘΕΟ-
ΡΕΙ ΕΘΝΙΚΟΝ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΛΗΘΕΣ.
ΣΟΛΩΜΟΣ

Η ΠΟΙΗΣΗ :

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΣΕΜΗΣ

ΑΓΩΝΙΕΣ

ΜΑΡΙΑ Η ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ

— Τῶν Φαρισαίων φρενιασμένα
τὰ πλήθη, μ' ἄγρια ὄρη χυμοῦν
ἔστὸ Φῶς καὶ ἔστην Ἀλήθεια ἐνάντια,
ποῦ πᾶς, Χριστέ ; Σὲ βλασφημοῦν.

— Τῆ χάρη τ' οὐρανοῦ τοὺς φέρνω,
καὶ τὴν ψυχὴ τους λατρωῶ
νὰ σώσω ἀπὸ τὴν ἁμαρτία
μ' ἀκέροιο ἀγάπης θησαυροῦ.

— Τὴν πίκρα τῆς ἀχαριστίας
πολὺ νωρὶς θεὸς νὰ γευθῆς,
κακὸ τὸ μῖσος καὶ τυφλόνει,
Χριστέ μου, θὰ θανατωθῆς.

— Γιὰ τὴν ἀγάπη τους θὰ δόσω
καὶ τὴ ζωὴ μου ἂν ἠμπορῶ
δὲ ζοῦν ἰδέες ποῦ δὲν εἶνε
θεμελιωμένες ἔστὸ σταυρό.

Τραβᾶ μετὸ σταυρὸ ἔστὸν ὦμο
ἔστὸ Γολγοθᾶ, καὶ μιὰ φωνὴ
σπαραχτικὴ δονεῖ τὸ Σύμπαν
« Ἥλί, λαμὰ σαβαθανὶ ; » !

Γύναι μὴν κλαίς' κι' ἂν πέθανεν Ἐκεῖνος,
ἄλλοι θάρθοῦν μετὰ γλυκὰ φιλιὰ
νὰ σὲ μεθύσουν
ἄλλοι, πιδ νειοὶ καὶ μ' ὁμορφιάς χαρίσματα,
τῶν κοιμισμένων ἠδονῶν
τις πηγὲς θ' ἀναρροπίσουν.

— Τρελλέ' καὶ ποιὸς ἐθρόνησε
γιὰ κάτι ποῦ πεθαίνει ;
Καὶ τῶν μεστῶν σαρκῶν
ἢ κυρτωσιὲς ἢ δόλοχτες,
καὶ τῶν γλιρωῶν ματιῶν
τ' ἀνατρανίσματα,
ὄλα περνοῦν καὶ σβύνουνε
ἔστὴ νύχτα ποῦ διαβαίνει!...

Δὲν εἶνε, ὠϊμένα, ἠανάμνηση τοῦ Ὑπέρχαλου
ποῦ φέρνει μου τὰ δάκρυα
εἶνε ἡ Ἀγάπη' τρανὸν Ἐκεῖνου δίδαγμα
κι' ἀθάνατο ἔστὸ θάνατό Του.

Γιὰ τὴν Ἀγάπη κλαίω ποῦ ὄλοκαὶ γιγαντώνει
καὶ ποῦ εἶνε τῆς γραμμένο,
ἔσ' ὄλους νὰ δίνῃ τὴ ζωὴ, τὰ πάντα νὰ ἠμερώνῃ,
κι' ὄλους μετὰ πύρινα καρφιά,
σκληρὰ ψηλὰ ἔστὸ Γολγοθᾶ
αἰῶνια νὰ σταυρώνῃ.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΣΕΜΗΣ

I

Στὰ βάθη μέσα τῶν αἰώνων,
ἔς αὐτὴ τὴ γῆ, γιὰ ἔς ἄλλη σφαῖρα,
συντροφιαστοὶ κ' ἀγαπημένοι
κάπου θὰ ζήσαμε μιὰ μέρα.

Κ' ἴσως ἀκόμα, μιὰ ζωοῦλα
νάχαμ' οἱ δύο μας, λατρευτὴ μου,
γι' αὐτὸ τὸ τόσο ταίριαγμά μας
τ' εἶσαι ψυχὴ ἀπὸ τὴν ψυχὴ μου.

XIV

Τὶ τάχα κι' ἂν ἀπὸ τὴν ἴδια
δὲ γεννηθήκαμε μητέρα
κι' οὐτ' εὐτυχήσαμε κ' οἱ δύο μας
τὸν ἴδιο νάχουμε πατέρα,

Μιὰ καὶ θερμαίνουν τὶς καρδιές μας
παρόμοια ἰδανικὰ καὶ πόθοι,
τὸ ὑφάδι μας ἔστὸ ἴδιο ἀδράχτι
ἢ Μοῖρο' ἀπὸ καιρὸ ἀργοκλώθει.

ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΓΝΗΣ

Η ΠΟΙΗΣΗ :

ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΣΕΜΗΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑ
- ΠΕΤΡΟΥ ΜΑΓΝΗ

Σ' ἓναν καλοτυπωμένο ὄρειότατο τόμο
ὁ ζαγοριανὸς καὶ ἀλεξανδρινὸς μαζί ποι-
ητῆς Πέτρος Μάγνης μᾶς προσφέρει τὸ
μεγαλύτερο καὶ σημαντικώτερο μέρος τοῦ
ποιητικοῦ του ἔργου. Ἔργον εἴκοσι καὶ
πλέον ἐτῶν. Ὅμως τὸ ἔργο αὐτὸ μένει ἀ-
συμπλήρωτο καὶ δὲν εἰμπορεῖ νὰ ἀποχτή-
σῃ τὴν ἀξία ποῦ πρέπει, χωρισμένο ἀπὸ
τὴν ὅλη δράση τοῦ Πηλιορείτη ποιητῆ
ποῦ τὸσους γόνιμους καρποὺς ἔδωσε καὶ
τέτοιαν ἐπίδραση εἶχεν εἰς τὴν φιλολογικὴ κί-
νηση τῆς Αἰγύπτου.

Ἡ δράση αὐτὴ τοῦ συμπατριώτη μας
ποιητῆ εἶνε ἀναπόσπαστα ἐνωμένη μετὰ
τὸ ποιητικὸ του ἔργο. Ἐπαναστάτης τολ-
μηρὸς γεμάτος ἐνθουσιασμοῦ καὶ αὐτοθυ-
σία ἐσήκωσε ἐδῶ καὶ δεκάξη χρόνια τὴ
σημαία τῆς ἀταξίας κατὰ τοῦ σχολαστι-
κισμοῦ ποῦ παράδερνε ὡς τότε τὴ λογο-
τεχνικὴ κίνηση τῆς Αἰγύπτου. Τὸ περιοδι-
κὸ «Σεράπιο» ἦταν ἡ τρομερὴ τορπίλλη
ποῦ εἰνᾶξεν ἐναντίον του. Μαζὶ μετὰ τὸς
ἐκλεκτοὺς συνεργάτες καὶ σχεδὸν ὄλους
συμπatriώτες του, τὸν Κώστα Τσαγκαρά-
δα, τὸν Πῆλιο Ζάγρα (Ἄπ. Κωνσταντι-
νίδη) τὸ Χρυσάνθη καὶ τὸ Ζερβό, ἓνα ὁλό-
κληρο χρόνο ἔβγαλαν τὸ «Σεράπιο» σὲ
γλωσσικὴ ἐπαναστατικὴ μορφή καὶ μ' αὐ-
τὸ σύντριψαν τὴν ἀντίσταση τῶν ὀπισθο-
δρομικῶν, ὡς τὸ σημεῖο νὰ μεταβάλλῃ ἀμέ-
σως γλωσσικὴ μορφή τὸ περιοδικὸ «Νέα
Ζωὴ» ποῦ τὸ ἀκολούθησεν κατόπιν καὶ

τὸ ἄλλο ἀξιόλογο ἑλληνοαιγυπτιακὸ περιο-
δικὸ τὰ «Γράμματα». Ἡ γλωσσικὴ αὐτὴ
ἀπολύτρωση τῆς ἑλληνοαιγυπτιακῆς φιλο-
λογίας ποῦ σήμερα μᾶς προσφέρει τὸσον
ὄρειους καρποὺς τόσο εἰς τὴν φιλοσοφία ὅ-
σο καὶ εἰς τὴν ἐπιστήμη (Κρεντιρόπουλος, Νο-
μικός, Γενετὸς εἰς τὴν ποίηση καὶ ἐπιστήμη
μαζὶ καὶ τόσοι ἄλλοι) δὲν εἶνε τὸ μόνον ἔρ-
γο ποῦ εἶχεν ἠρωϊκὸ πρωταγωνιστὴ τὸν
Πέτρο Μάγνη. Ταυτόχρονα ἀπὸ τὶς σελί-
δες τοῦ Σεραπίου ἄρχισε νὰ παρουσιάζεται
καὶ ἡ Αἰγυπτιακὴ ἠθογραφία μετὰ τὴν ὁ-
ποῖαν ὡς τότε δὲν εἶχε καταπιαστῆ κα-
νεῖς. Ἐτσι ἡ ἑλληνικὴ λογοτεχνία στολί-
στηκε μετὰ νέου στοιχείου πλούτου ποῦ ἐξακο-
λουθεῖ νὰ καλλιεργεῖται ὁλοένα μετὰ πῖοτερον
ἐπιτυχία.

Τὸ ἔργο αὐτὸ τοῦ Πέτρου Μάγνη, ἔργο
δράσεως καὶ ἠρωϊσμοῦ, ἀγῶνα ποῦ τοῦ
στοίχησεν ὄχι μονάχα ἐγκεφαλικά κύττα-
ρα καὶ ἀκούραστη δράση μὰ καὶ ὕλικες
θυσίαι ὄχι μικρῆς, εἶνε ἀναπόσπαστο ἀπὸ
τὸ ποιητικὸ του ἔργο. Καὶ εἶνε ἀπαραίτη-
τὴ ἡ γνωριμία του γιὰ νὰ νοιώσῃ καλύτε-
ρα κανεῖς τὸ ὠραῖο βιβλίον ποῦ μέσα του
μᾶς προσφέρεται εἴσοσι χρόνων καὶ πλέον
ποιητικὴ δημιουργία.

**

Τὸ ποιητικὸ ἔργο τοῦ Πέτρου Μάγνη
πρέπει νὰ τὸ πάρωμε ὄχι μετὰ τὴν κατὰ τὴν
ποῦ τοῦ δίνει ὁ δημιουργὸς του εἰς τὸ βί-

βλίο του, αλλά με τη χρονολογική σειρά της δημιουργίας του. Και μᾶς διευκολύνει σ' αυτό ὁ ποιητής με τη χρονολογία κάθε ποιήματος. Ἔτσι πρέπει ν' ἀρχίσω κανείς ἀπό τούς «Ἀντίλαλοι» νὰ προχωρήσει στίς «Κόκκινες σελίδες» καί στά Πολεμικά, κι ἔπειτα νὰ φτάσει στά «Τραγούδια τῆς Σέμης» καί τ' ἄλλα κατοπινά ποιήματα.

Οἱ «Ἀντίλαλοι» εἶναι γραμμένοι κατὰ τὸ 1902-3. Ἀποτελοῦν μιὰ συνέχεια στά «Φιτρογιόματα», μικρὴ ποιητικὴ συλλογὴ τοῦ εἶχε τυπώση ὁ ποιητής μόλις ἐτελείωσε τὸ γυμνάσιο. Στούς «Ἀντίλαλους», τοῦ σημειώνεται μία καταπληκτικὴ πρόοδος ἀπὸ τὰ πρῶτα του δοκίμια, κυριαρχεῖ ἡ ἐπίδραση τοῦ Μαλακασίη τοῦ ἔξακολουθεῖ καὶ ἀργότερα σὲ ποιήματά του ποῦ δὲν βρίσκονται στὸ βιβλίον τοῦ σχολιάζουμε ὡς τόσο δὲν ἀργεῖ ν' ἀπολυτρωθῆ ἀπὸ τὴν ἐπίδραση αὐτὴ καὶ νὰ ξεπροβίβη ξελαγαρισμένος με δικό του χαραχτήρα σταθερό, πρᾶγμα σπάνιο στὴ νεοελληνικὴ λογοτεχνία. Καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι τὸ μεγαλύτερό του προσὸν πῶς ὅτι δημιουργεῖ εἶναι ἀποκλειστικὰ δικό του, χωρὶς σὲ κανενὸς τὴν ἐπίδραση νὰ τὸ χρωσιᾶ.

Ἡ ἀπολύτρωση αὐτὴ τοῦ ποιητῆ, ἀρχίζει με τὶς «Κόκκινες Σελίδες» καὶ τὰ πολεμικά του. Ἐπὶ ἀναστάτης ὁ ποιητής δὲν εἴμποροῦσε νὰ μὴ νοιώσει μέσα του τὴ θεία σπύδα τῆς κοινωνικῆς ὀργῆς. Ἡ ἀδικία τοῦ ἀντικρίζει στὴ Ζωὴ τὸν ἐξοργίζει καὶ τὸν κάνει νὰ χύνη τὸ αἷσθημά του σὲ πικρότατους καὶ καυστικὸς στίχους:

Καὶ λέγω· ἄλλοι καὶ τρισάλλοι!
Ἄν εἴνε Θεός, ποῦ νάνε ὁ Θεός;
Μὴν πάει κι' ἀρχόντινε κι' αὐτός;

Κανείς δὲ μ' ἀπαντάει!

Ἀκόμη περισσότερο ἐξοργίζεται ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα τῶν πολέμων. Οἱ φτωχοὶ χύνουν τὸ αἷμα τους, ἐνῶ οἱ πλουσιοὶ κερδίζουν καὶ γλεντοῦν. Καὶ ὁ ποιητής ἐξεγείρεται καὶ σὲ πικροὺς στίχους διαλαλεῖ τὴν ὀργή του. Ὅριστε ἓνα ἀπὸ τὰ ὠραιότερα ποιήματά του στὸ εἶδος αὐτό:

Γιορτάζει ἀπόψε γιὰ τὴ νίκη
τῶν ἐνδοξῶν παλληκαριῶν μας,
ὁ προὔχοντας· καὶ καλεσμένους
ἔχει ὅ,τι ἀξίζει στὸ χωριό μας.

Ἡ σάλλα φωταγωγημένη,
σὲ λίγο κι' ὁ χορὸς ἀρχίζει·
ἔξω ὁ βορῆας λυσομανάει,
στά κορφοβούνια θὰ χιονίξει.

Πολεμιστῶν γυναικοῦλες
στὴ ρούγα κάτω στριμωγμένες
λίγ' ἀποφάγια καρτεροῦνε.

Γιορτάζει ἐπάνω τὸ παλάτι
κι' αὐτὲς σὲ ράκη τυλιγμένες
τούς ἀφεντάδες εὐλογοῦνε!

Τέλος δείγμα τοῦ ἐπαναστατισμοῦ ποῦ κατέχει τὸν ποιητὴ στὴν περίοδον αὐτὴ εἶναι τὸ ὀκτάστιχο στὸ Χριστὸ ποῦ τὸ κάνει τόσο ἐπικαιρὸ τὸ μακελιὸ καὶ τὰ ἀποτελέσματα τοῦ πανευρωπαϊκοῦ πολέμου:

Τοῦ κάκου ζήτησες νὰ πλάσῃς
λευκοὺς Θεοὺς μετὰ τὴ σοφία,
γαληνεμένε μου ἀνθρωπάκε
μὲς στῶν παθῶν τὴν τρικυμία.

Σὲ χρόνους ποῦ ἀρχοῦν κολασμένοι
καὶ σκλάβους σέρνει μας τὸ ψῆμα
μαῦροι Θεοί, σκληροὶ μᾶς πρέπει,
πλουσιοφρεμμένοι μετὰ τὸ αἷμα.

Τὰ «Τραγούδια τῆς Σέμης» ποῦ χαρίζουν καὶ τὸν τίτλο τους στὴν ὅλη συλλογὴ ἔρχονται κατόπιν χρονολογικῶς. Μέσα σ' αὐτὰ ὁ ποιητής ἐκδηλώνει τὸν αἰσθηματικὸ του ἄνθρωπο σὲ στίχους γοργοὺς ποῦ τούς φλογίζει ἡ πνοὴ τοῦ αἰσθηματος. Ἡ γυναίκα σκλαβώνει τὴν ψυχὴ τοῦ ποιητῆ καὶ ὑμνεῖται σὲ ὠραιότατους στίχους:

Τὸ θρόνο σου βασίλισσά μου,
βαθεῖα στὸ εἶναι μου ἔχεις στήση
καὶ σκλάβους σέρνεις κι' ὄνειρά μου
κι' ὅ,τι στὴ γῆς ἔχω ἀγαπήση.

Βαρὺς τοῦ μυστηρίου ὁ πέπλος,
ὡς μένει πίσω μας ριχιμένος,
χωρὶς σταθμὸ νᾶν' τὰ φιλιὰ μας
καὶ νᾶνε ὁ πόνος ξεχασμένος.

Ὅμως ἔρχεται σιγὰ - σιγὰ ἡ ἐπίγνωση
τῆς ἀνθρώπινης ματαιότητος:

Τὰ χθεσινὰ πιά ξεχασμένα,
κι' ἡ αὐριανὴ μὴ σὲ φοβίξει·
τὸ κάθε χτύπημα τῆς Μοίρας
τὸ γέλιο μας ἄς ἀντικρύσει.

Καλὸ-κακὸ τὸ πέρασμά μας
κανέν' ἀχνάρι δὲ θ' ἀφίσση
σκιά ὄνειρου μὲς στὴν πλάση
καὶ θὰ σβύσῃ!...

Ἀπὸ τὴν ἐπίγνωση αὐτὴν ποῦ μετὰ τὸσο θύρος τὴν ἀντικρύζει ὁ ποιητής στὸ παραπάνω ποιήμα του δὲν ἀργεῖ νὰ βλαστήσῃ ἡ πίκρα γέννημα τῆς μεταμορφώσεως τὸν ἔρωτα σὲ ἀνάμνηση. Καὶ ἡ πίκρα αὐτὴ σὲ ἀρκετὰ ἀπὸ τὰ Τραγούδια τῆς Σέμης ἐκδηλώνεται.

Εἰς τὸ τέλος ὁ ποιητής γαληνεμένος

ἀπὸ τὴν ἐπίγνωση τῆς ζωῆς αἰσθάνεται νᾶποισιν ἀντίδραση στὴν ὀρηκτικότητα τῆς παλαιότερης δράσεώς του. Στὴν «Τριλογία τῆς Ζωῆς» ὑψώνει τὴν Τύχη κυρίαρχο τοῦ κόσμου, θεωρεῖ ἔργο τῆς Φύσεως τὴν κοινωνικὴν ἀνισότητα καὶ ὀρισμὸν τῆς θείας Δικαιοσύνης τὸ νὰ μὴν εἶναι κανένας ἐδῶ στὴ γῆς εὐτυχισμένος οὔτε ὁ πλούσιος οὔτε ὁ φτωχός. Ἡ ὄψιμη αὐτὴ ἀντιδραστικότης γεννᾷ ἓνα θλιβερὸ αἶσθημα στὴν ψυχὴ μας γιατί μέσα σ' αὐτὴν ὁ ποιητής ἀπαρνιέται εἴμπορεῖ νὰ εἰπῆ κανείς τὸν ἐναντίον του, ἀφοῦ ἀπαρνιέται σημαντικὸ μέρος ἀπὸ τὴν δράση του.

ΤΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ:

Ἄν πάρετε τὸν κατάλογο ὁποιοῦδήποτε βιβλιοπωλείου, θὰ δῆτε τὸ ἐπιστημονικὸ βιβλίον πανταχοῦ παρὸν. Τὸ ρομάντζο, τὸ διήγημα, τὸ ποίημα, τὸ λογοτεχνικὸ βιβλίον γενικὰ, τόσο τὸ ἐλληνικὸ ὅσο καὶ τὸ ξένο, σὲ ἄλλους καταλόγους μόλις θὰ τὸ συναντήσετε δυὸ—τρεις φορές, σὲ ἄλλους ἀντιπροσωπεύεται με ὅσα λογοτεχνικὰ βιβλία βγήκαν ὡς πέρσου ἢ πρόπερσου καὶ μόνο σ' ἓνα—δυὸ θὰ τὸ δῆτε νὰ ἔχει πικρῶσει τὶς τάξεις του με λίγα νέα ἔργα.

Παντοῦ τὸ ἐπιστημονικὸ βιβλίον. Δηλαδὴ τὸ βιβλίον ποῦ ἀναφέρεται στὴ φιλοσοφία, τὴν κοινωνιολογία, τὴ θεολογία, τὴν ἱστορία, τὴν χριστιανικὴν ὄλων τῶν εἰδῶν καὶ ὄλων τῶν κλάδων, παντοῦ τελοσπάντων τὸ βιβλίον ποῦ ἀναφέρεται στὴ γνώση καὶ στὴ μάθηση. Ἀπὸ τὰ πιά εἰδικὰ καὶ δυσκολονόητα βιβλία ὡς τὰ πιά ἐκλαϊκευτικά, ἢ τὴ σύντομη ἀνάλυση τοῦ συστήματος τοῦ Ἀϊνστάϊν.

Τὸ ἐνθάριστο εἶναι ὅτι σ' ὅλην αὐτὴ τὴν πλημύρα τοῦ ἐπιστημονικοῦ βιβλίου, πολὺ λίγα εἶναι ἐκεῖνα ποῦ δὲν ἀξίζουν τίποτα ἢ εἶναι βλαβερά. Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄποψη τὸ ἐπιστημονικὸ βιβλίον στάθηκε τυχερότερο ἀπὸ τὸ λογοτεχνικὸ. Γιατὶ πρέπει νὰ ὁμολογήσωμε ὅτι τὰ τελευταῖα πέντε—ἕξι χρόνια εἶδαν τὸ φῶς πολλὰ παρὰ πολλὰ λογοτεχνικὰ βιβλία, δικὰ μας καὶ ξένα σ' ἔλεεινές μεταφράσεις, τόσο ἀνόητα, ἀκαλαίσθητα καὶ ἄμοιρα κάθε τέχνης, ποῦ μόνο λαὸς ἄγροίκων καὶ χωρὶς καμιά λογοτεχνικὴ παράδοση μπορεῖ νὰ τανέχεται. Καὶ ὅμως τὰ βιβλία αὐτὰ πουλήθηκαν, διαβάστηκαν, ξανατυπώθηκαν, πῆραν τὴ θέση τους στίς βιβλιοθήκες καὶ στὰ μυαλὰ τῶν νεοελλήνων.

Τὸ ἐπιστημονικὸ βιβλίον ἀπὸ τὴν ἄποψη αὐτὴ, ὅπως εἶπαμε, στάθηκε τυχερότερο. Παρουσιάζει ὅμως κι' αὐτὸ ὡς σύνολο, ὡς ἀποτελέσματα, ὡς ἐπίδραση ἓνα τόσο μεγάλο καὶ βασικὸ ἐλάττωμα, ποῦ ἐξουδετερώνει ὅλες τὶς ἄλλες ἀρετὲς του.

Ἄν κοιτάξουμε ἄλλη μιὰ φορὰ τοὺς καταλόγους μας, θὰ δοῦμε φιλοσοφικά, κοινωνιολογικά, κριτικά κ.π. βιβλία πλάι—πλάι. Ἐνῶ τὸ ἓνα μπορεῖ ν' ἀνίκει στὸ 17ο αἰῶνα καὶ τ' ἄλλο στὴν πρώτη ἢ καὶ στὴ δευτέρη δεκαετία

ὡς τόσο τὸ θλιβερὸ αὐτὸ συναίσθημα τὸ μετριάξει ἢ ὠμορφιά τῶν στερνῶν του ποιημάτων: «Ἄγωνίες», «Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ», «Κολχίδες» κ.π.

Τελειώνοντας σημειώνω ἰδιαίτερος τὸ «Δύσμα» ἓνα ἀπὸ τὰ ὠραιότερα τραγούδια τῆς συλλογῆς τοῦ μᾶς δείχνει με τὴν τρυφερότητά του, σὲ πόσο λαμπρότερο σημεῖο θὰ ἔφθανεν ἡ ἐξελιξή του ἂν ἡ βιοπύλη ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος καὶ ἡ ἥρωϊκὴ γιὰ τὴν προαγωγή τῆς φιλολογίας τοῦ ἀλεξανδρινοῦ ἑλληνισμοῦ δράση του, δὲν τοῦ ἀποροφουσαν ἓνα μεγάλο μέρος τῆς προσπάθειάς του.

ΤΑΚΗΣ ΣΑΡΑΚΙΝΟΣ

τοῦ αἰῶνα μας. Ἐπειτα θὰ δῆτε στὸν κατάλογο τὸ τελευταῖο βιβλίον ἐνὸς φιλοσόφου, ποῦ ἔχει γράψει εἴκοσι τοῦλάχιστον ἄλλα βιβλία ὡς ποῦ νὰ φτάσει σ' αὐτὸ, καὶ λιγὸ πιά κάτω θὰ συναντήσετε τὸ νεανικώτερο, τὸ πρωτόλειο ἔργο ἐνὸς ἄλλου σκεπτομένου ἀνθρώπου, ποῦ δὲν ἔχει καμιά σχέση καὶ ἀναλογία μετὰ τὴν κατοπινὴ ἐργασία του. Δηλαδὴ κανένα σύστημα, καμιά χρονολογικὴ τάξη, καμιά σειρά. Καὶ ἂν τὸ καλὸ λογοτεχνικὸ βιβλίον δὲν χάνει πολλὰ ἢ καὶ ἂν δὲ χάνει τὸ πᾶν ὅταν δίνεται στὸν κόσμο χωρὶς σύστημα, ὅταν τὸ πέρνουμε ἀπὸ τὶς βιβλιοθήκες ὄλων τῶν αἰῶνων καὶ τὸ σκορπίζουμε ἀνακατωμένο, τὸ ἐπιστημονικὸ βιβλίον ὅταν γίνεται ἀνάγνωσμα μ' αὐτοὺς τοὺς ὅρους ὄχι μόνο δὲν ἀποφέρει καμιά ὄφελεια, ἀλλὰ εἶναι ἀνυπολόγιστα βλαβερὸ κι' ἐπιζήμιο. Δὲν πλουτίζει καθόλου τὸ μυαλὸ τοῦ ἀναγνώστη, δὲν μπορεῖ καν νὰ συσυνεννοηθεῖ μαζί του, τοῦ μαθαίνει λέξεις καὶ ὄρους ξεκερμαστούς, τὸν πασαλεῖ μετὰ τὸν πιά προχειροῦ καὶ ἄτεχνο τρόπο. Διαδίδει τὴν ἡμιμάθεια, τὴ φοβερὴ αὐτὴ μέση πνευματικὴ κατάσταση.

Αὐτὸς εἶνε ὁ ἀπολογισμὸς τοῦ ἐπιστημονικοῦ βιβλίου ποῦ κυκλοφόρησε τὰ τελευταῖα χρόνια. Ἐγίνε μόδα, ἐπίδειξη, πληγὴ πλάι στίς τόσες ἄλλες ποῦ παρουσιάζει ἀπ' ὅλες τὶς πλευρὰς του τὸ κοινωνικὸ μας συγκρότημα. Ὅταν πρωτάρχισαν οἱ ἐκδόσεις τῶν ἐπιστημονικῶν βιβλίων, ὅλοι χαρήκαμε κ' ἐλπίσαμε ὅτι ἡ ἐπίδρασή τους θὰ ἦταν ἀνεκτίμητη, θὰ διαμόρφωνε ἓνα γενικὸ κριτήριον, θὰ μεγάλωνε τὶς ἀπαιτήσεις καὶ θ' ἀνέβαζε τὴ κοινὴ ἀντίληψη γιὰ τὸ καλὸ καὶ τὸ ὠραῖο. Ἐλπίσαμε ὅτι θ' ἀνεπλήρωνε τὸ σχολεῖο ποῦ μᾶς λείπει, τὸ σχολεῖο ποῦ δίνει τὴ γενικὴ μόρφωση. Τώρα ὅμως βλέπουμε ὅτι ἂν καμιά φορὰ ἀνοίξει ἓνα τέτοιο σχολεῖο, θὰ πρέπει νὰ καταβληθεῖ διπλάσιος κόπος γιὰ νὰ ἔρθουν στὸν ἴσιο δρόμο ὅλα τὰ θύματα τοῦ ἐπιστημονικοῦ βιβλίου ποῦ κυκλοφόρησε τὰ τελευταῖα χρόνια, τὸ πλῆθος τῶν ἡμιμαθῶν ἀναγνωστῶν του.

Ἄ θ ἡ ν α

ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ:

Τελείωσε με το Σεπτέμβριο ή καλοκαιρινή περίοδος, μπήκαμε από τον Οκτώβριο στη χειμερινή, και... τί ίδια, Παντελάκη μου, τί ίδια Παντελάκη μου.

Ο έρχομός της κ. Βέρας Σερζίν στο «Κεντρικό» μ'αξέκανε, για μία στιγμή, να πιστέψουμε πώς θ' αντικρούσαμε κάποια χλοερήν οάση μέσα στην άπελπιστική Σαχάρα του θεατρικού καλοκαιριού.

Δυστυχώς μία ματιά στο δραματολόγιό της μ'αξέπεισε πώς για την ώρα θά συνεχισθί ή καταδίκη μας, να βλέπουμε φάρσες γνωστές και μυθιστορήματα δραματοποιημένα, δισοια μ' εκείνα που στον παλιό καιρό του Γαλλικού θεάτρου είχαν ονομασθί Mélodrames, έπειδή την είσοδο στη σκηνή του κάθε προσώπου προσήμαινε ανάλογη μουσική.

Κ' έτσι, αν εξαιρέσουμε τη «Σονάτα του Κρώιτσερ» του Τολστόϊ, ξαναείδαμε έργα γνωστά, άνοστα, κοινά, φαμπρικαρισμένα με τη συνταγή του Μερé-Φροντάι και Σίας.

Η Μάρθα Φερράο, που θάρθη σε λίγο, μ'αξέεινε γνωστή από πέροι. Για το ελαφρότατο ρεπερτόριό της — μουσικές φάρσες και όχι ύπερέττες — δεν αξίζει τον κόπο να γίνει λόγος.

Όσο για τους δικούς μας θιάσους, αυτοί διαλέγουν ό,τι είνε άβανταδόρικο — δηλαδή ολότελα ξένο προς την άληθινή τέχνη — και το εμφανίζουν με μόνο σκοπό να ξεγελάσουν τον κοσμάκη που πάει στο θέατρο, βλέπει — άς πούμε — και φεύγει χωρίς να καταλάβη τί είδε.

Βέβαια θά ήταν λιγάκι τολμηρό να προδικάσωμε από τώρα το τί μ'αξέ περιμένει στη χειμερινή περίοδο. Μά σ'άν πολύ δύσκολο μού φαίνεται να παρουσιάσουν οί θιάσοι μας έργα της προκοπής, γιατί, όπως κακόμαθαν τον κόσμο, τί εκλεκτά έργα δεν μπορούν πειά να σταθούν στο πρόγραμμα.

Έπειτα, για να πούμε την πικρήν αλήθεια, «καλά είνε τα φαρδομάνικα, μ'αξέ τα φορούν οί Δεσποτιάδες».

Ένα εκλεκτό και δυνατό έργο θέλει και ανάλογη εκτέλεση και σ' αυτό οί θιάσοι κου-

τσαίνουν, έπειδή και λίγους καλούς ήθοποιούς έχουν, και όπως-όπως δεν μπορεί να πάρη ζωή ένα μεγάλο έργο. Χορεύεται να το πάρη στί χέρια του ό έμψυχωτής-σκηνοθέτης, και τέτοιο έξωτικό λουλουδι δεν προκόβει στο ξεροκίπιο των θιάσων μας. Είνε περιττή πολυτέλεια!

Κι' έτσι είνεμ οι υποχρεωμένοι να πώ πώς πάνε κατ' άνέμου οί έλπίδες που είχα στην άρχή της καλοκαιρινής περιόδου για την υποκριτική και σκηνοθετική πρόοδο... Ούτ' ένα βήμα... Καμιά προσπάθεια να ξεκουνηθί από το θρόνο της ή άνυπόφορη ρουτίνα τόσο σ'α έργα όσο και σ'το παίξιμο. Άγκυλισμένα και τί δυό λιβανίζουν τον κομπογιαντισμό, που έξ αίτίας των πρώτων προσώπων κατορθώνει να περνάη για τέχνη, στην αντίληψη εκείνων που εκτιμούν τη βοή και τις χειρονομίες, καθώς λέει ό Άμιλετ όταν συμβουλευή τους ήθοποιούς.

Η δημιουργία, το ώραίο, το ασύγκριτο, το ζωογόνο φώς, είνε τέλεια άγνοημένη από εκείνους που ποζάρουν για στυλοβάτες της σκηνής μας, και που — τί μεγάλη συμφορά! — τους αντιγράφουν έλεεινά και αξιοθρήνητα μερικοί νέοι ήθοποιοί, για να γίνουν χειρότεροι, από κείνο που είνε.

Παλιά, σκουριασμένα, άχρηστα καλούπια μ'αξέ σερβίρονται άπ'τους θιάσους με αξιώσεις, και μ'αξέ εκνευρίζουν, και μ'αξέ άποκαρδιώνουν, και μ'αξέ άηδιάζουν, και μ'αξέ ρίχνουν χρόνια και χρόνια πίσω, ενώ προσπαθούν να μ'αξέ πείσουν πώς έξυπνευτούν την τέχνη, που έχουν τέλεια έξοστρακίσει από τί θεατρά των, αντικαθιστώντας την με τί λατρεία του Χρυσού Μόσχου.

Ποιός, θά πάρη το φραγγέλιο για να διώξη από το Ναό τους κατήλους της Τέχνης;

Πότε θά προβάλη ό νέος Σπάρτακος για να σαρώση με μία καθολική επανάσταση τους παρεισάκτους εκμεταλευτές της σκηνής μας; Πότε ;

Άθ'ηνα 7)βριος--8)βριος 1926

ΠΑΝΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΙΚΟΣ

ΤΟ ΞΕΝΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΤΟ ΠΑΡΙΣΙ

Τό Παρίσι επιζητεί ίσως πιο παράφορα από ποτέ, και τό κατορθώνει να γίνει ή μάλλον να διατηρηθεί τό πνευματικό κέντρο της οικουμένης. Η Γαλλία έσπειρε πάντα ό,τι άλλοι καλλιέργησαν κι' έμβάθυναν, ό,τι άλλοι στρέωσαν και τελειωτικά επισφράγισαν. Οί Γάλλοι δίνουν πάρα πολύ γρήγορα στην πρώτη τους σύλληψη μία μορφή διαυγέστατη. Η διαύγαια έχει βέβαια άναρίθμητα προσόντα, που δεν είνε στιγμή να τ' απαριθμήσω εδώ, αλλά σύγχρονα κάπως σχηματοποιεί, ρηχάινει, στρέφει τό έργο από τις έσώτερες προεχτάσεις του. Οί Γάλλοι για να επικοινωνήσουν και πάλι με τον κοσμικό παλιό έχουν ανάγκη άδιάκοπα να ίνανεώνουν βασικά την κατεύθυνση των άναζητήσεών τους. Τό έργο που κορυφώνει μία προσπάθεια, τό έργο τό συγκεκριμένο και που μαζί διατηρεί όλους τους χυμούς του είνε σπανιότατα γαλλικό. Ίσαμε να δημιουργηθεί αυτό τό έργο οί Γάλλοι άνοιξαν κι' όλες άλλους δρόμους όπου προστρέχουν μ'αξέ πρώτοι πάλι θά τους εγκαταλείψουν. Μέσα σ' όλο τον άέρα του Παρισίου, μέσα σ' όλη τη ζωή, μ'αξέ επάνω σ'α δημιουργήματα του παρελθόντος είνε σ'άν χυμένη μία άτιμόσφαιρα βίας και ξεπεράματος που την διαισθάνεται κανένας άδιάκοπα, μ'αξέ άτιμόσφαιρα, έξαιρετικά θελκτική, ύπεροχιά γόνιμη, μ'αξέ που οί καρποί της φθάνουν τό πιο συχνά στην τελειά τους άνθηση μόνο άμια μεταφερθούν σε ξένα εδάφη.

Και τώρα μέσα στην όρμητική ταχύτητα της σημερινής έποχής τί τράστια προτερήματα αλλά και έλαττώματα της ικανότητας αυτής γίνονται ολόένα πιο αισθητά. Για όποιον κλίνει περισσότερο προς την ανανέωση παρά προς την έπιμονή, ή ανάγκη της ανανέωσης είνε σήμερα τόσο άπαιτητική που οί Γάλλοι βλέπουν ολόένα περισσότερο να τους ξεφεύγει ή ολοκλήρωση των ιδεών τους και ξένες δημιουργίες να εδραιώνονται επιβλητικές άπάνω στην όθηση που έδωσαν αυτοί. Δεν ξέρω αν τους εγεινε κι' όλες έντέλως συνειδητός ό κίνδυνος παραμένοντας έμπνευσται να θεωρηθούν παράγοντες δευτερεύουσας αξίας νομίζω όμως ότι είνε πολύ εκδηλωτική μ'αξέ τέτοιας άνησυχίας ή εύκολοδιάκριτη κολοσσαία προσπάθεια του Παρισίου να γίνει ή πόλη που θά χρίξει όλες τις διεθνείς αξίες και θά τις επιβάλλει. Τό Παρίσι ζητεί να γίνει και θά γίνει τό κέντρο όπου όλες οί διεθνείς αξίες θά πρέπει να εμφανιστούν και να κριθούν για ν' άποχτήσουν διεθνές κύρος. Οί Γάλλοι δεν υπερνίκησαν βέβαια τον εθνικισμό τους που εκδηλώνεται μάλιστα συχνά και με άρκετό σωβινισμό, αλλά ακριβώς ό βαθός αυτός μ'αξέ και φωτισμένος τους εθνικισμός, μαζί με τί δίψα τους της πρωτοπορείας, τους έδειξε πώς για να μείνουν σήμερα οί πρώτοι πρέπει ν' άνοίξουν πλατιά την είσοδο σ'όλες τις ξένες δυνάμεις. Ο τι δεν μπορούν να ολοκληρώσουν οί ίδιοι άς τό ολοκληρώσουν τουλάχιστον οί ξένοι μέσα στο Παρίσι. Έτσι ή γαλλική όθηση δεν θά χάνεται

για τί Γαλλία, άφού θά επιστρέφει σ' αυτήν. Οί Γάλλοι καταμέτρησαν την πραγματικότητα, είδαν τις άδυναμίες τους και δεν νικήθηκαν άπ' αυτές κ' από τις ξένες ύπεροχές γιατί ύψώθηκαν ύπεράνω τους.

Πρώτοι πάλι συγχρονίστηκαν άμέσως με τις αξιώσεις του Σήμερα και ιδιαίτερα του Άύριο που θ' άπαιτήσουν μία ολόένα πιο στενή διεθνή επικοινωνία. που θ' άπαιτήσουν στους πνευματικούς τουλάχιστον κόσμους να μην ύπάρχουν σύνορα. Άλλωστε και ή γεωγραφική θέση του Παρισίου και ή παγκοσμια φήμη της γοητείας του που έλκυει τόσο πολύ τους ξένους, ακόμα και ή σχετική φθίνεια της ζωής στη Γαλλία ένεκα του χαμηλού συναλλάγματος, άποτελούν όρους ευνοϊκούς για να επιβληθεί τό Παρίσι ως τό διεθνές κέντρο της διανοουμένης ανθρωπότητας.

Κ' έτσι βλέπομε τό Παρίσι να υπερνικά τον κίνδυνο που τό απείλησε. Οί ξένες αξίες, οί πιθανώς πολύ άνώτερες από τις δικές του, δεν θά του έλαττώσουν τη ζωτικότητα του γιατί θά κατορθώσει αυτό να τις συγκεκριώσει. Οί ξένοι μουσικοί σπεύδουν ν' άκουστούν ή να έχτελεστούν τί έργα τους στο Παρίσι οί ξένοι ζωγράφοι να εκθέσουν εκεί τί έργα τους. Είνε πολύ χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης αυτής θέλησης του Παρισίου τί δύο Διεθνή Συνέδρια των δραματικών και μουσικών κριτικών και των δραματικών συγγραφέων που εγειναν φέτος στο Παρίσι. Οί Γάλλοι είχαν την πρωτοβουλία και οργάνωσαν τί Συνέδρια αυτά που είχαν σκοπό να ιδρύσουν διεθνείς Έπαγγελματικούς Συνδέσμους των κριτικών και δραματικών συγγραφέων. Οί Σύνδεσμοι ιδρύθηκαν, και φυσικά όλοι οί σύνεδροι πρότειναν ομόφωνα και εγεινε άμέσως δεχτό μ' ένθουσιασμό από τους Γάλλους, ή έδρα και τό γραφείο των Συνδέσμων αυτών να εγκατασταθούν μόνιμα στο Παρίσι. Είνε περιττό φαντάζομαι να τονίσω ποιά όθηση θά δώσουν τί γραφεία αυτά στην κίνηση προς τί Γαλλία. Στο Παρίσι επίσης εγκατεστάθηκε μόνιμα, χάρις στη γενναία έπιχορήγηση της Γαλλικής Κυβέρνησης, τό Ίνστιτούτο της Διεθνούς Πνευματικής Συνεργασίας που άποτελεί τμήμα της Κοινωνίας των Έθνών και που στεγάζεται σ'αξέ πολυτελέστατα γραφεία του Ύπουργείου των Καλών Τεχνών.

Στό Συνέδριο των Δραματικών Συγγραφέων ρίχτηκε ακόμα ή ιδέα να ιδρυθεί στο Παρίσι ένα Διεθνές Θέατρο. Η ιδέα αυτή φαίνεται πώς αρχίζει κι' όλες να δομίζεται και είνε πολύ πιθανό να μην άργήσει να πραγματοποιηθεί. Κεφαλαιούχοι προσφέρουν κι' όλες κεφάλαια, ή Γαλλική Κυβέρνηση ύπόσχεται μία σημαντική έπιχορήγηση, και γίνονται ένέργειες σ' τις Κυβερνήσεις των Κρατών που ενδιαφέρονται για να δώσουν άνάλογες έπιχορηγήσεις. Τό Θέατρο αυτό θά ονομασθεί Διεθνής Κομωδία, θά λειτουργεί σύμφωνα με τό πρότυπο της Γαλλικής Κομωδίας, θά παίζει ξένα έργα μεταφρασμένα και σύγχρονα θά στεγάζει για όρισμένο αριθμό παραστάσεων και ξένους θιάσους που θά μπορούν έτσι να

έρθουν να παίξουν στη γλώσσα τους και να κριθούν στο Παρίσι.

Δεν αποκλείεται, ύστερα από λίγα χρόνια και δικοί μας ήθοιοι να εμφανιστούν στη Διεθνή αυτή σκηνή. Θα πρέπει όμως πριν απ' αυτό άπαραιτητα να κατορθωθεί επί τέλους ή ένωση όλων των ισχυρότερων δυνάμεων του Έλληνικού Θεάτρου, θα πρέπει να αποχτήσουμε και μεις επί τέλους ένα Έθνικό Θέατρο που άμέσως από την άρχή να σταθεί στο ύψος του προορισμού του. Κ' έπειδή ή ιδέα της επίδειξης στους ξένους υπήρξε πάντοτε για μās ένα ισχυρό κίνητρο, δέν εινε άπίθανο ή δυνατότητα της εμφάνισης ενός θιάσου μας στο έξωτερικό να επιτύχει την ένωση την τόσο άναγκαία και δυστυχώς τόσο δυσκολοκατόρθωτη.

Ίσως να ιδρωθεί όμως το έπίσημο Διεθνές αυτό Θέατρο φιλοξενούνται κι' όλες σε άρκετά θέατρα του Παρισιού τά έργα ξένων δραματικών συγγραφέων και ακόμα και ξένοι θιάσοι. Ίταλικοί θιάσοι, ιδιαίτερα μουσικοί, έπισκέπτονται συχνά το Παρίσι. Έπίσης κ' Ίσπανικοί θιάσοι. Οί Ρώσοι δίνουν ταχτικά τά τόσο παραστατικά τους μπαλέττα, τ' αντιπροσωπευτικά όλης της σύγχρονης αισθητικής. Τελευταία έπαιζε κι' ένας Ρωσικός δραματικός θιάσος ρωσικά τά δράματα του Τολστόϊ και του Τσέχωβ. Οί έβραίοι άποκάλυψαν με το θιάσό τους μία θεατρική τέχνη που γίνεται θρησκεία. Οί Αμερικάνοι έστειλαν μία τέλεια ορχήστρα που άπαρτίζεται όλο από όργανα του τζάζ. Οί Μαύροι χορεύουν τους χορούς τους τους ήμιάγειους που συγκλονίζουν τά νεύρα. Όταν μένει κανένας στο Παρίσι παρακολουθεί όλες τις άνώτερες και πιο χαρακτηριστικές καλλιτεχνικές εκδηλώσεις του κάθε λαού. Το Παρίσι άντικαθρεφτίζει πραγματικά το ουσιαστικότερο της κίνησης και της παραγωγής όλης της Οικουμένης, γίνεται μία Διεθνής πρωτεύουσα, διατηρεί την πρώτη του θέση.

ΤΟ ΑΓΓΛΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Τώρα θα ήθελα να πω λίγα λόγια ειδικά για το Άγγλικό θέατρο στο Παρίσι. Η πληθώρα των Άγγλων που χάρις στη διαφορά του συναλλάγματος έχει κυριολεκτικά κατακλύσει το Παρίσι, ευκολύνει φυσικά πολύ τη διάδοση στη Γαλλία του άγγλικού θεάτρου. Στο Παρίσι παίζεται ό,τι υπάρχει αντιπροσωπευτικότερο της άγγλικής θεατρικής Τέχνης. Σ' ένα άλλο μου άρθρο (1) μίλησα κι' όλας για την έντελώς έξαιρετική παράσταση του άριστουργηματικού έργου του Bernard Shaw «Ste Jeanne» σε γαλλική μετάφραση. Το έργο όπου άναγνωρίζει κανένας άνανεωμένη την πνοή του Ζαίξπηρ άνεβάστηκε με μία έντελώς δημιουργική σκηνοθεσία από τον ρώσο σκηνοθέτη Pitoëff. Ο Pitoëff, όπως

(1) Στο «Έλεύθερο Βήμα» 13[6]26.

είναι γνωστό, αιστάνθηξε από τους πρώτους την άνάγκη να μεταβληθεί βασικά ή τέχνη της σκηνοθέτησης κ' έχει δώσει κι' όλας καταπληκτικά δείγματα της καινούργιας αντίληψης για το θέατρο.

Και το θέατρο Οευνρε έπαιζε άρκετές βραδιές ένα άλλο έργο του Shaw. Το «έπάγγελμα της Lady Warren.» Οί παραστάσεις όμως αυτές για όποιον παρακολουθούσε το θέατρο Pitoëff, δέν εϊσαν και τόσο ίκανοποιητικές. Το θέατρο Οευνρε σε μία έποχή όπου ο ρωμαντισμός κυριαρχούσε στο θέατρο, άντέδρασε ενάντια στην ψευτιά του ρωμαντικού παιξίματος και πρώτο φανέρωσε και επέβαλε το νατουραλιστικό άνεβάσμα και παίξιμο των έργων. Σήμερα όμως ο ρεαλισμός στην Τέχνη ξεπεράστηκε το θέατρο Οευνρε δέν έχει τη δύναμη ν' ακολουθήσει την εξέλιξη. Έπιμένει στην αντίληψη που άλλοτε το άνέδειξε, όταν ήταν προοδευτική κ' επαναστατική, αλλά πού σήμερα εμφανίζεται άσυγχρόνιστη. Το θέατρο Οευνρε παίζει ρεαλιστικά τέλεια, άλλ' ο ρεαλισμός είναι ξένος στις σημερινές μας αξιώσεις, ιδιαίτερα όταν πλαισιώνει έργα σαν του Bernard Shaw. Ο Shaw υπήρξε ένας από τους προδρόμους και είναι ένας από τους κυριότερους αντιπροσώπους του σημερινού φανταστικού θεάτρου. Το σύγχρονο φανταστικό δέν ξεφεύγει σε υπεργήινες αιδέριες σφαίρες, μένει προσκολλημένο στην πραγματικότητα, αλλά δέν την ακολουθεί πιστά. Έπικοινωνεί πηγαία με την ουσία των πραγμάτων, και για να ένταίνει το νόημα υποτάζει κι' άναδημιουργεί όπως θέλει τις μορφές. Ο Shaw εισχωρώντας στα έγκατα των πραγμάτων, των ανθρώπων και των κοινωνικών σχέσεων νιώθει να γεννιούνται μέσα του άπειρα έρωτηματικά που θέλει να μās άνησυχήσουν και μās. Το έργο του εινε μία πελώρια σάτυρα που δέν προσφέρει όρισμένες λύσεις και πού γι' αυτό άκριβώς μās συγκλονίζει. Η προσπάθεια του Οευνρε (και σύμφωνα μ' αυτήν την αντίληψη είχε άνεβάσει και πέσει το θέατρο Τέχνης «Το Δίλημα του Γιατρού», και τότε είχα εκφράσει άρκετές έπιφυλάξεις) να περιορίσει το έργο του Shaw μέσα στην καθορισμένη σαφήνεια της ύπόθεσης, να έξάρει στο πρώτο επίπεδο την ύπόθεση, μου φαίνεται ότι βαθεία παρεξηγεί και μειώνει το έργο. Η ύπόθεση, ή πλοκή και ή δράση έχουν για τον Shaw μία σημασία έντελως δευτερεύουσα δέν τον άπασχολεί άν το κομμάτι τελειώνει καλά ή κακά, φροντίζει μόνο τη δράση και τη πλοκή γιατί είναι άνάγκη, γιατί είναι δραματουργός και θέλει το έργο να έχει μία σειρά, άλλ' ό,τι τον ενδιαφέρει είναι ή αναρίθμητες όξεις παρατηρήσεις που μ' αυτές περιβάλλει την ύπόθεση. Η ύπόθεση και ή πλοκή είναι άπλά και μόνο εύκαιρίες γι' αυτών για να όρθώσει άπειλητικά τά τόσο προβλήματα που τον συγκινούν και τον διασεδάζουν, για να εκφράσει δειχτικά τό σαρκασμό του. Όλη ή παράσταση για να μείνη πιστή στο πνεύμα του Shaw πρέπει ν' άποβλέπει στο χρωματισμό και στην έξαρση των λεπτομερειών που να

εμφανίζονται πολύ έντονότερες από την κύρια υπόθεση....

Σ' ένα άλλο θέατρο του Παρισιού παίζεται και πάλι γαλλικά, μια άγγλική όπερέττα που μ' ένα άφαρπαχτικό, έξαιρετικό κέφι δείχνει για πρώτη ίσως φορά ότι το jazz μπορεί να μη συνοδεύει μόνο χορούς αλλά και να στηρίζει μία συνθετότερη μουσική, σήμερα όπερέττας, αύριο, ποιός ξέρει, ίσως όπερας. Σ' ένα άλλο θέατρο ένας άγγλικός θιάσος παρουσιάζει άγγλικά μια άγγλική επιθεώρηση. Εινε βέβαια δύσκολο, άν όχι άδύνατο, να κρίνει κανένας μια επιθεώρηση ενός τόπου όπου δέν έζησε, γιατί πολλές σκηνές κι' άπειροι υπαινιγμοί άναγκαστικά του ξεφεύγουν. Είναι όμως πολύ αξιοπαρατήρητο πως παράλληλα με το παιδιάστικο άφελές άγγλοαξωνικό χιούμορ εκδηλώνεται σε κάποια άγγλικά έργα μια σάτυρα έξαιρετικά δειχτική στη λιτότητα της, έξαιρετικά καλλιερρημένη. Το παιδιάστικο χιούμορ άπαντιέται στα έργα που άποτείνονται στο πολύ πλήθος. Στά λογοτεχνικά άγγλικά έργα, κι' όχι μόνον του Shaw, αλλά πολλών συγγραφέων, μ' και στην επιθεώρηση που παρουσίασαν οί Άγγλοι στο Παρίσι, και πού το όλο άνεβάσμα της έδειχνε μια πολύ ξελεπτισμένη αισθητικότητα, το κωμικό στοιχείο έξυπνώνεται στα άνώτερα επίπεδα της Τέχνης. Η σκηνοθέτηση της επιθεώρησης φαινομενικά άπλούστατη εϊταν έπιμελημένη κι' άρμονική σ' όλες της τις λεπτομέρειες, άπόλυτα καλλιτεχνική. Οί «κωμικοί» ήθοιοι έπαιζαν χωρίς ούτε την πιο άνεπαίσθητη υπερβολή, μ' έναν τρόπο συγκρατημένο που υπογραμμάτιζε έσωτερικά το κωμικό, όπως δέν το κατορθώνουν ίσως ούτε οί γάλλοι κωμικοί. Κι' όμως είναι και κείνοι λιτοί με τόσην λεπτότητα!

Η έντονη έσωτερικότητα του άγγλικού παιξίματος κάνει έπίσης έντόπωση στο δραματικό τους θιάσο που έχει έγκατασταθεί μόνιμα σ' ένα θέατρο του Παρισιού και παρουσιάζει στην Γαλλία, άγγλικά, τά κυριότερα άρτιότερα σύγχρονα άγγλικά θεατρικά έργα. Θα έπρεπε να έπεχταθώ πάρα πολύ για να άναφέρω και να αναλύσω όλα αυτά τά κομμάτια που πολλά απ' αυτά άληθινά ξεχωριστά, φανερόνουν μια πολύ αξιόλογη άνθιση της δραματικής παραγωγής στην Άγγλία. Δυστυχώς στην Ελλάδα παραμένουν τά έργα αυτά έντελώς άγνωστα. Γιατί; Μου είναι άδύνατο να καταλάβω γιατί οί άθηναϊκοί θιάσοι έπιμένουν να σηματούζουν όλο τους το ρεπερτόριο μόνο από γαλλικά κομμάτια, και συχνά από τά χειρότερα, ενώ υπάρχει όλόκληρη ή διεθνής παραγωγή που εισχώρεσε πιά θριαμβευτικά και στη Γαλλία. Θα μιλήσω τώρα μόνο για το White Cargo (το Άσπρο Καράβι) του Gordon που είναι ίσως ένα από τά συγκλονιστικότερα δράματα της σύγχρονης παραγωγής. Με μία έσωτερική άνάλυση σφιχτή κι' άπαλλαγμένη από κάθε στοιχείο ρητορικό και υπερβολικό μās δείχνει την έλάχιστη αυτοτέλεια του ανθρώπου και τη βαριά του ύποταγή στο περιβάλλον. Διαδραματίζει το White Cargo, όπως τόσα άλλα σύγχρονα έργα, αλλά με μία σπάνια ένταση και συγκρατημένη τραγικότητα τό

προβλήμα της προσωπικότητας που τόσο πολύ άπασχολεί την έποχή μας. Μās ξεσκεπάζει πόσο λίγο είμαστε κύριοι της προσωπικότητάς μας πού την διαπλάθουν έξωτερικές συνθήκες. Είμαστε όργανα των περιστάσεων!

Το Άσπρο Καράβι είναι το καράβι που μεταφέρει από τον πολιτισμό στα βάθη των άποικιών, όπου άπλώνεται ή ζέστη ή ύγρα ή άσφυχτική και ή έρήμωση, όσους πηγαίνουν να εργαστούν εκεί. Όλοι πηγαίνουν με τη στερεά άπόφαση να μην αλλάξουν καθόλου, να κρατήσουν άνόγγιχτη από κάθε έπιρροή του κλίματος τη χαρακτηριστική βρετανική αξιοπρέπεια που πηγάζει άμεσα απ' όλη την έσωτερική τους ύποσταση. Σιγά σιγά όμως, κι' όσο κι' άν άντιδρούν, ή ζέστη εισχωρεί μέσα στο αίμα τους, ή ζέστη τους κατατά, τους έξαντλεί δέν έχουν πιά την δύναμη να περιποιηθούν την εμφάνισή τους, την παραμελούν, άδιαφορούν άν είναι κουρελιασμένοι, ακόμα και βρώμικοι, δέν ξουρίζονται, και μαζί με τον έξωτερικό έξευτελισμό ταπεινώνεται και το έσωτερικό τους Έγώ. Με την έλπίδα ίσως να λησιμονήσουν τον γύρω τους εφιάλτη της ζέστης και της άπομόνωσης άφίνονται έρμαιοι σε πάθη που περιφρονούν. Πίνουν, παραδίνονται σε έρωτες με τις ημιάγειες έντοπιες γυναίκες, και φεύγουν, συχνά και πριν να τελειώσει ο χρόνος της άποστολής τους, άρρωστα, έξαντλημένα ράκη στο σώμα και στη ψυχή. Ξαναφεύγουν με το Άσπρο Καράβι που έφερε τον άντικαταστάτη τους και πού τον άκούν με κουρασμένη ειρωνεία να διαβεβαιώνει πως αυτός δέν θα νικηθεί.

Λίγα έργα μās έχουν δώσει με περισσότερη δύναμη μ' και με περισσότερη θεατρική τέχνη το τραγικό ρίγος της άνώφελης πάλης του ανθρώπου ενάντια στο περιβάλλον.

Η άγγλική φιλολογία άποτελεί ένα φαινομενο άρκετά ξεχωριστό. Πλάϊ στην πληθώρα των άνοστων και σχεδόν γελοίων μυθιστορημάτων που αντιπροσωπεύουν την παιδιάστικη διανοητικότητα του πλήθους, ξεχωρίζουν πάντα, τόσο στην ποίηση όσο και στο θέατρο και στο λογοτεχνικό μυθιστόρημα, τά έργα τά πιο μεστωμένα ίσως που δημιουργεί ή άνθρωπότητα. Αντιπροσωπεύουν φαντάζομαι τις δυναμικότητες του άγγλικού λαού που συγκεντρώνονται στους έλάχιστους. Το πλήθος δέν είναι σε κατάσταση ούτε να κρίνει, δέν έχει άναπτυγμένο το κριτικό πνεύμα, και έτσι δέν άντιδρά καθοδηγείται παθητικά σαν παιδί απ' όσους συνειδητοποίησαν τις δυναμικότητές του, και πού ελεύθεροι, χωρίς περισπασμούς, μπορούν να δώσουν την πλέρια τους άνάπτυξη στις δυναμικότητες αυτές, και να μās παρουσιάζουν σε άπειρους κλάδους μια έπιβλητική άγγλική υπεροχή.

Τό ό,τι οί Γάλλοι κατανούντας την υπεροχή πολλών ξένων δέν την άρνούνται κοντόφθαλμα αλλά ζητούν ίσα ίσα να την εκμεταλλευτούν είναι ίσως ή μεγαλύτερη σύγχρονη νίκη του γαλλικού πνεύματος.

Η ΜΟΥΣΙΚΗ:

Η ΤΕΧΝΗ ΣΤΗ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΡΩΣΣΙΑ

[Στο παρισινό *Monde Musical* ο μεγάλος Γάλλος πιανίστας *Gil-Marchex*, που έδωσε έφέτος συναυλίες στη Ρωσσία και στην Ίαπωνία, δημοσιεύει τις έντυπώσεις του απ' την καλλιτεχνική κίνηση στη Σοβιετική Δημοκρατία. Από τις ενδιαφέρουσες πληροφορίες που δίνει ο γάλλος καλλιτέχνης φαίνεται πόσο το κράτος εκεί συστηματικά υποστηρίζει την Τέχνη και πόσο φροντίζει για τη πρόοδο και τη διάδοσή της.]

Το πρώτο ρεσιτάλ πουδωσα στη Ρωσσία ήταν αφιερωμένο στη γαλλική μουσική. Αν και τα περισσότερα κομμάτια του προγράμμα-

μου. Κι' ηύρα χώρα οργανωμένη, με θαυμάσια Πανεπιστήμια, πολυάριθμες Σχολές, Ωδείο, Μουσεία. Ίσως οι πιο θαυμάσιες εικόνες των γάλλων ζωγράφων *Cézanne, Henri Matisse, Gauguin* είν' εκεί, κι' άλλη πιο καλή εύχη δέν θά είχα για τους ζωγράφους μας, παρά να εύτυχίσουν να στεγαστούν στις θαυμάσιες πινακοθήκες της σοβιετικής Ρωσσίας...

Όσοι ανησυχούν για την τύχη των έργων τέχνης στη Ρωσσία ας ήσυχάσουν: 'Η φροντίδα για την Τέχνη είνε το πρώτο μέλημα στο κράτος αυτό που κατήργησε και ίσοπέδωσε το πέν, και μόνον στην Τέχνη και στους καλλιτέχνες παρεχώρησε εξαιρετικές είνους' άρχει

ΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΜΑΣ :

ΒΙΟΛΙΤΖΗΔΕΣ

ΣΠ. ΒΥΤΩΡΟΠΟΥΛΟΣ

τδς μου ήταν άγνωστα και για πρώτη φορά παίζονταν στη Ρωσσία, το κοινόν συνέρρευσεν τόσο, ώστε εκατοντάδες άκροατών δέν μπόρεσαν να βρούν θέση στην παμμέγιστη έντούτοις αίθουσα του Κονσερβατουάρ. 'Η άπληστη αυτή περιέργεια δείχνει την τρελλήν αγάπη του ρωσικού κοινού για τη Μουσική... Στο τέλος της συναυλίας αναγκάστηκα να παίξω οχτώ bis, μπρός στο πιο εξαιρετικά ένθουσιασμένο και τρελλό για μουσική άρτίστικο κοινόν, που έπαιξα ίσαμε τώρα.

Νόμιζα πώς θά βρω τη ζωή, την κίνηση σταματισμένη και τη δυστυχία ίσως στο διάβα

να ποῦμε πώς, ένῳ, λόγω κρίσεως της στέγης ο νόμος υποχρεώνει να άρχεται καθένας σ' ένα μόνο δωμάτιο, εξαίρουνται οι μουσικοί, ζωγράφοι, γλύπτες, συγγραφείς, συνθέτες που μπόρουν να κατοικούν άνετώτερα για να εργάζωνται πιο ελεύθερα για το κοινόν καλόν.

Ως καλλιτέχνης, είχα την εύτυχία να επισκεφθῶ, εκ των ολίγιστων, το άπρόσιτο για το πολῦ κοινόν Κρεμλίνον και τους μυθώδεις θησαυρούς του, πίσω από παμμέγιστα κρύσταλλα και πελώρια κάγκελα, καθῶς και τις όνειρώδεις σε πλούτο και μεγαλοπρέπεια Έκκλησίες Ίβάν του Τρομερού, με τά μαγικά

χρυσοστέφανα των άγιων και τά άμύθητα μαργαριτάρια των εικονισμάτων...

Νόμιζα πώς θά εύρισα τη ζωή μονότονη, θλιβερή, το κοινόν χωρίς διασκεδάσεις, χωρίς θεάματα και όμως θά θυμούμαι για πάντα την όνειρώδη σε πλούτο, γάρη, σκηινικά, μπαλλέτο κλπ. παράσταση, σε δευτερεύον μάλιστα θέατρο, της «Στριγγλας που έγινε άρνάκι» του Σαίκσπηρ, με ένα άεσο στη δεύτερη πράξη αφάνταστο, με κοστούμια και στυλ υπερτέλεια έναρμονισμένα και ασύγκριτα ταιριαστά. Επίσης παρόμοια έκπληξη δοκίμασα στην Όπερα, στην «Λίμνη των Κύκνων» του Tchaikowsky, με μπαλαρίνες που δέν μπόρουμε μετς ακόμη στη Γαλλία να φανταστοῦ-

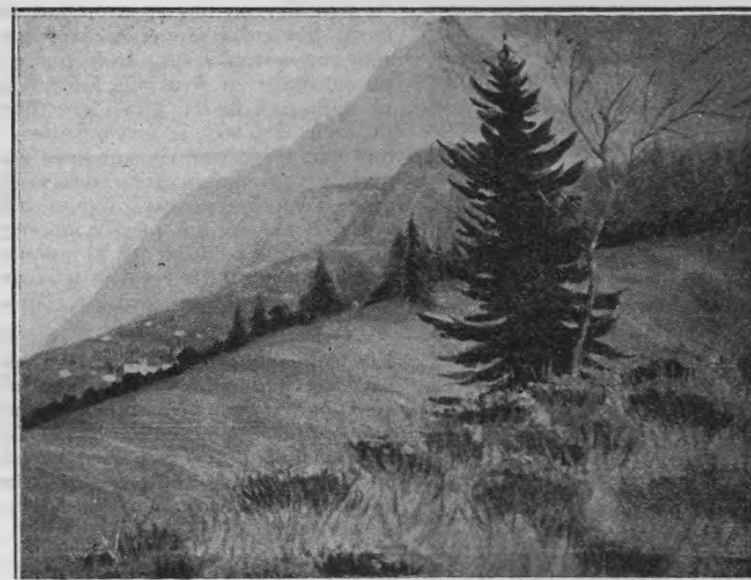
να άναπαύεται νῶ ταριχευμένο σώμα του Λένιν.

Αν άφίσουμε τις πολιτικές ιδέες κατά μέρος, δέν μπόρουμε να άρνηθούμε πώς ή σύγχρονη Ρωσσία είναι το πεδión της έως τώρα πιο κολοσσαίας πολιτικής και κοινωνικής ζυμώσεως, μέσα στην όποία και οι μουσικές προσπάθειες έχουν ύψιστο ενδιαφέρον. και όλοι όσοι αγαπούν τη μουσική δέν μπόρουν να μη θαυμάζουν την τόσο άξιόλογη θέση που της δίνουν οι μπολσεβίκοι ως μέσον άνατροφής και πολιτισμού.

Μήπως από όλες τις Τέχνες ή γλώσσα των ήχων δέν είναι ή πιο βαθεία ζυμωμένη με τη ρεμβώδη και άόριστη ρωσική ψυχή;

Οι κοινωνικές άνατροπές δέν μπόρουν ν'

ΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΜΑΣ :

ΑΓΙΟΝΟΡΟΣ

ΣΠ. ΒΥΤΩΡΟΠΟΥΛΟΣ

με! Και μέσα στο κοινόν αυτό, το φρενιασμένο κι' ένθουσιασμένο, μέσα στη δεξίωση την τόσο θερμή και εγκάρδια που μου έκαναν παντού όλοι οι Ρώσοι, δέν μπόρουμε να πιστέψω ότι βρισκόμουν στην καρδιά της Ρωσσίας για την όποία μιλούσαμε τόσο δειλά και χαμηλόφωνα στη Γαλλία.

Ο Βιρτουόζος ως εκ του επαγγέλματος του βλέπει να άνοίγωνται μπροστά του όλες οι πόρτες, ή δέ εγκαρδιότητα της υποδοχής του επιτρέπει να γνωρίση τους πιο διαφορετικούς κύκλους και να σημειώσει τις πιο περιέργες ψυχολογικές έντυπώσεις. Έπαιξα μπρός σε ένα συνέδριον εργατών, άκουσα μιá διάλεξη του Τρότσκι, και είδα μέσα στα μυστικά υπόγεια, κάτω από τις σκιές των τοιχών του Κρεμλίνου

άλλάξουν τις ψυχικές ροπές ενός λαού και ή μουσική στη χώρα αυτή δέ βρίσκει άδιάφορους τους άκροατές γιατί τώρα, πιο πολῦ παρά ποτέ, οι Ρώσοι μένουνο λαός που έχει την πιο μουσική ψυχή και δέν έχουμε παρά να κυτάξουμε τους κόκκινους στρατιώτες που παντού, είτε μπροστά στα πολύχρωμα παλάτια της Μόσχας και Λένινγκραντ, είτε στις άπέραντες στέπες της Σιβηρίας ή στις βαθείες κοιλάδες του Καυκάσου με τις πανύψηλες του παγωμένες κορυφές, τραγουδούν με μιá επιβλητική βραδύτητα και σχεδόν θρησκευτικό ύφος τις ήσυχες μελωδίες που χύνουν άνέκφραστη γαλήνη εύτυχίας στο πρόσωπό τους. Τραγουδούν πολυφωνικές μελωδίες με cantepoints πλούσια, αυθόρητα, της στιγμής εύρηματα

που κάνουν μίαν άπροσδόκητη ασύλληπτη πολυφωνία αυτοδίδακτη.... Και ή «Διεθνής» γίνεται ένα υπέροχο choral στα στόματα των έκ γενετής μουσικών αυτών στρατιωτών....

Η αγάπη και τó γούστο του Ρωσικού λαού για τή καλή μουσική είνε αφάνταστα. Έργατες, υπάλληλοι, στρατιώτες, ναύτες, συγκρέουν στα κονσέρτα, θέατρα, μουσεία. Στα κονσέρτα που οργανώνουν τά επαγγελματικά σωματεία κάθε εβδομάδα σε όλες τις μεγάλες πόλεις τής Ρωσίας, οι αϊθουσες είνε πάντοτε κατάμεστες από άκροατήριον που δεν έχει ίχνος σνομπισμού, πούνε έκπληχτικά ευαίσθητο, και που έμφυτα ένθουσιάζεται με κάθε μεγάλο και όρατο και που περιφρονεί τó μικρό και χυδαίο. Γι' αυτό και τó αμερικάνικο φρούτο τής jazz—band είνε άποτυχία στόν μουσικά αναπτυγμένο αυτόν λαό. Η δίψα του λαού για τή σοβαρή μουσική είνε αφάνταστη. Σε μιά παράσταση τής όπερας «Ντάμα Πίκα» του Τσαϊκόφσκη που έδόθησε σε ένα έργατικό κέντρο στα περίχωρα τής Μόσχας, τó κοινό ένθουσιασμένο έζητησε για bis τήν 9 συμφωνία του Beethoven óλοκληρη (διαρκεί 1 1/2 ώρα περίπου και άπαιτεί μουσικούς και κόρο πάνω από 200—250 τουλάχιστον έκτελεστές....!)

Στό τέλος ενός ρεσιτάλ μου που έδινε στο Λένινγκραντ, έπειτα από άφθονα κομμάτια που έπαιξα έκτός προγράμματος για bis, τó κοινό άκόρεστο, διαμαρτυρόμενο για τούς υπαλλήλους που πήγαν να κλείσουν τó πιάνο, άνεβαίνει τήν έστράντ άνοίγει, ξανά τó πιάνο και δυό γυναίκες γονατιστές με παρακαλούσαν να παίξω άκόμη μιά Nocturne του Chopin... Τί αλησιώνητες στιγμές στη ζωή ενός καλλιτέχνη, που να τις φανταστή καν δε μπορεί κανείς.

Τέχνη που ήλεκτρίζει και ήποτάσσει έτσι τή ψυχή ενός λαού μπορεί να γίνει πολύτιμο μέσο στα χέρια ενός κράτους που ξέρει να εκτιμήση τήν αξία του. Στην αρχαία Σπάρτη και στην Κίνα τώχον καταλάβει κι' ó Βοναπάρτης άκόμα έγραφε στό 1797 από τó Μιλάνο στους διευθύνοντας τó Conservatoire των Παρισίων πως από όλες τις καλές τέχνες «ή μουσική έχει τή μεγαλύτερη επίδραση στα πάθη και αυτήν πρέπει να ένθαρρύνη και προστατεύση ó νομοθέτης...». Ένα κομμάτι γραμμένο με χέρι μαέστρου άγγίζει βαθειά τήν ψυχή και τó αίσθημα και έχει μεγαλύτερη επίδραση από ένα καλό βιβλίο ήθικής που πείθει μόνον τó λογικόν χωρίς ν' άγγίξη τις συνήθειές μας. Γι' αυτό και στη Ρωσία στη χώρα τής ίσοπεδώσεως των τάξεων και όπου μιά όμοιομορφη άνατροφή δίνει τις ίδιες κλίσεις και όρεξεις τής ψυχής, τά ίδια όνειρα και ιδανικά, θά γεννηθούν νέα άριστουργήματα στα όποια θά καθρεφτίζεται óλοκληρη ή νέα αυτή νοοτροπία τής ψυχής του Ρώσου μπολσεβίκου.

Τά νέα αυτά έργα δεν έγράφηκαν άκόμη και δεν μου φαίνεται ότι θά γραφούν από τούς Ρώσους συνθέτες που άπ' τó καιρό

του τσαρισμού έμειναν και μένουν στη Ρωσία και έχουν άκόμη άναμνήσεις των παλιών ημερών.

Ο Roslavetz, Krain, Feinberg και ó Miaszkousky γράφουν σε στύλ που συγγενεύει με τó του Scriabine. Ο Stravisky και ó Prokopiëff μετανάστευσαν σε Ευρωπαϊκά κέντρα και επηρεάζονται από αυτά. Γι' αυτό πρέπει να περιμένουμε τούς νέους Ρώσους συνθέτες που ήταν άκόμη παιδιά όταν ή επανάσταση έξεργάγη γιατί αυτοί θά μας γράψουν πιστά τó αίσθημα τής σύγχρονης μουσικής του μπολσεβίκου και προοδρόμου τής νέας αυτής μουσικής μπολσεβικής γενιάς, μπορώ να λογαριάσω τούς Dechenaff, Tuline, Popoff, που έχουν και τó ευτύχημα να ζούν σε μιά άτμοσφαιρα έξαιρετικά μουσική, όπου πολύ είνε ξαπλωμένη ή Τέχνη που θεωρείται από τó Κράτος αναγκαία για τήν ύπαρξή του!..

Στά Κέντρα των έργατων και των χωρικών έκτός των πολιτικών των έπιστημονικών και των γυμναστικών τμημάτων υπάρχει και τμήμα μουσικής και θεάτρου. Μά ή θαυμαστή αυτή σοβιετική δράση μποδίζεται δυστυχώς από μερικούς άπ' τούς έξ επαγγέλματος μουσικούς που στις ιδέες των τις μουσικές και παιδαγωγικές μένουν άκόμη πίσω από κάθε καινούργιο... Τά παλιά μουσικά ιδρύματα διατηρήθηκαν όλα με τήν πιο μεγάλη προσοχή σαν τó πιο πολύτιμο πράγμα μιά όι παλιές μουσικές άρχές των έμποδίζουν και σταματούν κάθε καινούργια ιδέα που συνιστά τó κράτος.

Ο θλαζουπον είνε πάντα διευθυντής του Κονσερβτουόρ του Λένινγκροντ και διευθύνει μες στη θαυμασία άκουστικής αϊθουσα τής «Φιλαρμονικής» τά συμφωνικά κονσέρτα με πρόγραμμα άποκλειστικώς ρωμαντικό. Τά κοκκινόχρυσα σαλόνια τής είνε γιομάτα άκόμη από πολλά παμμεγέθη πιάνα Steinway που με καμμιά δωδεκαριά Bechstein και τριάντα Baker μέιναν σάα και άβλαβή.

Οί μουσικές σχολές είνε σ' όλες τις πόλεις θαυμασία οργανωμένες: οι μαθητές των έχουν τά club, τήν εφημερίδα τους, δίνουν πολυάρθρα κονσέρτα και εργάζονται με ζέση και με άυστηρότητα. Οί τάξεις των οργανων είνε άξιοσημείωτες, αλλά οι τάξεις τής συνθέσεως όπως σε όλα τά Ώδεια φυτοζωούν άκόμη κάτω από τήν βαρή άτμοσφαιρα τής παλιάς φόρμας και ή μουσική διδασκαλία φορεί άκόμη τήν παλιά λίγο τριμμένη περρούκα. Ο ίδιος καθαρός άκαδημαϊσμός επικρατεί και στις Σχολές των Καλών Τεχνών, γλυπτικής και ζωγραφικής, μολονότι ó Κυβισμός χαρακτηριστικά ύποστηρίχτηκεν από τή δημιουργική βούληση τής Σοβιετικής κυβερνήσεως και έτσι έδημιουργήθηκε μιά τεχνική που θά μείνη τεχνοτροπία τής Μεγάλης Έπαναστάσεως.

Η Όπερα έξόν από τόν θρίαμβο του «Amour des trois oranges» του Προκόπιεφ, έμεινε πιστή στην παράδοση και τó ρεπερτόριο της περιλαμβάνει έργα του Rimsky-Korsakov, Tchaikowsky Moussorgsky, Massenet, Verdi. Τό μπαλλέτο στη Μόσχα και στο Λένινγκραντ είνε πάντοτε θαυμά-

σιο· μόνο στη θέατρα αυτά βλέπει κανείς τήν άποθέωση του κλασικού χορού.

Τά προγράμματα των κονσέρτων είνε κολλοσαία λόγω του άκόρεστου και διψασμένου πάντα για τή μουσική κοινού. Μερικά έργα του Προκόπιεφ προτιμούνται από του Στραβίνσκυ και κυρίως εκείνα που σε μας τούς άσυνήθιστους μας φαίνονται παράξενα, άκατάληπτα, ένίοτε βάρβαρα, μιά και δεν φανταζόμαστε τί τραγικά και τρομερά μυστήρια που είδαν οι ρωσικές στέπες. Οί μουσικοί έχουν όνειρώδη τεχνική ανάπτυξη ιδίως στις νέες ρωσικές όρχηστρες που όνομάζουν «Petsympnans» και που παίζουν χωρίς διεύθυνση άρχιμουσικού.

Οί μουσικοί μαζεύονται σ' ένα κύκλο όλοι φανατικά προσηκτικοί και προσηλωμένοι στον εαυτό τους, άλληλοακούονται, κυττάζονται με τήν υπέρτατη προσοχή που δείχνει τή συνείδηση τής τρομερής ευθύνης που έχουν στον μαγικόν αυτόν κύκλο που βγάξει άρμονίες γλυκές ή παραχατικές. Ματιές, κινήσεις βλεφάρων, μικρές κινήσεις όρων και με μιά λέξη κάθε ένας από αυτούς είνε άρχιμουσικός ó ίδιος στον εαυτό του και στο αφάνταχο στην τελειότητα σύνολο που προξενεί μιά άσυνήθιστη συγκίνηση. Για να κανονίσουν τήν έκτέλεση, μαζεύονται μερικοί από αυτούς προηγούμενος και καθορίζουν τούς γενικούς χρωματισμούς και τις δοκιμές: κάποιος άπ' τούς μουσικούς πηγαίνει στη σάλα για να καταλάβη τήν έντύπωση. Η τεχνική με τέτοιους έκτελεστές φθάνει στο ύψιστο σημείο και έχουν τέτοια πρακτική ώστε μπορεί να συνοδεύη μιά τέτοια όρχηστρα τραγουδι και σολίστες χωρίς ούτς ίχνος διευθύνσεως...

Βεβαίως δεν υπάρχει άκόμη στη μουσική ή θαυμάσια αναγέννηση πούγινε στο θέατρο το 1917 όταν οι εργάτες θέλησαν να έκφράσουν τις επαναστατικές τους ιδέες, γιατί ó Ρώσος έχει γενικώς τρομερά άνεπτυγμένο τó δραμακό ένστικτο.

Οί σκηνηκές τελειότητες που έφερε στο Ρωσικό θέατρο ó δαιμόνιος Meyerhold είνε ή μεγαλύτερη καλλιτεχνική έπιτυχία του νέου καθεστώτος. Είμαι βέβαιος ότι τó προλεταριακό ιδεώδες ήλ φανερωθή γρήγορα και στη μουσική, σε νέα φόρμα που να έκφράξη τó νέο λαϊκό Ρωσικό πνεύμα, που μέσα σε 130 εκατομμύρια πληθυσμό φαίνεται παντού τó ίδιο και που δείχνει σαφέστερα τόν Άνατολικό του χαρακτήρα ιδίως στη Μόσχα που έχει σήμερα τά πρωτεία με τόν Άσιατικό της χαρακτήρα και τήν φανερή Βυζαντινή επίδραση.

Δυό - τρία χρόνια επαναστάσεως δίνουν στη ζωή και εξέλιξη ενός λαού περισσότερα στοιχεία παρά εκατό χρόνια ειρήνης. Πιότερο από τόν πόλεμο ή επανάσταση προκαλεί άναθεώρηση των καθιερωμένων αξιών, και ή Ρωσική επανάσταση έφερε μιά τέτοια κοινωνική άνατροπή, άνάλογη με τήν ήθική μετατροπή που έφερε ó Χριστιανισμός μιά φορά στην ειδωλολάτριά άνθρωπότητα. Έτσι φαντάζομαι ότι τó νέο Ρωσικό επαναστατικό καλλιτεχνικό πνεύμα θά φέρη στη Ρωσική

μουσική νέα άριστουργήματα, και ίσως πολύ γρήγορα, κοντ' σε προϊόντα αυτοδιδάκτων ριζοσπαστικών συνθετών θά έχουμε και τέλεια άριστουργήματα, ίσως άνώτερα και από τά μέχρι τούδε του Στραβίνσκυ «Petrouchka, Sacre de Printemps, Noces» κλπ. που μας φωτίζουν τόσο υπέρλαμπρα ένα μόνο κομμάτι τής Ρωσικής ψυχής. Δυστυχώς ó Στραβίνσκυ έζησε πολύν καιρό μακριά από τήν πατρίδα του κέχει επηρεασθή από τó σύγχρονο Ευρωπαϊκό καλλιτεχνικό περιβάλλον, και δεν μπορεί να γίνει ό ψάλτης και ό άρχηγός τής νέας Ρωσικής μουσικής φόρμας. Άραγε ó Προκόπιεφ, που δυστυχώς ζει στο Παρίσι τώρα, θά χαθή κι' αυτός για τή Ρωσία;

Όπως και αν έχη τó πράγμα ή άνοστιές τής μουσικής λιγούρας του Τσαϊκόφσκη και ή ρουτίνα του Σκιαβίν γλήγορα έλπίζω να σαρωθούν από τó προλεταριακό κοινό που θά άπαιτήση έργα νέα τολμηρής μοντέρνας ιδεολογίας, που με νέα μουσική λεκτική φόρμα, θά φέρουν νέες άσυνήθιστες μουσικές φόρμες, καινούργιες τεχνοτροπίες που να ύμνουν τήν άποθέωση τής σύγχρονης Έργατικής Ίδέας.

Henri Gil-Marchex

Μετάφ. Β. Κ.

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΜΑΣ ΚΙΝΗΣΗ :

Η μουσική κίνηση άρχισε φέτος στην Άθήνα με ένα ρεσιτάλ για τραγουδι του έκλεκτου βαρύτονου κ. Άλ. Σκούφη που έπροσκάλεσεν φέτος τó Έλληνικό Ώδείο τής όδου Φειδίου ως άντάξιο καθηγητή του τραγουδιού στον τοπο των καθηγητών Φωκά, Γενάδη κλπ. που άπεχώρησαν μαζί με τόν Καλομοίρη. Στο πρόγραμμα ξεχώριζαν τά «Μαντολίνα» του Debussy και ó «Αγωγιάνης» του Βάρβογλη μιά από τις καλλίτερες έως τώρα Έλληνικές συνθέσεις.

Δεύτερη καλλιτεχνική εμφάνιση του Σολόγου Συναυλιών φέτος: Τά δύο θαυμάσια ρεσιτάλ τής κ. Γιούρα Γκιούλλερ (πιάνο) ή οποία Ρωσική τήν καταγωγή έσπούδασε στο Παρίσι κάτω από τόν Philipp και δέκα τριών μόλις έτών πηρ: τó πρώτο βραβείο. Οί παρισίνοι μουσικοί κριτικοί άφίερσαν για αυτήν τή ωραιότερα λογία: «Είνε μιά μεγάλη, πολύ μεγάλη καλλιτέχνης. Παίξιμο έσωτερικό που βγαίνει από ένα ιδεώδες διαλεκτό, με διαπαιδαγώγηση και αίσθητικότητα πολύ λεπτολογημένη και έκλεκτική. Τίποτα τó άνωφλές για τó effet, τίποτα για άλλή επίδειξη εις βάρος τής μουσικότητας» όταν παίξει και ή ψυχή της φτρουγγίζει στους μουσικούς τόπους που όραματίζεται. Αλλά και άλλα πολλά κολακευτικά έγραψεν τó Monde Musical για τά κοντσέρτα που έδωσε τόν περασμένο Άπρίλη στο Παρίσι ενός άλλου

πολύ διαλεχτού καλλιτέχνη του πιάνου που ετύχησε έφίτος να έζη ή Αθήνα ως μόνιμον καθηγητή του Έθνικου Ωδείου. μπορεί να αποτελέσουν ταιριαστό ζευγάρι στίς προηγούμενες τόσο μουσικές καλλιτεχνικές βραδύες που ετύχησαν να έχουν από ρεσιτάλ οι Αθηναίοι. Ο μαέστρος αυτός φαίνεται ότι συγκεντρώνει τελείως ισορροπημένες και αρμονικά συνδυασμένες τέχνη άφθαστη, ευγένεια παιξίματος, λυρικότητα, συγκίνηση, πάθος και κυρίως πιστή απόδοση, έπαρκοση του πνεύματος της τέχνης και κυρίως της σκέψης αυτής του συνθέτου: Ο κ. Μποσκώφ παρουσιάζει και διαλεχτός συνθέτης στον λυρικό και θλιβερό «Θρύλλο» του και στο λαμπερό και τόσο ρυθμικά συνδυασμένο Βιεννέζικο κλαρίνο του.

Ο Σύλλογος συναυλιών υπόσχεται επίσης και άλλες μεγάλες καλλιτεχνικές βραδύες από ρεσιτάλ σίν του ξακουσμένου στο βιολί Κούμπελικ και του μάγου και γόητος Ίτούρμπι που ένθουσιασε και άλλους την Αθήνα και είχε παντού θριάμβους κολοσαίους σε όλη την Εύρώπη, και γυνά τώρα από μίαν θριαμβευτική απόθεση στην άνω Ανατολή (Κίνα, Ινδία και Ιαπωνία) όπου έδωσε πνήητα ρεσιτάλ το περασμένο καλοκαίρι.

Μά ένφ είχε τόσον έπιτυχεί οι συναυλίες που οργανώνει και υπόσχεται να διοργανώσει φέτος ο Σύλλογος Συναυλιών, οι μεγάλες του συμφωνικές συναυλίες δέν φαίνονται να έχουν τη περισινή ένθαρρυντική τελειότητα και τό τόσο εύλαρουσίαστο και ένθουσιαστικό για τη πρόοδο της συμφωνικής μουσικής και ορχήστρας στην Αθήνα. Καί ένφ έχουμε στοιχεία τόσο διαλεχτά και σολίστ οργάνων της ορχήστρας, ομιολογουμενής και άναγνωρισμένης αξίας και από Εύρωπαίους ακόμα διευθυντές ορχήστρας, οι μεταξύ των δυστυχώς έριδες και μικροεγωϊσμοί, ή διαίρεση των Ωδείων και ή σφαιερή αντίληψη αυτών που τά διευθύνουν, να υποτάσσουν την Τέχνη και την ανώτερη ιδέα της αξίας και του προσορισμού της Τέχνης του καλλιτέχνη για την Τέχνη και μόνο, στί συμφέροντα των ιδρυμάτων στα όποια ο καλλιτέχνης διδάσκει, — στρεί φέτος τό οικοδόμημα που καμαρώνανε όλοι της συμφωνικής ορχήστρας από πολύ γερούς της στυλοβάτες και τους τόσο διαλεχτούς καλλιτέχνες σολίστες μας, τό τον ευγενέστερο και ανώτερό τους προσορισμό.

Κ' έτσι ή πρώτη συμφωνική δέν έδωσε την απόδοση εκείνη που ένας Μητρόπουλος μπορούσε να δώσει άν είχε την περισινή σύνθεση ή συμφωνική του ορχήστρα στη σουίτα του Μπάχ-Ρέγκερ, στη τραγική συμφωνία του Σιούμπερ κλπ. Για τό συνθέτη Μητρόπουλο μπορούμε, με τη πιο μεγάλη φιλική εκτίμηση που τρέφουμε, να πούμε ότι τό μεγάλο του μουσικό ταλέντο, ίσως θα έφεγγε περισσότερο σε ένα καθαρό και καταγάλανο Αιτικό ούρανό και στίς άστεροφώτιστες Αιτικές νύχτες μέσα στίς όποιες έγεννήθηκαν ο αιώνιες κλασικές και σαφές γραμμές ενός Παρθενώνα, και

όπου τό ολόφωτο, ή μάλλον τό ιδιόφωτο φεγγάρι της Τέχνης ενός Μητροπούλου, θα έφεγγε περισσότερο ολόλαμπρο, παρά στίς έξεζητημένες και διμυλόμενες νύχτες μέσα στίς όποιες κυνηγά στί πιο απόρημα βουναί και μέσα από άτραπούς που πολλές φορές μονάχος αυτός φαντάζεται και γνωρίζει, τους πιο ύγρους άσαφείς και τόσο τολμηρούς πολυφωνικούς συνδυασμούς μάλλον, παρά άκόρητα της μοντέρνας — νοσηράς ίσως για πολλούς — συνθετικής νοσοτροπίας της Δύσης και του Βυρρά.

* *

Τό Ωδείο Πειραιώς στον τόπο του αποχωρήσαντος πολιτίμου καθηγητού του πιάνου κω Φρεϊλιαν έφερε δυό νέους, εκ των όποιων ο ένας κ. Πλοτνικώφ Ιερ ριχί του κονσερβατοούρ των Παρισίων έλαβε μέρος στή δεύτερη συμφωνική με τό κονσέρτο του Ραχμανίνοφ για την όποια θα γράψωμε στο προσεχές.

— Ο κ. Μποσκώφ μαζί με τον κ. Βολωνίνη (βιολί) τον κ. Παπαδημητρίου (βιολοντσέλλο) συνέστησαν ένα τρίο που προσεχώς θα έμφανισθή σε ρεσιτάλ musique de chambre στο θέατρο Κοτοπούλη.

— Η χορωδία Αθηνών που μέχρι πέρσι έστεγάζετο στο Ωδείο Αθηνών υπό την σιβαρίν διεύθυνση του κ. Οικονομίδη απέκτησε και ιδιαίτερον οίκημα.

B. KONTHS

Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ:

Ο εκλεκτός καλλιτέχνης και συνεργάτης μας κ. Κ. Μαλέας έπιστρέφοντας από τό ταξίδι του στη Θεσσαλία και την Πελοπόννησο, θα εκθέσει τά νεώτερά του έργα στην αίθουσα του ξενοδοχείου Σπλέντιτ, στην Αθήνα. Είναι γνωστή ή έξαιρετική έμπνευση, ή προσωπικότητα και ή συνθετική δύναμη που διακρίνει τά έργα του σκεπτικού καλλιτέχνη. Ο «Φιλοτέχνος» ανέθεσε σε ειδικό του συνεργάτη να παρακολουθήσει την Έκθεση και να του στείλη την σχετική κριτική για τό ερχόμενο φύλλο στο όποιο θα δημοσιευθούν έργα του κ. Μαλέα μεταξύ των όποιων σε όλοσέλιδη έκτος κειμένου εικόνα οι «Δελφοί» ένα από τά δυνατώτερα του συνθετικά τοπεία.

ΤΟ ΠΕΝΘΟΣ ΜΑΣ

ΚΩΣΤΑΣ ΑΛ. ΑΘΑΝΑΣΑΚΗΣ

[Στήν πένθιμη συγκέντρωση των «Φιλοτέχνων», ο αντιπρόεδρος του Συλλόγου κ. Αρ. Βεκιαρέλης είπε τό ακόλουθα στα μέλη και στους άλλους που προσήλθαν στην συγκέντρωση, σχετικά με τη δράση του άποθανόντος Προέδρου και Ίδρυτή του Σωματείου].

Από μέρος του Συλλόγου Φιλοτέχνων διερμηνεύω τη θλίψη των μελών για τον πρόωγο θάνατο του Κώστα Αθανασάκη, Ίδρυτή και Προέδρου του Συλλόγου. Η έξιστόρηση της δράσης του Κώστα Αθανασάκη είναι σχεδόν και ή ιστορία της Καλλιτεχνικής κίνησης του Βόλου τό τελευταία χρόνια. Μέσα στην επαρχιώτικη ξεραίλα που τίποτα δέν παρουσίαζε στον τόπον αυτόν, του όποιου μερικοί εκλεκτοί διανοούμενοι είχαν μακρυνά συμπίξει κέντρο καλλιτεχνικής δράσης. — έννοώ τους Πηλιορείτες Αλεξαντρινούς, — παρουσιάστηκεν ο Κώστας Αθανασάκης πρό δέκα έτων μαζεύοντας γύρω του μερικούς νέους και μερικά κορίτσια, τους έγεινε ο έμπνευσμένος και ένθουσιώδης δάσκαλος κι' άρχισε, άραιά και πού στην άρχή, συχνότερα πιο ύστερα, να προετοιμάζει φιλολογικές συγκεντρώσεις, θεατρικές παραστάσεις και έορτές. Έτσι έσημα-

τίστηκεν ένα; προήγας με τον πομπώδη τίτλο «Καλλιτεχνικός Σύνδεσμος» όπως τον έβάφτισε ή νεανική αισιοδοξία, ο μετέπειτα «Σύλλογος Έρασιτεχνών», όταν ή εξέλιξη έφερε και της αυτοεπίγνωσης τη συναίσθηση, ο από τριετίας μεταβαπτισθείς «Σύλλογος Φιλοτέχνων Βόλου».

Καλλιτεχνική ψυχή γεννημένη για ν' αγαπή και ν' άφωσιώνεται σε κάθε ώραίο, έχοντας συναίσθηση πως εκπληρώνει κάποιαν άποστολή, με όλες τις φροντίδες που τό άφησεν ή διαχείρηση κι' έπιβλεψη της εφαρμογής των θελήσεων του πατέρα του, που του κληροδοτούσε και τη φροντίδα να έπιβλέπη στην εκτέλεση των αγαθοεργών σκοπών της διαθήκης του, με όλες τις άσχολίες του, για την εκκαθάριση της κτηματικής του περιουσίας, από την όποιαν έστηρήθηκε υπέρ των άκτημόνων χωρίς να γογγίση, — έστρεπε πάντα έμφυστής κι' εκτελεστής κάθε ώραίας ιδέας και κίνησης στον τόπον αυτόν που άν δέν πρόφτασε να ετεργετήση με Μουσεία, Σχολεία και Ίδρύματα όπως ο πατέρας του, τον ετεργετήσε σπράχνοντάς τον κι' άνυψώνοντάς τον σε κάποιο ανώτερο πνευματικό επίπεδο.

Τον θυμούσατε να οργανώνη τις έορτές και συγκεντρώσεις του Συλλόγου σας, να διδάσκη τό έργα, πέρνοντας κι' ο ίδιος ρόλους που άπέδιδε άμίμητα, σκορπίζοντας ο σοβαρός και μετρομημένος έσωτερικός αυτός άνθρωπος, τη χαρά και την ευθυμία, υπερήφανος μονάχα όταν κατόρθωνε να φράνη κάπως στην εκκλήρωση των ώραίων του σκοπών. Κι' ακόμα θυμάστε τον άνθρωπο πουχε τη δύναμη να συγκεντρώνη, να πείθη και να επιβάλλεται σ' όλους όταν καταπιανόντανε με κάτι καλό. Να ένθουσιάζη τους συντερόφους του, να τους εγκαρδιώνη, χωρίς ποτέ της άπογοήτευσης τό κύμα να τον παρασέρνη, βλέποντας πόσες δυσκολίες κι' αντιδράσεις ακόμα, έπρεπε να έξομαλύνη στο στενό του περιβάλλον.

Στ' άλλα που του κληροδοτήσεν ο πατέρας του ήταν και τό ξενοδοχείο «Θεοξένεια» που είχεν ο μακαρίτης χτίσει στο χωριό του, Ειχαγαμίσι με ετεργασίες τον Βόλο και την Πορταριά. Χάρισε στον τόπο του Μουσείο, Σχολεία, Νοσοκομιακό Σταθμό και Μουσική Έταιρεία. Πρακτικότερος όμως, θέλοντας να καταστήση γνωστό τό δροσερό χωριό σ' όλη την Ελλάδα και πιο πέρα, έχτισε τό ξενοδοχείο αυτό κι' έπροίκοσε έτσι τον τόπο του με αιώνιο εισόδημα από τη συρροή των ξένων.

Ο γυιός του, όχι μόνο συνεχιστής μα και συμπληρωτής του έργου του πατέρα του, έστάθηκε στον ίδιο δρόμο:

— Ω με τί γλύκα μοίραζε στους μικρούς

του Νηπιαγωγείου τα δώρα του και με τι τρυφεράδα, ανώτερος παιδαγωγός, έστηνε το παράδειγμα της αγάπης στις μικρές ψυχές προσητά!... Και για τους μεγάλους έγινε ξενοδόχος ο ίδιος. "Όχι για να καρδίση, μα για να διδάξη τον πολιτισμό και να διαλαλήση τις καλλονές της 'Ελληνικής Φύσης. Σύγχρονα ίδρυσε στο Βόλο την 'Εταιρία 'Εξωραϊσμού Πηλίου. Δεν πρέπει να κυττάξη κανείς αν μιά προσπάθεια δεν πετυχαίνει πλήρως. Είναι πολλοί συντελεστές γι' αυτό. Πολλές φορές παραστρατάει κάτι από λόγους ανυπερβλητούς οικονομικούς ή και γιατί είναι τόσο ωραίο που δεν μπορεί να πραγματοποιηθῆ. Και να πούσους σκοπούς έβαζε στο πρόγραμμα της 'Εταιρίας αυτής ο 'Αθανασάκης :

«'Ανέγερση ξενοδοχείων και ιδρυμάτων υγιεινής και άνετου διαμονής στο Πήλιο.—Σύσταση Λουτρών καθαριότητας και θεραπευτικών.—'Αναδάσωση και βελτίωση συγκοινωνιών.—'Ανέγερση οικοδομής, ίδρυση ψυχαγωγικών κέντρων, αίθουσών συναυλιών και διαλέξεων.—Περισυλλογή και συντήρηση των 'Αρχαιοτήτων.—'Ανάπτυξη και βελτίωση της Καλλιτεχνικής κίνησης.—'Εκδοση λευκωμάτων διαφημίσεων των καλλονών του Πηλίου και οργάνωση εκδρομών.»

Βαθύς ψυχολόγος κατάλαβε τι χρειαζόταν για να εκπλοτισθῆ ο τόπος : σωματική και ψυχική καθαριότητα. 'Ο κόσμος έγέλασε άντέδρασε, ειρωνεύθη τα κεφάλαια έλλειψαν τα κέντρα όμως της ψυχαγωγίας και της καλλιτεχνικής κίνησης και τί λουτρά έγιναν από τους ελάχιστους που εκτίμησαν το πρόγραμμα αυτό... "Όταν έρθη καιρός και πάρη ο καθένας τη θέση του ο Κώστας 'Αθανασάκης θα θεωρηθῆ ὁ άνθρωπος που περισσότερο ωφέλησε τον τόπο του....

Κ' ερχόμεστε τώρα στην τρίτη περίοδο της δράσης του 'Αθανασάκη και του Συλλόγου του. 'Αφού μάζεψε καθ' υτόπιο καλλιτεχνικό στοιχείο γύρω του και προσεταιρίστηκε και τους περαστικούς ξένους, παρουσίασε μιά σειρά — κανονικά μιά — διαλέξεων, έορτών και θεατρικών παραστάσεων και με τή συνδρομή των γύρω του στοιχείων, έφαντάσθηκε κ' έπραγματοποίησε τις ιστορικές Καλλιτεχνικές 'Εκθέσεις του Βόλου, την Α' την Πανθεσσαλική (1921) και την Β' την Πανελληνιον (1923). Σειρές οι καλλιτέχνες από τότε τιμούν τον Βόλο φωτίζοντας και εκπολιτίζοντας το κοινό. Και συνεχίζοντας από τότε την προσπάθειά του ο Σύλλογος συμπληρώνει σιγά σιγά την Βιβλιοθήκη και την Πινακοθήκη του, αϊξάνοντας τον πυρήνα που ο 'Αθανασάκης εδώρησεν, οργάνώνει τις έορτές και συγκυκλοποιεί του και παρέχει κάθε συνδρομή του σ' όποιους έχουν τάξει τον εαυτό τους στην ύπηρεσία της Τέχνης.

Μιά αναδίφηση στ' αρχεία του Συλλόγου θα φανέρωνε τη δράση του μιάς ολόκληρης δεκαετίας που επιστέγασμα φέτος πρόβαλεν ή

ίδρυση της Σχολής Ζωγραφικής και ή έκδοση του «Φιλότεχνου».

* *

Αυτή ήταν ή δράση του Προέδρου που πέθανε. Δεν έγραψε ούτε άφησε στο χαρτί κανένα καλλιτεχνικό του δημιούργημα. 'Ηταν ένας καλλιτέχνης που δημιουργούσε στη Ζωή. Και ήταν ένας έμπνευστής και υποκινητής και προστάτης του 'Ωραίου. Και πρό παντός ήταν καλός και αγαθός. Γι' αυτό σήμερα κλαίμε τη στέρηση του ανθρώπου που μπορούσε να εμπνεή και να δημιουργή και γι' αυτό φοβούμαστε μήπως ο θάνατος αυτός σημαύνη τη διάσπαση στις τάξεις των συντρόφων του.

Μα και γι' αυτό πρέπει όσοι τιμούν τη μνήμη του χθές ακόμα μεταξύ μας συντρόφου ν' αποφασίσουν να μὴν άφίσουν να χαθῆ το έργο που άρχισεν 'Εκείνος.

Ευτυχώς που ο θάνατος δεν άπελείζει τους ζώντας. Δεν άποθαρρύνεται ο άνθρωπος κ' εργάζεται για να βελτιώνη τη ζωή αν και ξαίρη πώς ο ίδιος δὲ θα καρπωθῆ τις ωφέλειες των κόπων του. 'Ισως όμως οι εργάτες και πεθαμένοι να βλέπουν τη συνέχιση του έργου τους.

'Αλλοιώς πώς εξηγείται το που εργάζεται κανείς μόνο που ξαίρει πώς δεν θα ζήση αϊώνια να δῆ το έργο του;

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΝ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

'Από το σημείωμα «περί ελευθερώσεως της Θεσσαλίας» του κ. Κυρτσώνη που δημοσιεύσαμε στο προηγούμενό μας τεύχος και το οποίο τον τόσον έκαμεν έντύπωση για τις ιστορικές του λεπτομέρειες γραμμένες από άνθρωπο που τις έζησε, παρελήφθησαν από τυπογραφική άβλεψία μερικές σημειώσεις που τυπώνουμε εδώ :

— Τῆς Πηλιακῆς επανάστασεως του 1878 ενεργῶς μετέσχεν αφήσας την έν Αιγύπτω εργασίαν του και ο 'Ιωάννης Καρτάλης, άνήρ φιλόπατρις εἰς υπερβολήν και πάντοτε και παντοῦ παρῶν και προκινδυνεύων εἰς τοὺς ἐθνικοὺς ἀγῶνας. (Κρήτη 1866 κλπ.). 'Επίσης μετέσχε και ο 'Ιω. Γίδαζ, άρχηγός ιδίου σώματος.

— Κατ' ήν υπό του 'Εθνικοῦ Στρατοῦ κατάληψιν του Βόλου (1881) πλὴν των άλλων δημοσιευθεισῶν επιγραφῶν υπήρχε και ή ἐξῆς συνταχθεῖσα υπό του Παπα Κωνσταντίνου Κυρτσώνη :

«'Ωμετο πικρά δουλεία
φίλη ἡλθ' ελευθερία.
Χαίρει τό λοιπόν και σύ.
Θεσσαλία πικραμένη,
επειδή σε αναμένει
νέα εποχή χρυσή».

Z. Δ. K.

“ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΣ,”

ΜΗΝΙΑΙΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΑΠΟ ΜΗΝΑ ΣΕ ΜΗΝΑ :

ΤΟ ΒΡΑΒΕΙΟ ΝΟΜΠΕΛ

Το βραβείο Νόμπελ για το 1925 δόθηκε στον Άγγλο συγγραφέα Γεώργιον Μπέρναρ Σόου. 'Ο Σόου γεννήθηκε στο Δουβλίνο το 1839 κ' ήταν στην αρχή ιδιωτικός υπάλληλος κ' ύστρα δημοσιογράφος. 'Εγραψε πολλά βιβλία, δράματα, λιβέλλους κ' ευθυμογραφήματα και θεωρείται ένας από τους αντιπροσωπευτικώτερους εκφραστές του άγγλικού χιούμορ. 'Επίσης έγραψε καλλιτεχνικές κριτικές και σοσιαλιστικές μελέτες. Τα θεατρικά έργα του Σόου εἰνε γνωστότατα και παίζονται σ' όλα τα θέατρα εκτός των 'Ελληνικῶν όπου ελάχιστα τον γνωρίζουν.

Στη σημερινή μας θεατρική επιθεώρηση ο 'Άλκις Θρύλος γράφει εκτενώς για τον Σόου.

ΟΜΙΛΕΙ Ο ΤΑΓΚΟΡ

Σχετικά με την κατάσταση στην Εδρώπη ο Ραμπιντρανάθ Ταγκόρ ειπε πώς μολοντι υπάρχουν πολλά πράματα που αγαπά, δε βρίσκει σωστή τη μορφή της ζωής που σκοπός και συνέπεια της απαραίτητη είναι ν' αναπτύσσονται στον άνθρωπο οι ιδιότητες εκείνες που εξασφαλίζουν άρμονική και πραγματική ανθρώπινη ύπαρξη. Οι περισσότερες των ανθρώπινων δημιουργιών δίνουν την έγυψη, πώς ή σημερινή ή ή μέλλουσα γενεά θα φτάση, σ' αυτή την άρμονία. 'Υπάρχει όμως και μιά δημιουργία που δεν έγγυάται γι' αυτό. 'Η μηχανή, που εἰνε ο πιο επικίντνος εχτρός του ανθρώπου όχι μόνον από άπόφως κοινωνικής και οικονομικής αλλά και φιλοσοφικής. 'Η μηχανή όσο κι' αν εἰνε ή τελειότερη δημιουργία του ανθρώπινου πνεύματος παρουσιάζει από την πρώτη στιγμή της εμφάνισης της, όλα τα στοιχεία της διαλύσεως και καταστροφής του δημιουργού της.

ΕΞ ΑΝΑΤΟΛΩΝ ΤΟ ΦΩΣ

'Ο δημοσιογράφος ερώτησε τον Ταγκόρ αν ο Θεοσοφισμός και Πνευματισμός που κατακτούν κάθε μέρα την Εδρώπη μπορούν να θεωρηθουν ότι άποτελουν την πρώτη ενέδηλωση της εγκαταλείψεως του 'Υλισμού. — Πιθανόν, άπαντά ο Ταγκόρ, αν και οι εκδηλώσεις αυτές δεν εἰμπορουν ως τη στιγμή να θεωρηθουν παρά ως πρωτόγονες προσπάθειες. Δεν μπορεί να μεταβληθῆ άμέσως ή ήλιετική ιδεολογία σε πνευματική, ούτε μπορεί να οδηγήση στον σκοπό ή χονδροειδής φόρμα του πνευματισμού που καλλιεργείται στην Εδρώπη. Τό φως που θα επαναφέρη τον άνθρωπο στον εαυτό του πιστεύω ότι θα προέλθη από την 'Ανατολή.

ΓΙΑ ΤΟΝ ΟΜΗΡΟ ΜΠΕΚΕ

Στα προτελευταία παρισινά Annales δημοσιεύεται μεταφρασμένος από τον κ. Jean Michel ο «Τριβουλέτος» του κ. 'Ομηρου Μπεκέ, που πρωτοφάνηκε προ έτών στον «Λόγο» της Πόλης και πέρασε άπαρατήρητος σχεδόν από τους μανταρινούς της Φιλολογίας μας.

'Ο μεταφραστής συνοδεύει το ποίημα με την εξής σημείωση για τον συνεργάτη μας : «Γεννήθηκε στην Πόλη. Καθηγητής των Γαλλικῶν στα 'Ελληνικά της Γυμνάσια, ο 'Ομηρος Μπεκές άποκαλύφθηκε, πριν τρία χρόνια, ένας από τους μεγαλύτερους ποιητές της σύγχρονης 'Ελλάδας, με τη δημοσίευση ενός έργου σημαντικού, ανέκδοτου ίσια μ' εκείνη την επόχη.

'Η ποικιλία της έμπνευσής του και ή τελειότητα του στίχου του, τον κατατάξανε διά μιάς μαζί με τους διασημότερους από τους αρχαιότερους του.

'Αν λάβουμε υπ' όψει την ηλικία του ποιητή δικαιούμεστε να ελπίζουμε πώς το όνομα του 'Ομηρου Μπεκέ θα ξεπεράση μιά μέρα τα σύνορα της Πατρίδας του».

'Ο «Φιλότεχνος» άποκαθιστώντας το άριστούργημα αυτό πούχε περάσει άπαρατήρητο σφίγγει το χέρι του πολύτιμου συνεργάτη του.

Η ΣΧΟΛΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ

Στις Γραφεία του Συλλόγου μας εξέθεσαμε μερικά έργα μαθητῶν της Σχολής μας Ζωγραφικής. 'Όσοι είδαν την εργασία αυτή τρίβαν τα μάτια τους για την άθόρυση δράση των καθηγητῶν και έφορίας της Σχολής. 'Ας ελπίσουμε πώς και ή Δημοτική 'Αρχή δεν θα περιορισθῆ μονάχα σε ευγενή συγχαρητήρια και επαίνους, μα πώς θάναγράψη και κανένα μικροκόντυλο στον προϋπολογισμό του Δήμου υπέρ της Σχολής. Είπαμε ότι οι μεταπολεμικοί προϋπολογισμοί των Δήμων πρέπει να περιλαβαίνουν και κοντύλια προοριζόμενα για την ενίσχυση της Τέχνης. 'Ο κοσμος σήμερα έχει κι' άλλες απαιτήσεις άνώτερες, κύριοι 'Αρχοντες.

ΤΟ ΑΝΕΚΔΟΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ Κ. ΘΕΟΤΟΚΗ

Στο προσεχές φύλλο θα δημοσιεύσουμε από το ανέκδοτο έργο του Κ. Θεοτόκη, με σχετικά σημειώματα και με φωτογραφίες. Καθυστέρησαμε στη δημοσίευση εξ αιτίας που έβραδυνε από την Κέρκυρα να μās έρθουν τα στοιχεία που ζητήσαμε και ώρισμένες πληροφορίες που είχαμε ανάγκη.

ΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΜΑΣ :

Κ. Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ. — Γεννήθηκε στην Αλεξάνδρεια από γονείς Ροδίους. Εσπούδασε στο Αβερύφειο Γυμνάσιο. Ήναι από τους πρώτους ιδρυτές και γραμματέας του συλλόγου «Νέα Ζωή» που εκδίδει το δμώνυμο λαμπρό περιοδικό. Έχει γράψει ποιήματα και θεατρικά έργα. Ετύπωσε το «Τραγούδι της Ηλιοκάλης», (1918) μιὰ ποιητική συλλογή «Βίλαμα» (1923) και μιὰ διήγησι περὶ τοῦ Παλαμά, (1926) πού διαβάσε στὸν ἐορτασμό γιὰ τὴν πεντηκονταετηρίδα τοῦ ποιητή, πού ὀργάνωσε στὴν Αλεξάνδρεια ἡ «Νέα Ζωή». Τὸ καλοκαίρι τοῦ 1925 ὁ θίασος Κυβέλης ἔπαιξε στὴν Ἀθήνα τὰ δυὸ ἰδεολογικά δράματα του «Φωτεινούλα» καὶ «Μαιωμένα Γέλια».

Ἐτοιμάζει τώρα τὴν «Κρήνη», σειρά συνιέτων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὁ «Φιλότεχνος» δημοσιεύει σήμερον τὸν «Ἄρειο Πάγο».

**

ΣΠΥΡ. ΒΥΤΩΡΟΠΟΥΛΟΣ. Ζωγράφος. — Γεννήθηκε στὰ 1893 καὶ ἐσπούδασε στὴ Σχολὴ Καλῶν Τεχνῶν τοῦ Πολιτεχνείου Ἀθηνῶν. Ἐχει ἐκθέσει στίς γενικὲς ἐκθέσεις τοῦ Συνδέσμου Ἑλλήνων Καλλιτεχνῶν, τοῦ Ἑλληνογαλλικοῦ Συνδέσμου καὶ στίς γενικὲς ἐκθέσεις τοῦ Συλλόγου Φιλοτέχνων Βόλου. Ἄν καὶ νεώτατος ὁ Βυτωρόπουλος, ἐργατικὸς καὶ μετρημένος ὅπως εἶνε, ἔχει κίόλας ἀποκησὶς ζηλευτὴ θέση στὴ νεοελληνικὴ ζωγραφικὴ.

Μένει στὸ Βόλο καὶ εἶναι καθηγητὴς τῆς Σχολῆς Ζωγραφικῆς τοῦ Συλλόγου Φιλοτέχνων, πού τόσο ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα παρουσιάζει χάρις στὴν ἀφοσίωση καὶ μεθοδικότητα τοῦ ἐκλεκτοῦ συνεργάτου μας.

ΤΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ :

Β. ΦΡΕΡΗ: «Ἡ ἀρρώστεια τῆς Ὑβας». Ἡ Ὑβα κορίτσι πλούσιας ἐμπορικῆς οἰκογενείας τῶν Κυκλάδων εἶναι τὸ καμάρι τῆς οἰκογενείας τῆς μὲ τὴν ἀσχηματὴ ὄμορφιά της. Νοιώθει καὶ αὐτὴ ἡ ἴδια τὸ θεῖο δῶρο πού εἶ-

ναι προικισμένη καὶ λατρεύει τὴν ἴδια της ὄμορφιά σὲ σημεῖο σχεδὸν παθολογικῶ. Μιὰ ἐπιδημία βλογιάς ξεσπᾷ στὸ νησί καὶ ἡ Ὑβα σὲ λίγο προσβάλλεται. Ἡ ὄμορφιά της καταστρέφεται καὶ ἐπάνω στὰ εἰρήνια της θρηνεὶ σπαρχατικὰ τὴ μοῖρα της.

Αὐτὴ εἶναι μὲ δυὸ λόγια ἡ ὑπόθεση τοῦ διηγήματος τοῦ συριακοῦ λογίου κ. Β. Φρέρη, πού ἐπαινέθηκε καὶ στὸ διαγωνισμὸ Ζηκάκη. Ὑπόθεση δραματικὴ πού μᾶς δίνει τὸ μέτρο τῆς ἐμπνεύσεως τοῦ συγγραφέως. Ἡ δύναμη ὁμοῦ τῆς ἐμπνεύσεως δὲν συνιουδεται καὶ ἀπὸ ἀνάλογη ἐπέλευση, ὥστε νὰ μᾶς παρουσιάσῃ ἕνα ἔργο ἄριστο καὶ συγκλονιστικόν. Περιορίζεται σὲ μιὰν ἀφήγησι ὁ συγγραφέας, χωρὶς νὰ μᾶς προσφέρῃ μέσα εἰς χαρακτηριστικὰ σκηνῆς πού θὰ χαρακτηρίζαν πῶς ἔντονα ἀπ' τὴν ἀφήγησι καὶ τὴν ἡρωίδα καὶ τὸ πλαίσιο της. Ὡς τόσο τὸ διήγημα δείχνει σημαντικὰ ἀρετὰς τοῦ συγγραφέως πού ἂν εἰς καλλιέργησι, ἀσφαλῶς μιὰ μέρα θὰ ὀδηγήσουν τὸ διηγημὰ του σὲ ξεχωριστὴ θέσι ἀνάμεσα στὴ φιλολογία μας.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΛΕΞΙΟΥ: «Σονέττα». Ὁκ. Δευτέρης Ἀλεξίου ἀνήκοντας σὲ φιλολογικὴ οἰκογένεια τῆς Κρήτης μᾶς προσφέρει σὲ καλλιτεχνικὸ τόμο τὰ Σονέττα του, συλλογὴ ἀπὸ ἐνενηντα σχεδὸν τραγουδία του δεμένα μέσα στὴ σφιγτὴ καὶ κομψὴ φόρμα τοῦ δεκαεπτὰστιχου.

Ἡ ἐπιρροή τοῦ Μαβίλη φαίνεται καθαρὰ ἀπάνω στὴ μορφή τῶν τραγουδιῶν του. Καὶ στὴ μορφή αὐτὴ τοῦ σονέττου τοῦ ὁ κ. Α. Ἀλεξίου δείχνεται ἀξιοθαύματος τεχνίτης, ὥστε νὰ δικαιολογῇ τὴν κρίσι τοῦ Κ. Παλαμά πού θαυμάζει τὸ στίχο του, τὴ γλώσσα του καὶ τὸ ρυθμὸ του.

Σχετικὰ μὲ τὸ περιεχόμενον τῶν ποιημάτων διαφαίνεται ἀπόμακρον κάποια ἐπίδρασι τῶν λατίνων ποιητῶν καὶ ἰδίως τοῦ Ὁράτιου. Ὅμως ἀδικεῖ πολὺ ὁ ποιητὴς τὸ ἔργο του, περιλαμβάνοντας μέσα σ' αὐτὸ ποιήματα ἀναφερόμενα σὲ προσωπικοὺς καυγάδες καὶ μάλιστα ἐπιστοδίων ἀσημάντων γιὰ τὴν ποίησι τουλάχιστον. Ὁ ποιητὴς τονίζει στὸν πρόλογο του πῶς τὰ σονέττα αὐτὰ δὲν ἀντιπροσωπεύουν σήμερον οὔτε τὴν ψυχὴ οὔτε τὴν τεχνικὴ του ἀπαίτησι, ἐστάθησαν ὁμοῦ γι' αὐτὸν τὸ δύσκολο σχολεῖδ ὅπου μπῆκε παιδί γιὰ νὰ βγῇ ἄντρας. Τὸ σχολεῖδ ὁμοῦ αὐτὸ τοῦ ἐπρόσφερον ὑψηροῦς ἀξιόλογες πού ἀσφαλῶς στοὺς καρπούς του, στί κατοπινὰ του ἔργα, θὰ φανοῦν ἀξιολογώτερες ἀκόμα.

Τ. ΣΑΡ.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ & ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ :

Ἀναγέννησι : Μηνιαῖο περιοδικόν. Διευθυντὴς Δ. Γληνός. Ἀθήνα. Στὸ σοβαρὸ αὐτὸ περιοδικὸ συνεργάζονται διαπρεπεῖς ἐπιστήμονες καὶ λόγιοι. Τὸ πρῶτο τεύχος πού κυκλοφόρησε περιέχει μελέτες καὶ ἄρθρα τῶν Στραγγεῖ, Λορεντζάτου, Κ. Σωτηρίου, Ε. Κακούρου, Ν. Καζαντζάκη, Ἀλκη Θυρίλου, Ἑλλης Λαμπρίδη κλπ. Γιὰ τὸ περιοδικὸ αὐτὸ ὁ «Φιλότεχνος» δὲν ἔχει παρὰ φερμὲς συστάσεις νὰ κἀνὴ στοὺς φίλους του πού ζητοῦν ἀνώτερη συγχρονισμένη μόρφωσι.

Ἑλληνικὸν Θέατρον : Καλλιτεχνικὴ Θεατρικὴ Ἐφημερίδα. Διευθυντὴς Π. Καλογερίκος. Ὁδὸς Στρατιωτικοῦ Συνδέσμου 14 (Δεξαμενὴ). Ἀθήνα. — Συνδρομὴ δρχ. 50. — Ὁ «Φιλότεχνος» συνιστᾷ ἰδιαίτερος στοὺς φίλους τοῦ Θεάτρου τὴν ἐφημερίδα τοῦ κ. Καλογερίκου.

Ἄγών : Ἀνεξάρτητον ἔργο ἀδιαφορῶν φύλλον, πολιτικόν, οικονομικόν, κοινωνικόν, καλλιτεχνικόν. Ἰδρυτὴς — Διευθυντὴς : Πέτρος Ἰ. Πετρίδης. Ἔτος Β'. 143. Rue d'Asie, Paris (XIV).

Φάρος : Μηνιαῖον εἰκονογραφημένον περιοδικόν, ὄργανον τοῦ Ἑλληνικοῦ Συλλόγου Ἀλεξανδρείας ἢ «Ἀλεξανδρινὴ Βιβλιοθήκη». Ἔτος 6ον. Τεύχος 10ον (1926).

Νέοι Ρυθμοί : Λογοτεχνικὸ καὶ καλλιτεχνικὸ φύλλο. Διευθυντὴς Κώστας Ν. Δρακόπουλος, ὁδὸς Μεγάλου Ἀλεξάνδρου 115 Ἀράμα.

Τρικαλινὴ Ἐπιθεώρησις : Δεκαπενθήμερον περιοδικόν. Τρίκαλα.

Μαθητικὴ Ἐνωσις : Δεκαπενθήμερον μαθητικὸν ἐγκυκλοπαιδικόν περιοδικόν. Ὁδὸς Σίνα ἀριθ. 4 Ἀθήνα.

Παιδικὴ Χαρά : Παιδικὸ εἰκ. περιοδικόν. Ἔτος ΣΤ' Ἐκδοτ. Ἐτ. «Ἀθηνα» Α. Ἰ. Πάλλη καὶ Σια. Εὐρυπίδου 6, Ἀθήνα.

Ἐρευνα : Μηνιαῖον περιοδικόν. Ἐκδοτικὸς οἶκος Α. Κασιγόνη. Ἀλεξάνδρεια. Θὰ κυκλοφορήσῃ ἀρχὰς Δεκεμβρίου εἰς τεύχει πού ἕκαστον θ' ἀποτελεῖ αὐτοτελὲς βιβλίον. Συνεργάζονται : Ν. Γιαννιός, Μ. Μωυσιάδης ἰατρός, Μαρίνος Σηγοῦρος. Ἀλκῆς Θυρίλος κλπ.

Ἐρμῆς : Μηνιαῖο περιοδικόν. Διευθυντὴς Α. Μαρσέλος. Ἀλεξάνδρεια. Ἐκδοτικὸν Κατάστημα «Νέα Ζωή». Θὰ κυκλοφορήσῃ τὸν Νοέμβριον. Θὰ καταπιαστῇ μὲ τὴ μελέτη καὶ τὴν ἔρευνα τῶν κοινωνικῶν, φιλολογικῶν κλπ. ζητημάτων.

Ἀργὼ : Περίοδος Γ' Τεύχ. 3, (XVI). Ὁργάνον Ἐνώσεως τῶν Νέων. Ἀλεξάνδρεια Β. Ρ. 1336. Τριμηνιαία ἐκδοσι φιλολογίας καὶ κριτικῆς μὲ ἐκλεκτὴ καὶ πλουσία ὕλη.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ :

[Ἀγγέλλεται μὲ ἀνάλογες σημειώσεις—ὅταν πρέπει—κάθε βιβλίον πού θὰ σταλοῦν δύο ἀντίτυπα στὸ περιοδικὸ μας].

Κριτικὲς Μελέτες.— Ἀλκῆς Θυρίλου. Κριτικὰ σημειώματα γιὰ τοὺς ποιητὲς μας [γιὰ τὸ βιβλίον αὐτὸ θὰ γράψουμε στὸ προσεχὲς τεύχος].

Ἐλεγον. Σειρὰ Β. ποιήματα Παναγ. Μαιωρέα Ἀθήνα 1926

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ :

= Ἀπὸ τὸ ἐρχόμενον τεύχος ὁ «Φιλότεχνος» θὰ ἔχη φιλολογικὴν ἀνταπόκρισι ἀπὸ Παρίσι, Ρώμη καὶ Βερολίνον ἀπ' εὐθείας. Ἐτσι ἐγκαιρὸς θὰ μπορούν οἱ ἀναγνώστες μας νὰ παρακολουθοῦν τὴν παγκόσμια καλλιτεχνικὴ κίνησι.

= Ὁ παρισινὸς θίασος Πιτόεφ ἔβαλε στὸ δραματολόγιον τῆς χειμερινῆς του περιόδου τὸν «Γιὸ τοῦ Ἰσκιου» τοῦ κ. Σ. Μελά. Γιὰ τὸ θέτρο Πιτόεφ κίταξε τὴ σημερινὴ ἀνταπόκρισι τοῦ Ἀλκῆς Θυρίλου.

= Τὴ συνέντευξι τοῦ Ραμπιντρανάθ Ταγκόρ μᾶς παραχώρησεν ὁ «Ἐλεύθερος Τύπος» τὸν ὁποῖον εὐχαριστοῦμεν.

= Στὸν «Ἐλεύθερον Τύπον» δημοσιεύονται συνεντεύξεις πολιτικῶν, κοινωνιολόγων καὶ λογίων σχετικὰ μὲ τὴν κατάστασι πού παρουσιάζει τὸ ἔθνος τὴν ἐποχὴ μας. Μίλησαν οἱ πολιτικοὶ καὶ οἱ ἡγέτες ὁμοῦ ξεχωρίζουν μὲ τὸν καθαρὸ τρόπο πού βλέπουν τὰ πράματα περισσότερο οἱ μὴ πολιτικοί. Οἱ κ. κ. Σοφινόπουλος, Γληνός καὶ Παπιντωνίου εἶπαν πράματα σοφὰ πού πρέπει νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν.

= Ἡ μετάφρασι τῶν ποιημάτων τοῦ Ταγκόρ πού δημοσιεύουμε στὸ τεύχος αὐτὸ εἶναι ἀπὸ τὸν «Κηροπόρο». Μετάφ. ἀπὸ τὸ Ἀγγλικὸν Εὔφη; Λαγοπούλου—Ἀποστολίδου. Ἐκδοσι «Σερραίου» Ἀλεξάνδρεια 1926.

= Ὑπὲρ τῆς Σχολῆς Ζωγραφικῆς προσέφεραν ἡ τράπεζα Κοσμοδοπούλου, ὁ κ. Γ. Δ. Κοσμοδοπούλος, ὁ κ. Θ. Θεοδορίδης, ὁ κ. καὶ κ. Ἰ. Π. Ἀργύρη, ὁ κ. Ἄθως Ἀλ. Ἀθανασάκης καὶ ὁ κ. Γ. Ἀλ. Ἀθανασάκης. Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Συλλόγου ἐκφράζει τὴς εὐχαριστίας του στοὺς ἄνω δωρητὲς.

Ἡ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΜΑΣ :

Δδα Παγοῦδη. Ἐνταῦθα. Ἐλίβιμε καὶ τὴ νέα σειρὰ τῶν Παροιμιῶν καὶ θὰ τὴς ξεκαθαρίσουμε μὲ τὴ συλλογὴ τοῦ κ. Σαμσαρέλλου.

κ. Π. Φρόνιμον. Ἀπ' τοὺς φίλους σας τῆς Αἰγύπτου δὲν εἶχαμε εἰδήσεις.

κ. Παῦλον Κριναῖον (Μιχαηλίδην). Εὐχαριστοῦμε γιὰ τὰ καλὰ σας λόγια γιὰ τὸ περιοδικὸ μας. Δὲν οἶς εὐχαριστοῦμεν ὁμοῦ πού

ἐνῶ στείλατε σὲ μᾶς σειρά ποιημάτων σας, τὰ δώσατε, σύγχρονα καὶ σ' ἄλλο περιοδικό. Εὐτυχῶς ποὺ τὰ δάμε δημοσιευμένα ἐκεῖ πρὶν τὰ τυπώσωμε ἐμεῖς. Καταλαβαίνετε; Αὐτὸ δὲν ἔπρεπε νὰ τὸ κάνετε σ' ἓνα φιλολογικὸ περιοδικὸ καὶ μάλιστα στὸν «Φιλότεχνο» ποὺ σᾶς παρουσίασε. Τὴν γνώμη μας γιὰ τὰ τετράστιχά σας, ἔννοια σας, καὶ δὲν θὰ δειλιάζαμε νὰ σᾶς τὴν ποῦμε· καὶ σᾶς λέμε πῶς τὰ βρῖσκουμε πολὺ καλά.

κ. **Εὐάγγ. Ταγκούλην. Καρδίτσα.** Δὲν φταίμε μεῖς ἂν ὁ «Φιλότεχνος» ἔνα τόσο ἀριτο περιοδικὸ καθὼς λέτε, δὲν εἶναι γνωστὸς στὴ Καρδίτσα. Ὅλες οἱ Θεσσαλικές, καὶ Ἀθηναϊκές, καὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ ἀκόμα ἐφημερίδες ἔγραφαν ἐκτενῶς καὶ ἐπαινετικά. Τὸ «Ἐλ. Βῆμα» γράφει καὶ ἀναδημοσιεύει κάθε μέρα ἀπὸ τὰ περιεχόμενά μας, μὲ εὐμενῆ σχόλια. Εὐχαρίστως νὰ σᾶς στείλουμε τὰ φύλλα ποὺ ζητᾶτε γιὰ νὰ φροντίσετε γιὰ τὴ διάδοσή του.

Καν Γεωργαντῆ. Χίον. Εὐχαριστοῦμε γιὰ τοὺς νέους συνδρομητές. Στὸ γράμμα σας ἀπαντοῦμε ἰδιαιτέρως. Μᾶς συγχωρεῖτε ἂν ἀργοῦμε καμμιά φορά τὶς ἀπαντήσεις μας, ἀθελά μας, ἐξ αἰτίας τῆς τρομαχτικῆς δουλειᾶς ποὺ ἔχουμε σὲ κάθε φύλλο.

κ. **Κ. Κουκῆν.** Ποιήματα ἐλάβαμε. Θὰ μελετηθοῦν.

κ. **Δύσην Μαρμάρην.** Τὸ ἔργο σας ἔχει ὑποβλητικότητα. Τὸ ξεχωρίζουμε. Νὰ μᾶς πῆτε ἂν εἶναι πρωτότυπο ἢ μετάφραση. Γιατὶ τὰ ξενικά ὀνόματα;

κ. **Κ. Παπ. Θ)νίκην.** Τὰ γνωστά καὶ πολὺ τρομμένα θέματα θέλουν ἐξαιρετικὴ τέχνη καὶ πρωτότυπη σκέψη· ἐξ ἄλλου τὸ ποιημά σας πολὺ μεγάλο καὶ σήμερον ὅτε κι' ὁ Ὀμηρος δὲν διαβάζεται εὐκόλα ἔνεκα τὸ... μεγαλειῶ του.

κ. **Ν. Τράκαν.** Ὁ ἐπικειδελὸς σας στὸν Βαλαωρίτη ἀργησε μερικὰ χρόνια. Ὅσο γιὰ τὴ γλώσσα σας, ἡ σκιά του δὲ θὰ ἔμνε καθόλου εὐχαριστημένη.

κ. **Π. Παχ.** Ἀθήνα. Τὸ διήγημά σας καλὸ ἔστω, μὰ πολὺ παιδικό. Εἶστε ὅμως ἀξίεπαίνονος.

κ. **Δ. Χ. Βόλον.** Τὶ ἀπλᾶ καὶ ὠραία τὰ ποιήματά σας! Τὰ ξεχωρίζουμε. Ἄν μᾶς στείλετε μιὰ σειρά ποιημάτων θὰ ἀναθέσουμε στὸν εἰδικὸ συνεργάτη μας νὰ τὰ κυτᾶξῃ γιὰ τὰ περαιτέρω. Μὴν βιάζεστε νὰ τὰ δῆτε δημοσιευόμενα. Ἐάν προορίζετε γιὰ κάτι δὲν ἔχει σημασία ἂν λίγο ὠριότερα ἢ λίγο ἀργότερα παρουσιασθῆτε στὸ Κοινόν. Ἐμεῖς προτιμοῦμε αὐτοὺς ποὺ «παρουσιάζονται» ὠριμοὶ μὲν ἀνοπλοὶ δέ...

κ. **Α. Κασ.** Ἀλεξάντρειαν. Εὐχαρίστως ἀγγέλλομεν.

Ἄργον Τύπου Αἰγύπτου. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς. Καὶ ἐμεῖς στὴ διάθεσή σας.

κ. **Ν. Λευτ. Κέρκυρα.** Περιμένονε τὴν ἀπαντησή σας στὴ συστημένη μας.

κ. **Λέον Ἰσαυρε.** Μάθε πῶς τὸ ἐπειδὴ εἶσαι συνεργάτης τοῦ περιοδικοῦ (φυλλάδα) ποὺ λές, δὲν εἶνε ἀρκετὸ εἰσιτήριο γιὰ τὸ «Φιλότεχνο». Ἄν ἡ αὐστηρότητά μας «ἀποκρύνει» τοὺς ἀγοραστές, λίγο μᾶς μέλλει. Ἐμεῖς τυπώνουμε τὸ περιοδικὸ μας μὲ ἐπιχορήγηση. Δὲν εἴμασθε ἐπιχείρηση γιὰ νὰ ψευτογελάμε τοὺς νεαροὺς ἀναγνώστες γιὰ ν' ἀγοράζουν τὸ φύλλο περιμένοντας τὴ δημοσίευσή τῶν πρωτολεῖων των. Ἐχουμε ποῦχομε παθητικὸ: κάψαμε τὴν καλύβια μας γιὰ νὰ μὴ μᾶς τρῶν οἱ φύλλοι, ἀγκαλιὰ κι' ἀπὸ κάτι φύλλους σὰν καὶ σᾶς εἶνε δύσκολο νὰ γλυττώσῃ κανεὶς.

Νέων ἔργα ἐδημοσιέψαμε κιόλας στὸ προηγούμενο φύλλο καὶ θὰ δημοσιέψουμε κι' ἄλλα, ἔστω καὶ ἀγνώστων καὶ θᾶναι τιμὴ μας ἂν παρουσιάσωμε καλὰ ἔργα ἀγνώστων πράγμα ποὺ ἀξίζει περισσότερο ἀπὸ τὸ νὰ δημοσιέψωμε καλὰ ἔργα γνωστών. Τὸ περιοδικὸ «Τέχνη» στὰ 1898 ἐδημοσίευσσε ἔργα «ἀγνώστων» τότε, ἐνὸς κάποιου Μ. κι' ἐνὸς κάποιου ποῦλεγε πῶς «ἦρθε ἀπ' τὴν Πόλη νιὸς πρᾶματευτῆς...». Τὰ ἔργα ἦταν ἀριστουργήματα καὶ ὁ Μ. ἦταν Μαβίλης καὶ ὁ πρᾶματευτῆς ἦταν Γρυπάρης. Καὶ ἡ «Τέχνη» ἔχει ἱστορικὴ ἀξία γιὰ τὰ ἔργα τῶν ἀγνώστων ἐκείτων ποὺ παρουσίασε... Μακάρι κι' ὁ «Φιλότεχνος».

Ἐν τῷ μεταξὺ δὲν φροντίζεις γιὰ κανένα συνδρομητή; Κ' εἶσαι ὑπερσεῖς στὴν Τέχνη προσφέρεις!

**

Κάθε τετάρτη δεχόμεστε 7-8 Γραφεῖα Συλλόγων καὶ κάθε Παρασκευὴ τὴν ἴδια ὥρα στὴ Σχολὴ Ζωγραφικῆς.

Εὐχαριστοῦμε τοὺς φίλους καὶ συνεργάτες ποὺ συλλυπήθηκαν τὸν Σύλλογόν μας γιὰ τὸν πρόωγο χαμὸ τοῦ προέδρου μας Κώστα Ἀθανασάκη. Τιμῶντας τὴ μνήμη του ἅς ἐξακολογηθῆσιν νὰ παρέχουν τὴν ὑποστήριξή τους στὸ Σωματεῖόν μας.

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ ΤΟΥ «ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΥ» κ. Α. ΒΕΚΙΑΡΕΛΗΣ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΟΣΜΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΔΡ. 22.500.000

ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΔΡ. 516.000

— ΕΔΡΑ ΕΝ ΒΟΛΩ —

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

FILIALES

ΤΡΑΠΕΖΑ ΛΑΡΙΣΣΗΣ
ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΡΙΚΚΑΛΩΝ

TAMIEYTHPION MEΧPIS 100.000 ΔΡ.

7 %

ΠΩΛΕΙΤΑΙ

ΡΑΔΙΟΦΩΝΩΝ

τελειώτατου συστήματος

κατάλληλον πρὸς λήψιν Συναυλιῶν ραδιοτηλεγραφικῶς ἀπὸ ὅλην τὴν Εὐρώπην

Πληροφορίαι :

κ. Α. ΔΟΥΚΑΡΗΝ — (Ἐξωραϊστικῆν)

Κ. Σ. ΠΑΝΕΤΣΟΣ & ΣΙΑ

ΠΡΑΚΤΟΡΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ

ΚΑΙ ΑΤΜΟΠΛΟΪΚΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ

= ΕΝ ΒΟΛΩ =